

חוברת דף השבוע

מראה מקומות, והעתקות מקצת דברי
הראשונים והאחרונים, על דפי החודש
הנלמד במסגרת "דף השבוע"

לע"נ בורך בענדיש וברכה גרוס ע"ה
by Mr. & Mrs. Duvy Gross

מסכת חגיגה

דף כ"ד - כ"ז
ב' אייר - כ"ט אייר, תש"פ

This choveres is dedicated ל"ע"נ
הירשל בן אברהם
מרים בת שרה

רוזא רבקה בת שלמה
נפטור כ"ג אדר

For sponsorships please contact Rabbi Zacharia Adler:

✉ info@dafaweek.org ☎ 507-DAF-WEEK

To dedicate next month's choveres, visit www.dafaweek.org/choveres-subscription

מסיימים TO ALL OF THE מזל טוב!

Stay tuned for Chagiga and Seder Moed virtual Siyum details.
(Seder Moed siyum in the comfort of your homes.)

Contact our Lakewood coordinator at 732-581-7386

or the Daf Hashovua office at 507-daf-week

or visit our website, dafaweek.org

Join our email list by texting 507-daf-week your name and email

LEARNING SCHEDULE מסכת חגיגה

פרק שלישי			פרק שני			פרק ראשון		
כ	Mar 29 - Apr 4	ד ניסן - ו ניסן	יא	Jan 26 - Feb 1	בא	ב	Nov 24 - Nov 30	כו חשוון - ב כסלו
	Apr 5 - Apr 11	ז ניסן - יז ניסן	יב	Feb 2 - Feb 8	בשלה		Dec 1 - Dec 7	ג כסלו - ט כסלו
כב	Apr 12 - Apr 18	יח ניסן - כד ניסן	יג	Feb 9 - Feb 15	יתרו	ד	Dec 8 - Dec 14	י כסלו - טז כסלו
	Apr 19 - Apr 25	כה ניסן - א אייר	יד	Feb 16 - Feb 22	משפטים	ה	Dec 15 - Dec 21	יז כסלו - כג כסלו
כד	Apr 26 - May 2	ב אייר - ח אייר	טו	Feb 23 - Feb 29	תרומה	ו	Dec 22 - Dec 28	כד כסלו - ל כסלו
	May 3 - May 9	ט אייר - טו אייר	טז	Mar 1 - Mar 7	תצוה	ז	Dec 29 - Jan 4	א טבת - ז טבת
כז	May 10 - May 16	טז אייר - כב אייר	יז	Mar 8 - Mar 14	כי תשא	ח	Jan 5 - Jan 11	ח טבת - יד טבת
	May 17 - May 23	כג אייר - כט אייר	יח	Mar 15 - Mar 21	ויקהל-פקודי	ט	Jan 12 - Jan 18	טו טבת - כא טבת
				Mar 22 - Mar 28	ויקרא	י	Jan 19 - Jan 25	כב טבת - כח טבת

This חוברת was written in conjunction with the Daf Hashovua curriculum, currently learning מסכת חגיגה

To receive this monthly publication, email info@dafaweek.org

נכתב ונערך על ידי עזריאל כ"ץ
summitshul@yeshivanet.com

Daf Hashovua is an international לימוד with over 5,000 people learning the same Daf weekly. חזרה are involved in their learning, set aside time for חזרה and use מראה מקומות provided for them, giving them a geshmak in learning.

חוברת דף השבוע

פסכת חגיגה - חלק ז'

דף כ"ד - דף כ"ז

אייר - סיון

תוכן הסוגיות

סוגיא ל"ג בענין גדר צירוף כלי לקדש (דף כד.).

סוגיא ל"ד בענין יד מטמא חבירתה לקודש (דף כד.).

סוגיא ל"ה בענין איך עלו לרגל מגליל (דף כה.).

סוגיא ל"ו בענין תמיד האמור במנורה (דף כו:).

סוגיא ל"ז בענין השלחן דרחמנא קרייה עץ (דף כז.).

תוכן ענינים

דפי הגמ' דף כ"ד - דף כ"ז 3-10

דף כד. - דף כד:

סוגיא ל"ג

בענין גדר צירוף כלי לקדש

מראה מקומות הקצר לדף כ"ד 13

סיכום הסוגיא 15

גמ' מנחות דף כד. 17

רמב"ם אבות הטומאה פ"ב ה"ח 18

הראב"ד, השגות שם.

מקדש דוד, סי' ל"ז סק"ד 19

רש"י דף כ: ד"ה הכלי 21

שיעורי ר' דוד פסחים אות ר"א 22

טורי אבן כאן 23

ברכת צבי אות ס"ו 24

חידושי ר' לייב ח"ב סי' ל"ח 25

סוגיא ל"ד

בענין יד מטמא חבירו לקודש

סיכום הסוגיא 27

רמב"ם הל' אבה"ט פ"ב הי"ב 28

בעל המאור נדפס בסוף מו"ק 29

חידושי ר' ארי' לייב ח"ב סי' ס"ה 30

חזון איש ידים סימן ז' סק"ג 32

דף כה. - דף כה:

סוגיא ל"ה

בענין עליה לרגל מגליל

מראה מקומות הקצר לדף כה 35

סיכום הסוגיא 37

טורי אבן, ד"ה מפני 39

תו"ט פ"ג מ"ד 40

מצפה איתן, כאן 41

משל"מ הל' טו"מ פ"א ה"א 42

טורי אבן הנ"ל 44

שו"ת שער אפרים סי' ל"ז 45

חזון איש או"ח סי' קכ"ט 46

גמ' ר"ה דף טז: 47

רמב"ם טומאת אוכלין פט"ז ה"י 48

שאגת אריה סי' ס"ז 49

שפת אמת ר"ה דף טז: 50

דף כו. - דף כו:

סוגיא ל"ו

בענין מנורה

מראה מקומות לדף כו 53

סיכום הסוגיא 55

רש"י, ורמב"ן פ' תצוה כ"ז כ' 56

רמב"ם הל' תמידין ומוספין פ"ג 58

מנחת חינוך מצוה צ"ח 60

גור אריה תצוה כ"ז כ' 61

מקדש דוד סי' כ"א סק"ג 63

תפא"י יכין אות ס"ח 65

שו"ת דברי מלכיאל ח"ג סי' ל"ד 66

תהלה ליונה, כאן 67

דף כז.

סוגיא ל"ז

בענין השלחן דרחמנא קרייה עץ

חוברת דף השבוע

פסקת חגיגה - חלק ז'

78	מדרש רבה, ויקהל פרשה נ'	71	מראה מקומות לדף כז
79	ילקוט מעין גנים,	72	סיכום הסוגיא
	הובא בתורה שלמה פ' תרומה	74	רמב"ם הל' ביה"ב פ"א הי"ח
80	מנחה חדשה	75	מנחת חינוך מצוה צ"ז
	מנכד המנ"ח, מצוה צ"ז.	76	אבן האזל בית הבחירה פ"א הי"ח
81	חבצלת השרון תרומה כ"ז כ"ג		

פרשת אחרי מות - קדושים

חגיגה דף כ"ד

דף כד.

דאורייתא הצריך לכלי הכלי מצרפו שאין צריך לכלי

אין הכלי מצרפו, וגזרו רבנן דאע"ג דא"צ לכלי הכלי מצרפו.

א] חקירת האחרונים בעיקר גדר דצירוף כלי (ג' צדדים).

- א. בחידושי ר' לייב (ח"ב ס"י ל"ח) ובמקד"ד (ס"י ל"ז סק"ד) נסתפקו בגדר צירוף כלי בדרכים שונים, ויוצא ג' צדדים מדבריהם.
- ב. בחי' ר' לייב כתב דיתכן דין צירוף כלי לעשותן כגוף אחד ממש, וזהו יותר מנגיעה אלא שנתחברו להיות ממש חתיכה אחת, או דאינו אלא כאילו נגעי אהדדי. [וע"ש שהעלה דב' הצדדים אמת ויש ב' דינים, א' היכי דנגעי אהדדי אז נתחברו להיות חתיכה אחת, ב' ובדלא נגעי הוי כאילו נגעי ע"ש מה שפלפל בסוגיא דמנחות דף כד. בארוכה בטוב טעם].
- ג. במקד"ד (ס"י ל"ז סק"ד) כתב ב' צדדים בנחות דרגא, האם כלי מצרפן ר"ל שהם כאילו נוגעין זה בזה [כצד השני של ר' לייב], או דאינו אפילו מחבר כאילו נוגע אלא מצרפו להיות דבר אחד וכדמפקינן מקרא 'כף אחת התורה עשאו למה שבכף אחת' והיכא שהם דבר אחד אפילו אם יש הפסק ביניהם ג"כ אם נטמא זה נטמא זה כדמצינו בזוג והענבל חיבור (שבת דף נח. : וע"ש שזה מבוכה גדולה בהצירוף) דאפילו נתפרקו חלקי הכלי זה מזה מ"מ עדיין הם כלי אחד ואם נטמא זה נטמא זה.
- ד. במקד"ד (שם) תלה חקירתו בפלוגתת הרמב"ם והראב"ד, דהרמב"ם כתב (הל' אבות הטומאה פ"ב הי"ח) דאם יש דברים שצריכין לכלי ועוד דבר שאינו צריך לכלי אין הכלי מצרף הקודש אפילו מה שצריך לכלי ולא נטמא אלא מה שנגע בו, והראב"ד השיגו דרק אותו דבר שא"צ לכלי הציל את עצמו, אבל שאר הדברים שפיר חל בהם דין צירוף כלי. ויל"ע במאי פליגי.
- ה. וביאר במקד"ד דהרמב"ם נקט דצירוף כלי הוי כחיבור לעשותו כאילו נגעי אהדדי ואז י"ל כשיש ביניהן דבר המפסיק אין הכלי יכול לחברן, ואדרבה אותו דבר מפסיק שלא יהא חיבור. אבל הראב"ד נקט דלא נתחברו יחד להיות כנגעי אהדדי, אלא דהם 'כאילו הם דבר אחד' א"כ י"ל דרק מה שצריך נעשו כדבר אחד משא"כ מה שאין צריך לא דו"ק.
- ו. **הוספה.** רש"י במתני' (דף כ. : ד"ה הכלי) כתב וז"ל הכלי מצרף את מה שבתוכו, חתיכות אוכלים הרבה בכלי אחד, ונגע טמא באחד מהן הכלי מצרפן וכו', עכ"ל. והעיר הטו"א למ"ל דהוי כולן שם בשעת מגע הטומאה, הא אפילו נגע טומאה בחתיכה ואח"כ הכניס דברים אחרים להכלי נימא דהכלי מצרפן ונעשו כאחד ונטמא הכל.
- ז. בשיעורי ר' דוד פוברסקי (פסחים אות ר"א) כתב ליישב עפ"י חקירת המקד"ד הנ"ל, דלהראב"ד דהוי כדבר אחד בלי נגיעה א"ש דברי רש"י דרק אם היו יחד בשעה מגע נטמא. משא"כ אי נתחברו להיות כאילו נגעי אהדדי שפיר י"ל דגם חיבור דאח"כ מטמאו. אולם עיין בברכת צבי (אות ס"ו) שהעיר דגם הרמב"ם משמע כרש"י דצריך שיהיו יחד בשעת מגע.

ב] מהו כוונת 'צריך לכלי' דנאמר ביה צירוף לקודש. פלוגתת הראשונים. ונ"מ.

- א. בטורי אבן כתב דכוונת צריך לכלי היינו שצריך לקידוש כלי שרת, אבל בלא"ה לא מקרי צריך לכלי. [והוסיף דאפילו מה שהוסיפו רבנן בא"צ לכלי הוא רק כשתחילה היה צריך לכלי כמשיכ' תוסי' במנחות]. וכפשוטו נחלקו הראשונים בזה.
- ב. תוסי' לעיל (דף כג. : ד"ה שאם נגע) כתבו אודות גחלים דמשמע הכא דנתקדשו בכלי מדמהני בהו צירוף. ומשמע דנקטו בפשיטות דבשביל צריך כלי היינו שנתקדשו בכלי שרת, וכן מבואר בתוסי' יומא (דף מח. :) בשם הריצב"א דהוכיח דיש פסול לינה בקטורת מדיש בה צירוף כלי, וחזינן דנקטו דצריך דוקא אופן של קידוש כלי שרת ע"ש.
- ג. אמנם הרמב"ם (הל' אבות הטומאה פ"ב הי"ו) כתב וז"ל הכלי מצרף מה שבתוכו לקודש אבל לא תרומה, כיצד כלי שהוא מלא פירות פרודין זה מזה כגון צמוקין וגרורות ונגעה טומאה באחד מהן נטמא כל שבכלי לקודש אבל לא לתרומה. ודייק הנצי"ב (כאן), דצריך לכלי ר"ל דהפירות יתפזרו וצריכין לכלי לקבלם, אבל א"צ שיהא מצד כלי שרת כלל.
- ד. הראב"ד (תמיד דף לג.) כתב דפירוש דצריך לכלי היינו שצריך להיות בכלי בשביל העבודות שצריך לעשות עם דבר זה, כגון מנחה שצריכה להיות בכלי בשעת קמיצה, ועיין בשו"ת ברכה (מילואים לברכת צבי) שהביא דבריו וביארו.
- ה. נמצא ג' פירושים בכוונת 'צריך לכלי א] לתוסי' והטו"א דצריך להיות בכלי בשביל קידוש כלי שרת. ב] להרמב"ם ר"ל דצריך לכלי מצד הפירות וכדומה. ג] ולהראב"ד הכוונה דצריך לכלי בשביל מה שמוטל לעשות בה.

ג] הטורי אבן הקשה קושיא נפלאה, דמאחר דצריך לכלי ר"ל לקדושת כלי שרת [לשיטתו, וכתוס' ועוד ראשונים] א"כ תרומה דא"צ לקידוש כלי שרת, גם אילו נאמר בו מעלה דצירוף כלי לא היה מצרף דלא משכחת לה שצריך לכלי.

- א. בטו"א תמה דלאחר שישד דצריך לכלי ר"ל קידוש כלי שרת, א"כ איזה חומר נאמר בקודש יותר מבתרומה, הא לא משכחת לה צריך לכלי בתרומה. והיה אפשר לומר דקאי על הדין מדרבנן דהוסיפו בא"צ לכלי, אבל לאחר שכתב דגם אז צריך שתחילה היה צריך לכלי הדק"ל דגם על הדרבנן לא מצי קאי.
- ב. ות"י דצ"ל דאה"נ וזהו כוונת התנא במתני' דחומר בקודש דמשכחת בה צריך לכלי ואז יש בו חומר זה דהכלי מצרף.
- ג. במקד"ד (סי' ל"ז סק"ד) ת"י דאפשר נ"מ לענין בכורים דבכורים צריכים לכלי דבעינן 'ושמת בטנא', והרי בכורים דינן כתרומה, ואז נאמר קולא דתרומה דגם בצריך לכלי אינו מצרף [אולם בשלמי יוסף העיר דבטו"א (כד): מבואר דבכורים צריך טבילה לאונן דהוה ליה כקודש, ומבואר דנקט דבכורים דינן כקודש ואז א"א לתרץ כן, ועיין בצפנת פענח שחילק בין עד שבאו לעזרה וכו' וצ"ע].
- ד. בחי' ר' אריה לייב (חי"ב סי' ל"ח) ת"י דבר נפלא, דהך מעלה לא נאמר לענין תרומה כלל, ונ"מ דקודש שנטמא ע"י צירוף כלי ואח"כ נגע בתרומה לא יטמא התרומה, דכלפי תרומה מעולם לא נטמא, ושפיר יש חומר בקודש דמהני בו צירוף כלי משא"כ בתרומה.

אמר רב שיזבי בחיבורין שנו אבל שלא בחיבורין לא, איתביה אביי יד נגובה מטמא חבירתא לטמא לקדש וכו'.

- ד] נחלקו ר' שיזבי ואביי אי יד מטמא חבירו דוקא 'בחיבורין' ונחלקו הראשונים בכוונת חיבורין [ד' שיטות, הובא בתהלה ליונה].
- א. רש"י פ"י חיבורין דבעוד שהיד הטמאה נוגעת ליד הטהורה היתה טהורה נוגעת בקדש, וגזרו רבנן דלמא אתי למינגע טומאה בקודש. וכתבו התוס' דלפ"י יד הטהורה לא נטמא אלא הקודש עצמה [ואעפ"כ הצריכו חכמים להטביל שתייהן כדתנן].
 - ב. תוס' (ד"ה בחיבורין) פ"י דחיבורין ר"ל דיד אחת נוגעת בספר הפוסלה ויד האחרת נוגעת ביד הראשון, ודין היד השני כאילו נגעה בספר דגזרינן לה שמא תגע. ועל דרך זה פ"י המאירי, והראב"ד (השגות על בעה"מ דלהלף).
 - ג. הרמב"ם (הל' אבות הטומאה פ"ב הי"ב) פ"י דחיבורין ר"ל דרק אם נגע יד הטהורה בטמאה נטמא הטהורה, ולפ"י לאביי גם כשלא נגע אחד את חבירו נטמאו שתייהן דזהו דינא דהך מעלה דאם נטמא אחת משתי ידיו נטמאו שתייהן אפילו לא נגעו זה בזה. וכן פ"י בבעה"מ (נדפס בסוף מו"ק) דחיבורין ר"ל ע"י מגע. אולם יש חילוק בין הרמב"ם ובעה"מ, דהרמב"ם כתב דבר מיוחד דפלוגתתם היא ביד בלולה במשקין דבזה ס"ל לאביי דא"צ שיגעו אהדדי, אבל ביד נגובה גם לאביי צריך שיגע אחת בחבירו, אולם הבעה"מ לא חילק. ודברי הרמב"ם צ"ב מה לי שידו רטובה הא לא נגעו אהדדי, וכן הקשה הראב"ד, ועיין בהמשך מה שכתבנו בזה.
 - ד. החזון איש (ידים סימן ז' סק"ג) חידש דחיבורין ר"ל דרק בידים המחוברין בגוף אחד דהיינו באדם אחד יד מטמא חבירו וכדעת ר"ל, ואביי ס"ל כר' יוחנן דיד מטמא גם יד חבירו וא"צ שיהיו מחוברין, ונמצא דנחלקו כאן כדפליגי ר"ל ור"י.

ביאור שיטת הרמב"ם.

- ה. הרמב"ם הנ"ל חידש [כך יוצא מדבריו] דלאביי יש ב' דינים בחומרא דקודש, א' דיד נגובה מטמא חבירו כשנוגע בו וה"מ לקודש ולא לתרומה. ב' דבמשקין על ידו אז גם שלא בחיבורין דהיינו גם בלי מגע יד לחבירו נטמא. והראב"ד תמה דאין השכל מודה בזה דמה יוסיף במשקה שלא נגע ביד חבירו.
- ו. בכס"מ ת"י דהכל מעלות דרבנן, וע"י משקה הוי 'טומאה גמורה' ושפיר א"צ נגיעה. וצ"ב כוונתו ואפשר כפי שיתבאר.
- ז. בחידושי ר' ארי' לייב (חי"ב סי' ס"ה) כתב לחקור בעיקר דין טומאת ידים שהוא אפילו אם לא נטמאה גופו, אם יסודו דין טומאה על הידים עצמן ול"ש לטומאת הגוף כלל, או דהוא טומאת הגוף שלא גזרו על כל הגוף אלא על חלק של הידים. וכתב דשני הצדדים אמת ויש בזה ב' דינים, ובטומאה גמורה דהיינו ע"י משקה הוי טומאת הגוף כלפי הידים ובנטמא אחת מידי חל טומאה על 'הידי' שלו, אבל בנגובה הוי טומאת ידים לבד, ואז בנטמא יד אחת לא נטמא חבירו ודו"ק.
- ח. הג"ר איתמר גרבוז שליט"א (נדפס בשלמי יוסף, חגיגה ע"מ תע"ג) ביאר באופ"א דבחולין אינו טומאה ממש אלא חובת נטילה שגזרו על הידים, אבל בקודש חל טומאה גמורה על הידים, ולכן בנטמא יד אחת אי הוי טומאה שפיר נטמאו שתייהן.
- ט. וע"ש שהביא סיוע גדול לזה, דתנן לעיל (דף י"ח:) דנוטלין לידים לחולין ולמעשר ולתרומה, ולקודש 'מטבילין' והיינו דאז צריך טבילה, והטעם דבטומאה גמורה אין הנטילה כלום כמש"כ רש"י בשבת (דף י"ד.) וחזינן החילוק בין תרומה לקודש בזה דכאן מספיק נטילה וכאן צריך טבילה. והוסיף דלכן תנן הכא דמטביל שתייהן דהא דמטביל מגלה יסוד המעלה.

בענין גדר צירוף כלי,

ופלוגת הרמב"ם והראב"ד ביש בו דבר שאינו צריך לכלי

הכלי מצרף מה שבתוכו לקדש אבל לא לתרומה: מנה"מ א"ר חנין דאמר קרא כף אחת עשרה זהב מלאה קטרת הכתוב עשאו לכל מה שבכף אחת וכו'.

ופליגא דר' חנין אדר' חייא בר אבא דא"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן מעדותו של רבי עקיבא נשנית משנה זו [חגיגה דף כד].

מבואר בגמ' אחד ממעלות של קודש הוא דהכלי מצרף מה שבתוכו, ופרש"י דאם יש בה חתיכות הרבה, מעיקר הדין אם נגע בתחיתה אחת לא נטמא חתיכה האחרת [וגם אין הכלי נטמא דאין אוכל מטמא כלי] אבל חומר בקודש מבתרומה דהכלי מצרף כל החתיכות כאילו הם כאחד ובנגע חתיכה אחת נטמא כולן. וחקרו האחרונים בגדר הצירוף שנאמר כאן,

ועפ"י הנ"ל ביאר דהרמב"ם נקט דצירוף כלי הוי כחיבור לעשותו כאילו נגעי אהדדי ואז י"ל כשיש ביניהן דבר המפסיק אין הכלי יכול לחברן, ואדרבה אותו דבר מפסיק שלא יהא חיבור.

אבל הראב"ד נקט דלא נתחברו יחד להיות כנגעי אהדדי, אלא דהם 'כאילו הם דבר אחד' אי"כ י"ל דרק מה שצריך נעשו כדבר אחד משא"כ מה שאין צריך לא ודו"ק.

ה. **רש"י** דף כ: ד"ה הכלי.

כתב בהא דהכלי מצרף את מה שבתוכו דמיירי בחתיכות אוכלים הרבה בכלי אחד, ונגע טמא באחד מהן הכלי מצרפן. ומשמע דבשעה שנגע כבר היו כל החתיכות שם.

ו. **טורי אבן** כאן.

הקשה על רש"י למ"ל דהיו כולן שם בשעת מגע הטומאה, הא אפילו נגע טומאה בחתיכה ואח"כ הכניס דברים אחרים להכלי נימא דהכלי מצרפן ונעשו כאחד ונטמא הכל.

א. **גמ' מנחות** דף כד.

נסתפקו כשיש דבר שאינו צריך לכלי אי מפסיק או לא.

ב. **הרמב"ם** ה' אבות הטומאה פ"יב ה"ח.

כתב דלא מיבעיא דאין הכלי מצרפו, אלא דאין כלי מצרף הקודש כלל אפילו מה שצריך לכלי ולא נטמא אלא מה שנגע בה.

ג. **הראב"ד**, השגות שם.

השיג על הרמב"ם דמה שנצרך לכלי מצטרף, ורק אותו דבר שאינו צריך לכלי לא מצטרף.

ד. **מקדש דוד**, ס"י ל"ז סק"ד.

ביאר פלוגת הרמב"ם והראב"ד עפ"י מה שיש לחקור בגדר צירוף כלי, אי פועל כאילו נוגעין זה בזה, או דרק עושה שהם דבר אחד דהתורה עשאו אחת, [והיכא שהם דבר אחד אפילו אם יש הפסק ציניהם ג"כ אם נטמא זה נטמא זה דממילא זוג והענגל חיבור דאפילו נתפרקו חלקי הכלי זה מזה מ"מ עדיין הם כלי אחד ואם נטמא זה נטמא זה].

ז. **שיעורי ר' דוד פוברסקי** פסחים אות רי"א.

כתב ליישב עפ"י חקירת המקד"ד, דלהראב"ד דהוי כדבר אחד בלי נגיעה א"ש דברי רש"י דרק אם היו יחד בשעה מגע נטמא, משא"כ אי נתחברו להיות כאילו נגעי אהדדי י"ל דגם חיבור דאח"כ מטמאו.

ח. **ברכת צבי** אות ס"ו.

העיר דגם הרמב"ם משמע כרש"י דצריך שיהיו יחד בשעת מגע, ואעפ"כ ס"ל דכשיש בו דבר שאינו צריך לכלי הכלי מפסיקו, ולכן ביאר באופ"א קצת.

ט. **חידושי ר' אריה לייב** ח"ב סי' ל"ח.

הוספה. הובא לעיל חקירה בגדר צירוף כלי אי הוי כנוגעין זה בזה או דהוי רק כאחת בלי שנתחברו יחד. בחידושי ר' לייב חקר באופ"א דפשיטא ליה דנעשו כנגעי אהדדי, ורק דצייד דנעשה יותר מזה דהיינו כחתיכה אחת. והוכיח כן דהגמ' במנחות שם צייד דלא נאמר צירוף כלי אלא בדנגעי אהדדי וע"כ דיש דרגא יותר מנגעי. וכתב דיש ב' הדינים ואחד מה"ת ואחד מדרבנן וכו', ע"ש בדבריו העמוקים.

הקומץ רבה פרק שלישי מנחות

כד.

עין משפט
ג' מוצה

(א) פסחים יט. תגינה כ"ג.
 (ב) [תגינה דף כד.].
 (ג) בגופין ז"ק (ד) ז"א
 ז"ק (ה) כלים פכ"ו מי"ט
 [ופ"כ מ"ו] (ו) גופין
 ז"ק (ז) ז"ל עריבה.
 (ח) ג"א וז"א וגי' ז"ק
 אלא פ"ב וז"א (ט) טס
 ארסא ללא לשי' כו'.
 (י) ולא ז"ק (יא) [התקן].
 (ל) [פ"א לעוקלין] (מ) וע'
 חי' זמנים קה: ד"ה
 מיטר.

הנהרות הב"ח

(א) גמ' שבע עשרה ליה
 טומאה או לא:
 (ב) רש"י ד"ה מי תנן
 כלי מחבר אי תנא כלי
 מחבר הוה משמע וכי'
 נטמא זה אבל מנרף
 משמע:

גליון הש"ס

[מכתי' גמרא מי תנן
 ב"י מחבר ב"י מוצרף
 תנן: ע' שבי"ט פ"ב
 מ"ד לתלן:] גמ' ש"א
 יביא עשרון בשני
 ב"ים: ע' לקמן דף קו
 ע"ב מוס' ד"ה אפטר:
 [מכתי' ע' לקמן דף עו
 ע"ב מוס' ד"ה אקריב
 וכו' ובה"ש סוף פ"ג
 למעשר שני (ד"ה צ"ח
 שמי' אומרים): שם מי
 אמרי' שבע ל"ה
 טומאה. עין שנה דף
 לא ע"ב מוס' ד"ה פחות:
 תוס' ד"ה שאין כו'
 ד"א היה מועד'ם
 צירוף ב"י. ע' שנה"ש
 פ"א לטהרות משנה ט:

תורה אור השלם

(א) והרי' מננו פקקו
 מכל'ת המנחה
 ומשקנה ואת כל
 הקבנה אשר על
 המנחה והקטור
 המנחה ריח ניהת
 אוקרה ל'י:
 [ויקרא ג. ח]

והניחו בביתא. ואלו שני החלצין אינן נוגעין זה לזה: מדה. מי
 נטמא חצירו או לא: בי תנן. צפרק חומר צקודש (תגינה דף כ:)
 הכלי מנרף מה שצמחו לקדש שאם נגע טבול יום צמקתו פסל את
 כולו: ה"מ דנגעי אהרדי בו. להכי נקט טבול יום משום דאינן

קדשי קדשים (דף נט.) כי סליק רב כהנא אשכחיה לר"ש צרבי
 דתיבי וקאמר משמיה דר' ישמעאל צר' יוסי מוצה שפגס כולו אצל
 ודאי הא דשאל לו רבי יוחנן ספיקותיו היה צפוף ימינו כשהיה ר'
 יוחנן ראש ישיבה כדמוכח צפוף ז"ק (דף קז:): ור"ת פי' ההיא

דגיטין (דף פד:) רבי יוחנן לתלמידיו
 שמצבל היה אומר כמו שמפרש הא
 לן והא' להו בקידושין (דף טט:):

שאיין צירוף ב"י אין ב"י מצרפו.
 צפרק צמח' דתגינה (דף
 כ:): צמח' הכלי מנרף ^ל מנרפי

קף אחת ומוציא רב כהנא מההיא
 דמוסיף ר"ע ודייק מינה שהוא
 מדרבנן ומשני ר"ש פן לקיש משום

צר קפרה לא נררכא ^ל לשי' מנחה
 דאורייתא את שררין כללי הכלי מנרפו
 ושאיין צריך כללי אין הכלי מנרפו
 ואחו צבנן וגזור רפי' אין צריך
 כללי כלי מנרפו וזהו תימה שפשוט
 לרב כהנא כל כך דלין כלי מנרף מה
 שאין צריך כללי ^ל דלא משמע דפליג
 אההיא שינויא ושמה סבר לה כההיא
 שינויא דרבה צר אציה דמשני התם
 כשצבנו ע"ג קטבליא א"י דוקא צשירי
 מנחה שהיה כבר צריך כללי מנרף
 כלי מדרבנן שלא ילא מקדושתו דקודם
 קמי'ה ולא דמי להכא ^ל דלא היה
 מעולם צריך כללי:

צירוף דאורייתא או דרבנן. ור"ת
 והא' רב כהנא גופיה

מדקדק צפרק צמח' דתגינה (ג' טס)
 שהוא לרבנן מההיא דהוסוף ר"ע
 ויש לומר דשמה מספקא ליה משום
 שינויא דהתם:

צירוף ב"י וחיבור מים מדה. פי'

צקוטטרס כלומר חלי
 עשרון שנטמא צירוף כלי מנה
 שיטמא ^ל צחיצור מים כגון אס יש
 שני חלון עשרון ככלי ואין נוגעין
 וחבור מים מדה כי תנן כלי מצרף מה
 או דילמא כיון דמחבר מחבר ואם תימצי
 לומר כיון דמחבר מחבר חיבור מים וצירוף
 כלי ^ל ונגע טבול יום מבחון מדה כי תנן כלי
 מצרף ה"מ דנגע מוגואי אבל מבראי לא או
 דילמא לא שגא ותיקו: בעי רבא ע"עשרון
 שחלקו ונטמא אחד מהן והניחו בביתא וחזר
 טבול יום ונגע באותו טמא מדה ^ל מי אמרינן
 שבע (ב) לו טומאה או לא אמר ליה אביי ומי
 אמרינן שבע ליה טומאה והתנן ^ל סדין טמא
 מדרם

והניחו בביתא ונגע טבול יום באחד מהן מדה
 כי ^ל תנן כלי מצרף מה שבתוכו לקדש ה"מ
 היכא דנגעי בהרדי אבל היכא דלא נגעי
 בהרדי לא או דילמא ל"ש אמר להו איהו
 מי תנן כלי מחבר כלי מצרף תנן יכל דהו
 הושיט אחד לביניהן מדה א"ל ^ל צירוף לכלי
 כלי מצרפו אין צריך לכלי אין כלי מצרפו
 הושיט טבול יום את אצבעו ביניהן מדה אמר
 להו אין לך דבר שמטמא מאוירו אלא כלי
 חרם בלבד הדר איהו בעא מיניה מדה או
 דלקומץ מזה על זה ^ל צירוף דאורייתא או
 דרבנן אמרו לו זו לא שמענו כיוצא בו
 שמענו דתנן שני מנחות שלא נקמצו ונתערבו
 זו בזו אם יכול לקומץ מזו בפני עצמה ומזו
 בפני עצמה כשירות ואם לאו פסולות כי יכול
 לקומץ מיהא כשירות ^ל אמאי הך דמערב הא
 לא נגע אמר רבא דלמא ^ל בגושין המחולקין
 העשויון כמסרק מאי הוי עלה אמר רבא ת"ש
 דתניא ^ל והרים ממנו מן המחובר ^ל שלא יביא
 עשרון בשני כלים ויקומץ הא בכלי אחד
 דומיא דשני כלים קמין א"ל אביי דילמא שני
 כלים ה"ד כגון קפיא בקבא דאע"ג דעריבי
 מעילאי כיון דמיפסק מחיצתא דקפיא
^ל מתתא ^ל הא כלי אחד דומיא דב' כלים ה"ד
 כגון עריבתה ^ל של תרנגולין ואע"ג דמיפסקן
 מחיצתא הא נגיע אבל הכא דלא נגיע
 כלל תיבעי לך בעי רבי ירמיה ^ל צירוף כלי
 וחיבור מים מדה כי תנן כלי מצרף מה
 שבתוכו לקדש ה"מ דגואי אבל דבראי לא
 או דילמא כיון דמחבר מחבר ואם תימצי
 לומר כיון דמחבר מחבר חיבור מים וצירוף
 כלי ^ל ונגע טבול יום מבחון מדה כי תנן כלי
 מצרף ה"מ דנגע מוגואי אבל מבראי לא או
 דילמא לא שגא ותיקו: בעי רבא ע"עשרון
 שחלקו ונטמא אחד מהן והניחו בביתא וחזר
 טבול יום ונגע באותו טמא מדה ^ל מי אמרינן
 שבע (ב) לו טומאה או לא אמר ליה אביי ומי
 אמרינן שבע ליה טומאה והתנן ^ל סדין טמא
 מדרם

צמקת טהרות פרק שמיני (מ"ח) עריבה שהיה קטפרס ^ל ונלוק)
 מלמעלן ומשקה טופס מלמעלן וג' תחיכות כפילה אינן מנרפרות ושמים
 מנרפרות ור' יוסי אומר אפי' שמים אינם מנרפרות אלא"כ היו רוצות
 משקה ואם היה משקה עומד אפי' כעין החרדל מנרטרף ר' דוסא
 אומר האוכל פרור אינו מנרטרף וצמקתה ^ל תניא אחריו שפנרף
 ותחבו צבוס או צקיסס הרי זה אין חיבור שאין חיבורי אדם
 חיבור ^ל עיסה שלשה צמי פירות טהורה שאין לך דבר שמחבר
 את האוכלין אלא צבעה משקין ודבר תימה הוא אם ^ל לישת מי
 פירות אינה מועלת לחצר את הקמח ושמה לשה לאו דוקא אלא
 אורחא דמילתא נקט ^ל דבר שאדם לם צמי פירות פעמים שמי
 פירות מתחבר צ' חלאי וזמים עיסה ^ל צמקתין הצאין מזה לזה ^ל
 ועשאו

כשר: כגון עריבת. ^ל ארובה של תרנגולין ומחילה נמוכה
 צאמנעית כדי לחלוק בין מים למורסן ואותה מחילה נמוכה ואינה
 מגעת לשפת העריבה הילכך לאו הפסק הוא ^ל דנגעי למעלה
 מן המחילה שני החלצין צאיר הכלי אצל הכא גצי ציסא דחלוקין
 הן לגמרי לא: צירוף ב"י וחיבור מים מדה. כלומר חלי עשרון
 שנטמא צירוף כלי מדה שיטמא אחר צחיצור מים כגון אס יש שני
 חלאי עשרון ככלי ואין נוגעין וחלי עשרון יש חון לכלי וחיבור מים
 כגון נלוק או צנור מחבר את של חון לכלי ^ל ומה שצמחן הכלי ונגע
 טומאה צוה שצבלי שאינו נוגע צמים ונטמא חצירו משום צירוף כלי:
 מדה. שיטמא את ^ל של זה צחיצור מים: ה"מ דגואי. לאותו שצבלי
 מהני ולא לשל חון: מחבר. וטמא החיטון: חיבור מים וצירוף ב"י.
 כגון אס נטמא החיטון ונטמא זה שצבלי צחיצור מים: מדה. שיטמא
 זה את האחר משום צירוף כלי מי אמרינן דלא מהני צירוף אלא לטומאה
 לשינה צביקא ואין נוגעין דלהיא ודאי לא מהני צירוף שיחזור זה ויטמא את זה שהרי לא היה צבלי צבעת טומאה ^ל (אלא אם כן)
 חזר טבול יום ונגע צמח' מהו שיקבל טומאה זו כדי לפסול שצירו: הא שבע ליה טומאה. ראשונה ולא יקבל עוד טומאה אחרת:

במסכת טהרות פרק שמיני (מ"ח) עריבה שהיה קטפרס ^ל ונלוק)
 מלמעלן ומשקה טופס מלמעלן וג' תחיכות כפילה אינן מנרפרות ושמים
 מנרפרות ור' יוסי אומר אפי' שמים אינם מנרפרות אלא"כ היו רוצות
 משקה ואם היה משקה עומד אפי' כעין החרדל מנרטרף ר' דוסא
 אומר האוכל פרור אינו מנרטרף וצמקתה ^ל תניא אחריו שפנרף
 ותחבו צבוס או צקיסס הרי זה אין חיבור שאין חיבורי אדם
 חיבור ^ל עיסה שלשה צמי פירות טהורה שאין לך דבר שמחבר
 את האוכלין אלא צבעה משקין ודבר תימה הוא אם ^ל לישת מי
 פירות אינה מועלת לחצר את הקמח ושמה לשה לאו דוקא אלא
 אורחא דמילתא נקט ^ל דבר שאדם לם צמי פירות פעמים שמי
 פירות מתחבר צ' חלאי וזמים עיסה ^ל צמקתין הצאין מזה לזה ^ל
 ועשאו

כשר: כגון עריבת. ^ל ארובה של תרנגולין ומחילה נמוכה
 צאמנעית כדי לחלוק בין מים למורסן ואותה מחילה נמוכה ואינה
 מגעת לשפת העריבה הילכך לאו הפסק הוא ^ל דנגעי למעלה
 מן המחילה שני החלצין צאיר הכלי אצל הכא גצי ציסא דחלוקין
 הן לגמרי לא: צירוף ב"י וחיבור מים מדה. כלומר חלי עשרון
 שנטמא צירוף כלי מדה שיטמא אחר צחיצור מים כגון אס יש שני
 חלאי עשרון ככלי ואין נוגעין וחלי עשרון יש חון לכלי וחיבור מים
 כגון נלוק או צנור מחבר את של חון לכלי ^ל ומה שצמחן הכלי ונגע
 טומאה צוה שצבלי שאינו נוגע צמים ונטמא חצירו משום צירוף כלי:
 מדה. שיטמא את ^ל של זה צחיצור מים: ה"מ דגואי. לאותו שצבלי
 מהני ולא לשל חון: מחבר. וטמא החיטון: חיבור מים וצירוף ב"י.
 כגון אס נטמא החיטון ונטמא זה שצבלי צחיצור מים: מדה. שיטמא
 זה את האחר משום צירוף כלי מי אמרינן דלא מהני צירוף אלא לטומאה
 לשינה צביקא ואין נוגעין דלהיא ודאי לא מהני צירוף שיחזור זה ויטמא את זה שהרי לא היה צבלי צבעת טומאה ^ל (אלא אם כן)
 חזר טבול יום ונגע צמח' מהו שיקבל טומאה זו כדי לפסול שצירו: הא שבע ליה טומאה. ראשונה ולא יקבל עוד טומאה אחרת:

במסכת טהרות פרק שמיני (מ"ח) עריבה שהיה קטפרס ^ל ונלוק)
 מלמעלן ומשקה טופס מלמעלן וג' תחיכות כפילה אינן מנרפרות ושמים
 מנרפרות ור' יוסי אומר אפי' שמים אינם מנרפרות אלא"כ היו רוצות
 משקה ואם היה משקה עומד אפי' כעין החרדל מנרטרף ר' דוסא
 אומר האוכל פרור אינו מנרטרף וצמקתה ^ל תניא אחריו שפנרף
 ותחבו צבוס או צקיסס הרי זה אין חיבור שאין חיבורי אדם
 חיבור ^ל עיסה שלשה צמי פירות טהורה שאין לך דבר שמחבר
 את האוכלין אלא צבעה משקין ודבר תימה הוא אם ^ל לישת מי
 פירות אינה מועלת לחצר את הקמח ושמה לשה לאו דוקא אלא
 אורחא דמילתא נקט ^ל דבר שאדם לם צמי פירות פעמים שמי
 פירות מתחבר צ' חלאי וזמים עיסה ^ל צמקתין הצאין מזה לזה ^ל
 ועשאו

כשר: כגון עריבת. ^ל ארובה של תרנגולין ומחילה נמוכה
 צאמנעית כדי לחלוק בין מים למורסן ואותה מחילה נמוכה ואינה
 מגעת לשפת העריבה הילכך לאו הפסק הוא ^ל דנגעי למעלה
 מן המחילה שני החלצין צאיר הכלי אצל הכא גצי ציסא דחלוקין
 הן לגמרי לא: צירוף ב"י וחיבור מים מדה. כלומר חלי עשרון
 שנטמא צירוף כלי מדה שיטמא אחר צחיצור מים כגון אס יש שני
 חלאי עשרון ככלי ואין נוגעין וחלי עשרון יש חון לכלי וחיבור מים
 כגון נלוק או צנור מחבר את של חון לכלי ^ל ומה שצמחן הכלי ונגע
 טומאה צוה שצבלי שאינו נוגע צמים ונטמא חצירו משום צירוף כלי:
 מדה. שיטמא את ^ל של זה צחיצור מים: ה"מ דגואי. לאותו שצבלי
 מהני ולא לשל חון: מחבר. וטמא החיטון: חיבור מים וצירוף ב"י.
 כגון אס נטמא החיטון ונטמא זה שצבלי צחיצור מים: מדה. שיטמא
 זה את האחר משום צירוף כלי מי אמרינן דלא מהני צירוף אלא לטומאה
 לשינה צביקא ואין נוגעין דלהיא ודאי לא מהני צירוף שיחזור זה ויטמא את זה שהרי לא היה צבלי צבעת טומאה ^ל (אלא אם כן)
 חזר טבול יום ונגע צמח' מהו שיקבל טומאה זו כדי לפסול שצירו: הא שבע ליה טומאה. ראשונה ולא יקבל עוד טומאה אחרת:

פי"ב א אחת עשרה מעלות וכו'. משנה וגמרא בפרק חומר נקדש (דף כ"ג.) וכו'.
 דאמר י"א שני דרכא סבר כוומיה: **ג** וז"ל ש' וטמאה במדרס שנשא
 עמה. אינו מדקדק דלא בנמי (דף כ"ג ע"ב) הכי אמרי' קדש מ"ט לא משום מעשה שהיה
 דאמר רב יהודה אמר שמואל מעשה בחדש שהיה מצדד חבית של יין [קודש] ממקום למקום
 ונפקקה לרועה של סנדלו ונטלה והניחה ע"פ
 החבית ונפלה לאויר החבית ונטמאת בלחותה שעה
 אמרו הנושא את המדרס נושא את התרומה אבל
 לא את הקדש שהיה שנטמאת במדרס שגבל לאויר
 חבית לא במדרס שנשא עמה. ועוד יש לדקדק
 עליו דאמרין בגמרא א"ה תרומה נמי הא מני
 רבי חנינא בן עקיבא היא דאמר לא אסרו אלא
 בירדן ובספינה וכמעשה שהיה מאי היא דמניח
 לא ישא אדם מי תטמא ואפר טמא ויעצרים בנהר
 ובספינה וכו' ולא שיטעם על פני המים וכו' רבי
 מנייא בן עקיבא אומר לא אסרו אלא בירדן ובספינה
 וכמעשה שהיה ורבינו פסק כן רבי מנייא בן
 עקיבא דלא אסרו אלא כמעשה שהיה בקדש אבל
 לא בתרומה ובפרק עשירי מהלכות פרה פסק
 כח"ק וי"ל שטעמא משום דהכא סתם לן מנא
 כרבי חנינא בן עקיבא והתם סתם לן בפ"ט דפרה
 כח"ק ויש לנו קנין ראה רבינו דבריו זה רבי
 חנינא בן עקיבא בנושא את המדרס ודבריו של
 ח"ק כמעשה בנהר ובספינה בפרה. ומ"ש ואם
 עבר ונשא וכו' טהור. אם פלוגתא דאמוראי ופסק
 כמחן דמיקל דמילתא דרבנן היא: **ד** וז"ל ש'
 ומפני מה הצריכום טבילה לקדש וכו'. דם
 בגמרא (דף כ"ג.) דגמרינן חבית ומשום נטורא
 דע"ה נדפול אימת אלימא מקמי לילגמיה הוה
 לזו מנא הוא אלא בשר דגמריה מזכיר זכיר בשר
 לעולם מקמי דגמריה ודילמא בעידנא דגמריה
 עדיין למה היא: **ה** וז"ל ש' וכל המעלות של
 דבריהם הם וכו'. דם (ע"ב) הכלי מנרף מה
 שכתבו וכו'. מנא הוא אמר רבי חנין דאמר קרא
 כף אחת עשרה והז מלאת קטרת הכמוש עשאו
 לכל מה שכתב אחת כלומר והוא דלוייתא וכו'
 ופליגא [רבי חנין] דלרבי חייה בר אבא אמר
 ר"י דאמר וכו' מעדותו של ר"ע נשנית משנה זו
 כלומר והוא מדרבנן. ופסק רבינו כר"י משום

דהוא מריה דגמרא טפי מרבי חנין ומ"מ קרא דלימי רבי חנין כתבו רבינו לרמו בעלמא.
 ומ"ש אפילו שאין לו תוך מנרף מה שעליו וכו'. דם:
ה וז"ל ש' היו שני הצבורים בתוך הכלי וכו'. בפרק הקומד רבה עלה כ"ד הושיע אחד
 לציניהם מהו כריך לכלי הכלי מנרפו אין כריך לכלי אין הכלי מנרפו ופירש"י
 הושיע חצי עשרון אחד לבין הנך חלצי עשרון מהו
 אם נגע בטובל יום בזה מהו שיטמא אותם שנים.
 אין כריך לכלי כגון האי חצי עשרון שלישי דאין
 כריך לכלי דהא אינו מנרף עם אלו למנחה אחת
 אין הכלי מנרפו וטוהרים הראשונים ורבינו מפרש
 בענין אחר כמבואר בדבריו:
וכתב הרמב"ם על דברי רבינו לא נטמא
 אלא זה שנגעה א"ה זה שיצוה שחיתו
 חלצתי שנתן ציניהם וכו'. ומתני על פה קדוש
 למה דחה פירוש רבינו בשתי ידים ולומר עליו
 שהוא שיצוה שהרי יש ליתן בו טוב טעם ודעה
 לומר שאין הכלי מנרף אלא כשאין ציניהם דבר
 שא"ל לכלי אבל אי קשיא על דברי רבינו הא
 קשיא למה לא ינטרף העשרון האמצעי עם אותו
 שנטמא שהרי אין דבר מפסיק ציניהם. לכך נ"ל
 שדעת רבינו שאילו היה המפסיק ציניהם חצי
 עשרון אין ה"נ שיהיה מנרף אבל כשאי
 עסקין כשדבר אחר שאינו סולת מפסיק ציניהם
 וזהו שכתב רבינו ודבר אחר ציניהם והשתא דברי
 רבינו מכוונים בלי שיצוה ואדרבה על פי הראב"ד
 יקשה למה לא ינטרף האמצעי עם הטמא שאין
 דבר מפסיק וישראל השלישי טהור זה היה יותר
 ראוי מלהנטרף שנים שדבר מפסיק ציניהם וכן
 קשה לפירש"י וז"ל שיש לדקוק ולומר דכיון
 שזה העשרון היה שלם ממחילה יותר ראויים
 להנטרף חלקיו זה עם זה מלהנטרף עם חלק
 אחר פירוש רבינו יומר נוח ואע"פ שצירושלמי
 פרק חומר נקדש נראה כפירוש הראב"ד אין זה
 כדאי לתמוה פירוש רבינו שהוא נוח:
ו היו שני צבורים בכלי וכו'. דם שני
 רבי ירמיה לירוף כלי וטבור מים וכו'
 עד חיקו ופסק רבינו כבעיא ראשונה דטעמא
 מפני שאמרו זה אמ"ל חשיב לא כפספס:
י אוכל קדש שנטמא וכו'. נלמד ממה שיצא
 בסמוך

פרק שנים עשר

א אחת עשרה מעלות עשו חכמים לקדש על התרומה

ואלו הן. יש לאדם להטביל כלים בתוך כלים
 לתרומה אבל לא לקדש. גזירה שמא יהיה פי הכלי צר
 ולא יהיה בו כשפופרת הנודר ונמצאו הכלים שבתוכו
 כאלו טבלו במים שבכלי לא במקוה. בד"א כשהיה
 הכלי הגדול שיש בתוכו הכלים הטמאין טהור. אבל
 אם היה טמא מתוך שעלתה לו טבילה עלתה טבילה
 לכלים שבתוכו אפילו להשתמש בהן בקדש: **ב** כלי
 שנטמאו אחוריו במשקין לא נטמא תוכו ולא בית
 אצבע שבעובי שפתו. והמשקין שבתוכו או שבבית
 צביעתו טהורין. ושותה בו ואינו חושש שמא יגעו משקין
 שבפיו באחוריו הכלי ויחזרו ויטמאו תוכו. בד"א
 לתרומה. אבל לקדש נטמאו אחוריו נטמאו כולן;
ג הנושא את המדרס מותר לו לישא עמו תרומה כאחד
 והואיל ואין הנושא נוגע בתרומה ולא תרומה נוגעת
 במדרס הרי היא טהורה אבל לא הקדש אף ע"פ שלא
 נגע בו. מעשה היה באחד שנשא חבית של קדש
 טמאה במדרס שנשא עמה באותה שעה גזרו שהנושא
 את המדרס לא ישא את הקדש. ולא גזרו אלא במדרס
 עם הקדש כמעשה שהיה. ואם עבר ונשא הואיל ולא
 נגע בקדש הרי הקדש טהור: **ד** בגדי אוכלי תרומה

אף על פי שהן טהורין ונוהרין מן הטומאות הרי בגדיהן מדרס לקדש: **ה** כלי שהוא מפיצל ולוחותיו וקורותיו מקושרות כגון
 מטה וכיוצא בה. אם נטמא וצריך להטבילו לתרומה יש לו להטבילו כולו כאחד כשהוא מקושר. אבל לקדש מתיר
 ומנגב שמא יש שם דבר החוצין ומטביל ואחר כך קושר: **ו** כלים הנגמרים בטהרה אפילו היה העושה אותן ת"ח ונוהר בהן הרי
 אלו צריכין טבילה לקדש ואינו צריכין הערב שמש. אבל לתרומה משתמש בהן בלא טבילה שהרי נעשו בטהרה. ומפני מה
 הצריכום טבילה לקדש גזירה משום רוק ע"ה שיוע בהן בשעת מלאכה ועדיין הוא לח: **ז** אחר שנגמר הכלי מצרף מה שבתוכו
 לקדש אבל לא לתרומה. כיצד כלי שהוא מלא פירות פרודין זה מזה כגון צימוקין וגרוגרות ונגעה טומאה באחד מהן.
 נטמא כל מה שבכלי לקדש אבל לא לתרומה. וכל המעלות של דבריהם הם. ורמזו יש למעלה זו בתורה כף אחת עשרה זהב
 מלאה קטרת אמרו חכמים כל מה שבכף הרי הוא כגוף אחד. אפילו שאין לו תוך מצרף מה שעליו לקדש. כגון שהיו צבורין
 ע"ג הלוח או ע"ג העור אע"פ שאין הפירות נוגעין זה בזה: **ח** היו שני הציבורין בתוך הכלי ודבר אחר ביניהן ונטמא

אחד משניהן. אם היה הדבר שביניהן צריך לכלי הכלי מצרפן
 ונטמא הכל. ואם אינו צריך לכלי *לא נטמא אלא זה שנגעה
 בו הטומאה בלבד: **ט** היו שני ציבורין בכלי והציבור האחד
 מחובר למים שאחורי הכלי. ונגע טמא בציבור השני נטמאו שניהן בציורף הכלי ונטמאו המים שאחורי הכלי מחמת זה האוכל
 המחובר להן אף על פי שהן אחורי הכלי. נגע הטמא במים שאחורי הכלי נטמא האוכל המחובר להן. והדבר ספק אם נטמא
 האוכל השני בציורף הכלי או לא נטמא מחמת הציורף: **י** אוכל קדש שנטמא והניחו בכלי ובתוך הכלי אוכל קדש אחר טהור
 ואין

השגת הראב"ד

*לא נטמא אלא זה שנגעה. א"ה זה שיצוה שחיתו האמצעי שנתן ציניהם אינו מפסיק חומר העשרון
 ושיניהם טמאין אבל הל"ל את ענמו שאינו טמא מן האמצעי הואיל וא"ל לנלי:

משנה למלך

וכי בלחה מדרס נגע זה אלא שאם נגע בו הזב טמא נגע הזב כי נגע בו מיהא הזב טמא ואפילו לבסוף
 שהיה טמא מדרס ואח"כ נגע הזב אמאי לימא שבע ליה טומאה והשיב לו רבא וממאי דהאי שאם נגע
 בו הזב לבתר מדרס דלמא מקמי מדרס דהויא ליה טומאה תמורה על טומאה קלה אבל הכא דלידי ואידי
 טומאה קלה לא ע"כ. והנה לפי סברת אב"י דלית ליה דלא אמרינן שבע ליה טומאה ז"ל דליירי בנגד
 שלא נקפל משרדס עליו הזב לפי שאם נקפל למה לי אלא שאם נגע בו הזב חיפוק ליה שנטמא משום
 נגע קצתו בקצתו. ועוד ז"ל דלא ליירי בשרדס עליו ערוס או נטול דביר שנטמא מדרס דלי אמאי ליה
 מדרס ומגע בנת אחת לא אמרינן שבע ליה טומאה ובמסקינן אלא כגון שיש פשוטו כלי עץ או דברים
 שאין טמאין מדרס מפסיקין ע"כ דברי התוספות סם. והנה מ"ש דליירי בנגד שלא נקפל הוא דוקא
 אליבא דאב"י דלית ליה דלא אמרינן שבע ליה טומאה הוה אחר זה ואפ"י שנטמא מדרס
 תמורה לטומאה קלה וכמבואר. אך אליבא דרבא דמוקי לדברי יוסי דקאמר שאם נגע בו הזב
 מקמי

פי"ב ב היו שני צבורין כו'. עיין גמ"ש מן לגיל פי"א דין ו' הווק:
י אוכל קדש שנטמא כו'. גרסינן בפרק הקומן עלה כ"ד. בעי רבא עשרין כו' מי אמרינן שבע ליה
 טומאה או לא. והנה העולה מן הסוגיא דכל דבר שנטמא טומאה קלה חל עליו עוד טומאה
 תמורה אבל אם שמי הטומאות הם שוות בין שיהיו קלות בין שיהיו חמורות מי אמרינן שבע ליה טומאה
 ואינם חלים בזה אחר זה ואז"ל אם הראשונה היא חמורה והשניה קלה שאין השניה חלה ובה נסתפק
 רבא ויכא שמי הטומאות בלוח כאחד או אליבא דר"ע תלו שתייה ולא אמרינן שבע ליה טומאה ואב"י
 ס"ל דאפילו בזה אחר זה והטומאה הראשונה היא חמורה והשניה קלה חלה השניה דהא ס"ל דמאי
 דקאמר רבי יוסי אלא שאם נגע בו הזב טמא נגע הזב הוא אפילו אם הגיעה הימה לבסוף וכמבואר
 בסוגיא סם. והנה אב"י דס"ל דלא אמרינן שבע ליה טומאה הוה אחר זה ואפ"י שנטמא מדרס
 כלים פכ"ז מ"ט סדין שהוא טמא מדרס ועשאו ויטן טהור מן המדרס אבל טמא נגע מדרס א"ר יוסי

צירוף כלי לקדש

ד) עוֹד יש מעלה בקדש שהכלי מצרף לקדש ולא לתרומה, ובמנחות (כ"ד ע"ב) אמרינן אמר רב עשרון שחלקו ואבד אחד מהן והפריש אחר תחתיו ונמצא הראשון והרי שלשתן מונחין בביסא, נטמא אבוד אבוד וראשון מצטרפין מופרש אין מצטרף, נטמא מופרש מופרש וראשון מצטרפין אבוד אין מצטרף, נטמא ראשון שניהם מצטרפין כו' ע"ש, והכא ע"כ כולן חשיבי צריכים לכלי דהא נטמא ראשון שניהם מצטרפין ונטמאו כולן ואפ"ה אם נטמא אבוד רק הראשון נטמא, וכן אם נטמא מופרש רק הראשון נטמא, ונראה מזה דלא סגי במה שצריכים לכלי ובעינן ג"כ שיוקבעו זה עם זה, ועם זה שלא הוקבע אינו מצטרף בצירוף כלי, והכא האבוד לא הוקבע רק עם הראשון וכן המופרש.

ובזה אתי שפיר מה דאמרינן בירושלמי חגיגה (פ"ג ה"ב) גבי הוסיף ר"ע הסולת כו' והגחלים שאם נגע טבול יום במקצתו פסל את כולו, דמיירי בשל יוה"כ שמה שהוא חותה הוא מכניס, אבל בשל שאר ימות השנה אמרינן נתפזר מהם כקב גחלים מכבדן לאמה, והתוס' חגיגה (כ"ג ע"ב) עמדו בזה למה מחתת הכסף שחותה בכל יום

מחתת הכסף אינה מצרפת הגחלים

שמועת חיים

טהור אף דאינו ראוי להזאה. עוד יש להעיר דכל דברי רבינו הם לשיטתו דטומאת מי חטאת היא טומאת משקין אך למש"כ לעיל הערה ל"ח בשם הגרי"ז דאינו מנ"ד טומאת משקין אלא דינא בעלמא דנפסל בנגיעת טומאה א"כ אף דמים שהגלילו אינן מקב"ט משקין מ"מ יפסלו לחטאת ע"י טומאה.

מו. עיין לעיל סימן ג' ססק"ב.

אינו מצרפן, ור"י מפרש התם שהוקשה להירושלמי למה פוסל את כולם כיון שיש הרבה שאינו צריך ע"ש, וקשה נהי דאיכא נמי גחלים שא"צ לכלי דנתפזרו אח"כ כקב גחלים מ"מ הא אינו מבורר איזו צריך ואיזו א"צ א"כ ע"כ פוסל את כולן, ולפ"ז אתי שפיר כיון דלבד שיהא צריך לכלי בעינן נמי שיוקבעו זה עם זה, וכיון דהגחלים שחותה במחתת הכסף היה מפזר מהם אח"כ כקב גחלים ויכול לפזר איזה שירצה, א"כ עדיין לא הוקבע הגחלת שנגע בה הטבול יום עם גחלים אחרים ומש"ה אין הכלי מצרפן כלל. מו.

והנה במנחות (כ"ד.) אמרינן הושיט אחד לביניהן מהו, ופירש רש"י ז"ל דהושיט חצי עשרון לבין הנך חצאי עשרון, ואמרינן שם צריך לכלי כלי מצרפו א"צ לכלי אין כלי מצרפו, והרמב"ם ז"ל פי"ב מהל' אבות הטומאות ה"ט פי' בהושיט אחד לביניהם אם א"צ לכלי ונטמא אחד של הצדדים לא נטמא אלא זה שנגעה בו הטומאה בלבד, דס"ל כיון שיש ביניהם שא"צ לכלי מפסיק ואף זה שצריך לכלי לא נטמא, והראב"ד ז"ל שם השיג עליו וכתב דאם האמצעי א"צ לכלי רק הציל את עצמו

צירוף רק בצירוף כלי

דאינו מתטמא במה שנגע הטומאה באחד מאלו אבל אלו הצריכים לכלי נטמאו ע"ש, ונראה דמש"ה פי' הרמב"ם ז"ל כן דאי לענין שיציל את עצמו למה צריך בגמרא לטעם שא"צ לכלי אין הכלי מצרפו תיפוק ליה דהאי חצי עשרון שהושיט ביניהם לא הוקבע עם שום אחד מהב' חצי עשרונות של הצדדים, ובענין זה אפילו אם צריך לכלי אין הכלי מצרפן, וכמו ההיא דעשרון שחלקו כו', ולכן פי' דהאיבעיא הוא לענין שיפסיק בין הב' חצאי עשרון של הצדדים, דאם א"צ לכלי כלל מפסיק אבל אם צריך לכלי רק שלא הוקבע עמהם נהי דאינו מתטמא מנגיעתן מ"מ אינו מפסיק, דהא בעשרון שחלקו ואבד אחד מהן והפריש אחר תחתיו ושולשתן מונחין בביסא, דאמרינן נטמא אבוד אבוד וראשון מצטרפין מופרש אינו מצטרף, אין חילוק, ואפילו אם המופרש מונח ביניהן ג"כ נטמא אבוד ראשון טמא.

לחברן, דאדרבה אותו דבר מפסיק שלא יהא חשוב חיבור, ולהראב"ד ז"ל אין צירוף כלי מחבר כאילו נוגע זה בזה אלא מצרפו להיות דבר אחד, וכדמפקינן מקרא כף אחת התורה עשאו למה שבכף אחת, והיכא שהם דבר אחד אפילו אם יש הפסק ביניהם ג"כ אם נטמא זה נטמא זה, דהא אמרינן בשבת (נ"ח:) דהזוג והענבל חיבור ואע"ג דנתפרקו זה מזה כיון שההדיוט יכול להחזירן עדיין הם כלי אחד ואם נטמא זה נטמא זה, ואפילו מאן דפליג התם ס"ל דלאחר שניטלו זה מזה אף דההדיוט יכול להחזירן לא חשיב דבר אחד לטומאה, אבל הכא כיון שהתורה עשאו לכל מה שבכף אחת כיון שהם דבר אחד לא איכפת לן אם יש הפסק ביניהם, א"כ ל"ש שיפסיק איזו דבר ביניהם כי לא איכפת לן בהפסק כלל.

ובעיקר מחלוקת הרמב"ם והראב"ד ז"ל אם יש ביניהם דבר שא"צ לכלי אם מפסיק או רק הציל את עצמו, כתב הכ"מ שם על הראב"ד ז"ל למה דחה פירוש רבנו שהרי יש ליתן בו טוב טעם ודעת שאין הכלי מצרף אלא כשאין ביניהם דבר שא"צ לכלי כו', ונראה דהרמב"ם והראב"ד ז"ל בהא פליגי דלהרמב"ם ז"ל צירוף כלי הוי כמו חיבור דאעפ"י שאין נוגעים זה בזה הכלי מצרפן כאילו נוגעין, א"כ שפיר י"ל היכא שיש ביניהם דבר אחד מפסיק אין הכלי יכול

יש לחקור בסולת ושמן ולבונה של מנחה המונחים בביסא ונגע טבול יום בסולת אם פסל גם השמן והלבונה מדין צירוף כלי, דהא צריכים לכלי וגם הוקבעו זע"ז למנחה אחת, אי צירוף כלי מהני לב' מינים לעשותן אחד, דלא אשכחן זה רק למין אחד כגון הסולת והלבונה והגחלים והקטורת שנגע טבול יום במקצתו פוסל את כולו, וכ"ש סולת ושמן דב' מיני טומאות הן, שאלה טומאת אוכלין ואלה טומאת משקין. מז

יש לחקור באותן שכ"ש מקדשן ליפסל ואינו מקדשן ליקרב אי מקרי צריך

שמועת חיים

ומצואר דגם צ' מיניס מנטרפין זע"ז, וכן מצואר גם צרציו חננאל פסחים י"ט. ע"ש, אמנס צכס"מ

מז. עיין צראצ"ד תמיד ל"ג. שכתב דסולת קטורת גחלים ולבונה כולם מנטרפין בכלי זה עם זה,

אי מחני צירוף כלי לב' מינים

צירוף כלי כשיש בו דבר המפסיק

צירוף בכלי שרת ליפסל

פוברסקי זצ"ל

פסחים - דף י"ט ע"א - סימן ל"ז
 אי הכלי מצרף היכא דיש דבר המפסיק באמצע

שמח שיעורי רבי דוד

ולכאורה משמע דהראב"ד למד דבאמת הדבר האמצעי היה סולת, ולא כמו שמפרש הרמב"ם.
אי הכלי מצרף היכא דיש דבר המפסיק באמצע

נטמא זה נטמא זה.
וכמו-כן הכא, צירוף כלי עושה כדבר אחד, ולא אכפ"ל כלל מה דאיכא הפסק ביניהם, כיון דעכ"פ חשיב כדבר אחד, וממילא ודאי דהחלק השני ג"כ טמא, והנידון הוא רק על הדבר האמצעי אם נטמא, כמ"ש. **אלא** דלכאורה צ"ב דכיון דלהרמב"ם דין צירוף כלי הוא דחשיב ממש כגוף אחד כמו שמחוברין, א"כ מה הספק בגמ' כלל בהניח ביניהם, הא פשוט דכיון דאיכא דבר החוצץ באמצע, לא שייך שיחשב כגוף אחד. ודוחק לומר דזה גופא היה ספק אי הוי דין שנעשה גוף אחד וחוצץ, או דהוי רק כדבר אחד ואינו חוצץ.

ונראה דאף להרמב"ם דחשיב גוף אחד, הרי באמת אינו ממש גוף אחד, ורק דהוי גזזה"כ שיש לו דין של גוף אחד, וא"כ הא אפשר שפיר דאף אי איכא דבר החוצץ באמצע ג"כ איכא להגזזה"כ דהכלי מצרף וחשיב כמו גוף אחד, (וע"ע לקמן ס"ק רנ"ה).

אי הכלי מצרף גם כשהניח בכלי דבר טמא עם טהור

אחד בשעת מגע הטומאה, הכלי מצרפן, אבל אי נגע בו ואח"כ הניח בכלי אחד אין הכלי מצרפן שיטמא הטמא את השאר. **והקשה** עליו, דמנ"ל הא, דמ"ט לא נימא דאפי"ו נטמא קודם, כיון דעכ"פ הכלי מצרף ועושה כל מה שבכלי אחת, ממילא נטמא הכל.

(ואולי אפשר דבאמת נידון זה תלוי במחלוקת הרמב"ם והראב"ד הנ"ל אי דין צירוף כלי הוא דחשיב כגוף אחד, או רק כדבר אחד, דלהרמב"ם דהוי כגוף אחד והיינו דחשיב כנוגע ממש זה בזה, [דמה"ט אם יש דבר המפסיק אין הכלי מצרף], א"כ אה"נ דאף אם נטמא קודם והניח הדבר הטמא עם הטהור בכלי אחד, נטמא הטהור, כיון דעכ"פ ע"י צירוף כלי חשיב כנוגע בו.

(ז) ועכ"פ מבואר דנחלקו הרמב"ם והראב"ד אי הכלי מצרף אף כשיש דבר המפסיק ביניהם, או לא.

והמקדש-דוד (סי' ל"ז סק"ד) ביאר, דפליגי במש"כ לעיל (ס"ק ר"ה), דהרמב"ם סובר דדין צירוף כלי הוא דנעשה הכל גוף אחד, דכל מה שמונח בכלי עשאו התורה כמחובר.

ולכן כתב דאם הושיט ביניהם דבר אחר שאין צריך לכלי הרי הוא חוצץ, ואינו מחובר זה עם זה, וממילא כשנטמא חלק האחד, לא נטמא חלק השני, כיון שאינו גוף אחד עם זה שנטמא.

אבל הראב"ד סובר דדין צירוף הוי רק דעושה הכל כדבר אחד, ולא גוף אחד, אלא דבר אחד כמו הזוג והעינבל דחשיב חיבור כדאיתא בשבת (דף נח:): וע"ש ברש"י ותוס' וברשב"א אי מיירי דוקא במחוברין או אפי"ו באינן מחוברין, והיינו משום דעכ"פ חשיב כלי אחד, ולכן אפי"ו אינן מחוברין

(יא) והנה בעיקר הדין דהכלי מצרף את מה שבתוכו לקודש, פירש"י,

דאם נגע טמא באוכלין שבראש האחד, נטמאו גם האוכלין שבראשה השני.

ויש לחקור איך הדין אם לא היו שניהם בתוך הכלי בשעת מגע הטמא, אלא דקודם נגע הטמא באחד מהן מחוץ לכלי ואח"כ הניח בתוך הכלי, האם גם בזה יהא דין צירוף כלי שהכלי מצרפן להיות אחד וממילא נטמא הטהור מחמת הטמא.

או דלמא דוקא ע"י נגיעה כשהם בתוך הכלי חשיב שנוגע בהטהור ונטמא, אבל בלא זה לא נטמא.

ובאמת בטורי אבן חגיגה (דף כג:): דייק לשון רש"י דנקט דהטמא נגע באחד מהן בתוך הכלי, דמשמע דדוקא כשהן בכלי

כך יעצול, בעל כרחך לית ליה דעשהו כעמא,³⁰ דאס כן למה לי יעמא הא עמא וקאי, אלא ודאי לא עשהו כעמא, והיה צרייתא כוותיה אחיא, ורז דאמר עשהו כעמא מת, אדר' אליעזר קאמר, ולית ליה הא דלא חידשו דזר צפרה, וכי תימא משום דלא ניחא לן לעשות פלוגתא חדשה צין ר' אליעזר לר' יהושע זהא דלא חידשו דזר צפרה, כיון דלא שמעינן דפליגי זהא, דנימא דהיה צרייתא דלא כר' אליעזר, הא השתא נמי אי מוקמת דסצירא ליה לר' אליעזר בכלים הנגמרים צטהרה לריכין הערב שמש, בעל כרחך פליג אדר' יהושע דאמר יעמא ואחר כך יעצול משום הכירא, דעל כרחך סצירא ליה לר' יהושע דאין לריך הערב שמש, ומתני' דלא כר' אליעזר, ומאי אולמא דנימא דפליגי אי לריך הערב שמש אי לא ור' אליעזר פליג אמתני', או נימא דכולי עלמא אין לריך הערב שמש ופליגי זהא, דלר' אליעזר עשהו כעמא מת ולית ליה הא צרייתא דחידשו צפרה, משום הכי צעזילה לחוד סגי והוי הכירא, ור' יהושע אית ליה הא דלא חידשו, משום הכי ליכא הכירא אלא אס כן יעמא ויעצול, ואדרבה הכי ניחא טפי לומר דר' אליעזר לא פליג אמתני', אף על גב דצרייתא לא אחיא כוותיה, מלומר דסצירא ליה כצרייתא, ולפי זה בעל כרחך מתני' לא אחיא כוותיה.

ויש לומר דהאי צרייתא דלא חידשו צפרה

בעל כרחך ר' אליעזר היא, דאילו ר' יהושע מהיכא תיתי לומר דחידשו דאילעריך לאשמעינן דלא חידשו, ואי משום שעשו זה מעלות הרבה וכדפירש רש"י, מכל מקום מהיכא תיתי שעשו כעמא מת צז' שלו לעמא, מה שלא מלינו כן בכל מקום, אצל אי ר' אליעזר היה ניחא דסלקא דעתך אמינא הכי, דכיון דר' אליעזר אמר יעצול מיד ואין לריך לעמא, ואפילו הכי הוי הכירא משום דעשהו כעמא מת, קא משמע לן דלא חדשו דזר צפרה, ועמא דר' אליעזר הוא משום דבעלמא כלים הנגמרים צטהרה לריכין הערב שמש, וכיון דהכא אחר עצילה מיד משתמש זהו הוי שפיר הכירא. ואצ"י משני דלעולם צרייתא ר' אליעזר היא, ולר' אליעזר סצירא ליה (ד)הא דעשהו כעמא מת וכדשני רב, ומאי לא חידשו צפרה דקאמר שלא אמרו קורדום מעמא מושב, והשתא כל שכן דניחא טפי דטוצא קא משמע לן, דאף על גב דחידשו ועשאוהו כעמא, כולי האי לא חידשו לומר קורדום מעמא מושב:

הכלי מצרף מה שבתוכו לקדש. פירש רש"י
 צמתני' אוכלים חתיכות³¹ הרבה צכלי אחד, ונגע העמא צאחד מהן. הכלי מלרפס להיות כולן חתיכה אחת, ונטמאו כולן. מפירושו משמע דוקא כשהן צכלי אחד צשעת נגע העומאה הוא דמלרפן הכלי, אצל אי נגע העמא צאחד מהם והניחן אחר כך צכלי אחד, אין הכלי מלרפס³²

נראה מפרש"י דרק אי הי כולן בכלי בשעה שנגע בא' וק' דילמא אפי' נגע ואח"כ נתנו בכלי איכא צירוף

ברכת צבי

הערב שמש. (ובעקבי חגיגה העיר דהרמב"ם הוי דלא כתוס' דף כ"א. ד"ה האונן שכתבו דהאי עשאוה כטמא מת פירושו גופא דטעון הערב שמש, אלא מפרש הרמב"ם כרש"י (שם) ד"ה כטמא מת שפירש כאילו נטמא במת שמתמא אדם, אבל אה"נ אין צריך הערב שמש.
 סד. לפנינו ברש"י איתא חתיכות אוכלים הרבה.
 סה. וכן נראה מדברי הרמב"ם אבות הטומאה פי"ב ה"י.

על טו"א כאן) דמפורש בתוספתא פ"ט דפרה דר"א הוא דאמר הך כללא דמעולם לא חידשו, ואדרבה ר' יהושע (שם) פליג ואמר דחידשו (והובאה התוספתא בר"ש פרה מ"י מ"א).
 סג. אמנם הרמב"ם, אע"פ דפסק (פרה פ"א הט"ו) כר' יהושע מ"מ פסק דעשאוה כטמא מת. ומה שהקשה רבינו דא"כ למה לי יטמא הא טמא וקאי, הביאור פשוט דר' יהושע סובר דהאי טומאת מת לא צריך

לשיטתו הטמא השאר כאלו נגעו בו. וקשה לי מנח ליה הא, לא מצטיח למאן דאמר לירוף

דאורייתא, ונפקא ליה מכף אחת טטהו כל מה שצכף אחת, חפילו טמא קודם כשמניחו צכלי

ברכת צבי

סו. כתב הרמב"ם אב"ט פי"ב ה"ח בהיו שני צבורים בתוך הכלי ודבר אחר ביניהן ונטמא אחד משניהן אם הי' הדבר שביניהן צריך לכלי הכלי מצרפן ונטמא הכל ואם אינו צריך לכלי לא נטמא אלא זה שנגעה בו הטומאה בלבד. וכתב הראב"ד א"א זה שבוש שאותו האמצעי שנתן ביניהם אינו מפסיק חיבור העשרון ושניהם טמאין אבל הציל את עצמו שאינו מטמא מן האמצע הואיל ואין צריך לכלי.

מחוברת לו, ומ"מ נטמאת בטומאת התנור, וכבר תמהו על הרמב"ם בחידושי הגר"א ובמשנה אחרונה (שם) ובחזו"א (כלים סי' ז' ס"ק י"ג) דאיך יתכן דבר זה, וזה לשונו של החזו"א ז"ל "ותימה איה מצינו שיטמא אחד בטומאת חבירו היכי דיש אויר הפסק ביניהן". ומ"מ נראה דשיטת הרמב"ם דעכ"פ כך נאמרה הדין בטומאת תנור דכל ששם תנור עליו נכלל בהטומאה אע"פ שאינו מחובר.

וביאר המקדש דוד (קדשים ל"ז, ד) דבהא פליגי דלהרמב"ם ז"ל צירוף כלי הוי כמו חיבור דאע"פ שאין נוגעין זה בזה הכלי מצרפן כאילו נוגעין, א"כ שפיר י"ל היכא שיש ביניהן דבר א' מפסיק אין הכלי יכול לחברן כו', ולהראב"ד ז"ל אין צירוף כלי מחבר כאילו נוגעין זה בזה, אלא מצרפו להיות דבר אחד וכדמפקינן מקרא דכף אחת התורה עשאו למה שבכף אחת. והיכא שהם דבר אחד אפי' אם יש הפסק ביניהם ג"כ אם נטמא זה נטמא זה דהא אמרינן בשבת דף ג"ח: דהזוג והעינבל חיבור ואע"ג דנתפרקו זה מזה כיון שההדיוט יכול להחזירן עדיין הם כלי אחד ואם נטמא זה נטמא זה כו'.

והנה לביאור זה, נראה דלהראב"ד דס"ל דאין בצירוף כלי נגיעה כלל, ורק דהוי כדבר אחד בלי נגיעה, שבהיטמא חלק א' נטמא כולו, מיושב קושיית רבינו דהא מכיון שרק אחר שנטמא חלק האחד נתן חלק הטהור בהכלי הרי אינו יכול לקבל שום טומאת מגע מחבירו.

אמנם לדעת הרמב"ם שביאר המקדש דוד דענין צירוף כלי הוי כאילו נוגעין, לכאורה שפיר קאמר רבינו דאפי' נתן החלק הטהור בהכלי אח"כ, תקבל טומאת מגע, ויסתרו דברי הרמב"ם ז"ל כמשנתב"ל (אות ס"ה) דהרמב"ם בהלכה י' כתב כרש"י דבכה"ג לא נטמא כלל. (שו"ר בשעורי הגר"ד פוברסקי פסחים פ"ק (אות רי"א) שכ' דאולי תלוי קושיית רבינו במח' הרמב"ם וראב"ד הנ"ל לפי ביאור המקדש דוד, ושמתתי שכוונתי לדעתו הגדולה.)

(מש"כ המקדש דוד גבי זוג ועינבל אם נטמא זה נטמא זה אע"פ שיש הפסק ביניהם, באמת בתוס' שם מפורש דלא כדבריו וז"ל "ומיהו בלא חיבור לא יטמא כי אם העינבל לבדו שנגע בטומאה". והא דאמרינן נטמא זה נטמא זה פירשו בתוס' שם "נפקא מינה דלכשיתחברו יטמא הזוג את הנוגע בו". וביאר החזו"א כלים סי' ט"ז ס"ק ג' דאע"ג דתנן בכלים פי"ח מ"ז ומ"ח דאפי' חיבר דבר חדש שלא הי' חלק מהכלי הטמא, לכלי שכבר היה טמא, נעשה החלק המחובר כמוהו, מ"מ עדיפא מינה זוג ועינבל לגבי אם חזר ופירקן זה מזה, דבהנך דפי"ח דכלים מפורש דחזר החלק שנתפרק לטהרתו, אבל בזוג ועינבל הוי גם הזוג "כאילו נגע בטומאה ואף לכשיתפרד נשאר בטומאתו".

אבל נראה פשוט דבאמת גם הרמב"ם ז"ל סובר בצירוף כלי כהראב"ד, דגדרו דהכל נחשב כדבר אחד ולא דהויא כנגיעה. והא דסבר הרמב"ם דאם יש דבר מפסיק בין שני הצבורים דלא קיבל הצבור השני טומאה מחבירו הוא משום דהרמב"ם סובר דענין הצירוף כלי הוא דמה שנחשב כצבור אחד של פירות נעשה כאילו הוא אחד ממש ע"י הכלי, אבל אם יש הפסק ביניהן הרי זה משווי להו לשני צבורין ובשני צבורין נפרדים לא נאמר הדין של צירוף כלי.

ובאמת גם בלי זה אפשר לפרש בפשיטות דהרמב"ם סובר דכשיש דבר המפסיק לא מצרפם הכלי להיות דבר אחד וכמו דבהו"א דגמ' מנחות דף כ"ד. רק נאמרה דין צירוף כלי כשנוגעין בהדדי, כן למסקנא

ומ"מ לכאורה כן מצינו גדר זה במקום אחר לדעת הרמב"ם ז"ל, והוא בכלים פ"ה מ"ג בטירת התנור שפירש הרמב"ם שהוא כמין חצר שלפני התנור ואינה

סימן לח

בענין צירוף כלי לקודש

(ח) **מנחות** דף כ"ג ע"ב כי סליק רב כהנא אשכחיהו לבני רבי חייה דיתבי וקאמרי עשרון שחלקו והניחו צביסא ונגע טבול יום בחד מהן מהו כי תגן כלי מלך מה שכתוב לקדש ה"מ היכא דנגעי צהדדי אצל היכא דלא נגעי צהדדי לא או דילמא ל"ש א"ל איכו מי תגן כלי מחבר כלי מלך תגן כל דהו הושיע אחד לביניהן מהו א"ל לריך לכלי כלי מלך אין לריך לכלי אין כלי מלך וכו' הדך איכו צעא מינייהו מהו לקמוץ מה על זה לירוף דאורייתא או דרבנן וכו' אמר רבא ת"ש והרים ממנו מן המחבר שלא יצא עשרון בשני כלים ויקמוץ הא צבלי אחד דומיא דשני כלים קמיץ וכו' ע"כ. ופרש"י או דרבנן לחומרא ולא לקולא עכ"ל, ויש לדקדק דלכאורה הכי הו"ל למימר, דאי מדרבנן הוא הוי רק מעלה בקדש לענין עומאה, ולא שייכא לקמיילא כלל צין לקולא צין לחומרא.

והנה הרמב"ם סתר כאן משנתו, שכתב בפ"ב מהלי אבות העומאה ה"ז לדין לירוף כלי צין עשרה מעלות שעשו חכמים לקדש על התרומה, ופי' כן להדיא צדצרו דרק מעלה דרבנן היא, ועם כל זה כתב בפ"א מהלי פסוה"מ כ"ג דהרי זה ספק אם מלך הכלי לקמיילא או אינו מלך, וספק זה הלך הוא אי הוי מדאורייתא או מדרבנן, וא"כ סתרים דצרו ממשי"כ צבלי אבות העומאה צלי שום ספק דרק מדרבנן הוא ו"י.

ואשר יראה צזה, דהנה צעיקר יסוד דין לירוף כלי יש להסתפק, אי עלם הכלי הוא הוא המלך, דאף דכל מקום צעין חיבור ממא דליחשב גוף אחד לענין עומאה, מ"מ מעלה מיוחדת היא צקודש דגם הכלי שנמלאים צו יחד מלך להיות נחשב כגוף אחד, או דנימא דהלירוף הוא מלך זה שעלם החפלא טעון כלי, ודין כולו הוא להיות מונח צו יחד, דמשוי"כ הוא דמלורף להיות כחד. ונראה דצשאלה צו מחולקים שני תירוטי החוס, דצחגיגה דף כ" ע"ב הציאו צשם הרצ רבי אפרים שחקשה, מנ"ל הא דדרשין צפ"ק דחולין (דף כ"ד ע"ב) דלויר כלי חרם מטמא מכל אשר צחוכו יטמא לימד על כלי חרם שאפילו מלא חרדל טמא, דלמא חתם מטמא דלירוף כלי הוא, ותיך רבי דלא מלינו לירוף לחולין, וצחולין שם תירטו ע"ז צאופנים אחרים עיי"ש, והא מילתא אי שייך לירוף כלי צחולין, הרי מחפרש היטב צשאלה דידן, דאי ימא דהמלך הוא עלם הכלי, הרי שפיר שייך עלם הך מילתא גם צחולין, וא"כ אף דקרא דכך אחת דמינה למידים דין לירוף כלי נאמרה רק צקודש, מ"מ עדיין איכא למימר דזה אשר אמרה תורה דכ"ה כל אשר צחוכו יטמא מטעם לירוף כלי הוא, אצל אם נאמר דהלירוף הוא מלך החפלא, דמה שכל המונח צבלי לריך לכלי ודינם להיות מונח צו יחד הוא

המלך, הרי לא שייכא דין כזה כלל כ"א צקודש דלריך לכלי ולא צחולין, וזהו תירוץ רבי.

והנה צגמי הרי מסתפק לומר דדין לירוף כלי לא הוי כ"א צדנגעי צהדדי, המצטרף מה תרתי, חדא הוא מה שכוונתו החוס צחולין דף ק"ה ע"ב צדנגיעה צעלמא לא נעשה חיבור ולא נחשב כחתיכה אחת לעומאה, דאלת"ה מפני מה לריך כלל לירוף כלי צדנגעי צהדדי, האומנם דגם מצטרף להיפוך דנגיעה חשיבא מידי לענין חיבור, דאי לא היתה נחשבת לשום דבר, אהו מעליותא איכא צזה כלל דנגעי צהדדי, ומאי קא מצעיא לי, ומלינו כן להדיא דחשיבא שום חיבור, ממאי דשיעט הרצ"ד הוא צפ"ו מהלי עומאה חובלין ה"ז, דלשיעור צבילא להטמא ולטמא עומאה חובלין מלטרפין צמאי דנוגטין צ"ז לחוד, ואין לריבן להיות מחוצרין ממא רק להטמא זה מחמת זה עיי"ש (ויש להסתפק אם אמנם לריך המגע להיות צכל כצביאה, הואיל ולענין עלם העומאה אין לכן חיבור, וצעין נגיעה צביאה חובלין, או דלמא גם צכה"ג סגי צמאי דנגע צמקתו ו"י). ואף לדעת הרמב"ם שם דגם להלטרף לשיעור צביאה לא סגי צנגיעה לחוד, וצעין שיהיו גם מכונסין יחד או יעשו לגוש אחד, מ"מ הרי מפורש צדצרו דלענין עלם העומאה גם זה לא הוי חיבור, וא"כ נראה דגם לדידי עיקר לירופם הוא מפני הנגיעה, ורק סצר דצעין נגיעה טפי שיהיו מדוצקים צ"ז, עכ"פ הרי הא מיכא חזין דנגיעה עלמא חשובה שום חיבור לעשותם כדצר אחד, ורק חיבור ממא לענין דכשנמא זה נטמא זה לא הוי וכמשי"כ.

ועפ"ז נראה לומר דעת הרמב"ם, דכ"ל דצחמת גם למאי דמסקין דדין לירוף כלי איתא אפילו צדלא נגעי צהדדי, מ"מ הוא דין נוסף על עיקר דין הנאמר דכלי מלך לקדש, דעיקר דין לירוף כלי שצחבר כל מה שצחוכו להיות כגוף אחד לענין עומאה, נאמר צחמת רק צדאיכא מעלה צו דקא נגעי צהדדי, וזה שכלי מלך אפילו צדלא נגעי הוא דינא צפ"ע, דאיכא לירוף מיוחד שמלרפם הכלי לזה גופא דלהוי כלינו נגעי, ושני דינים נפרדים הם האמורים צלירוף כלי, חדא דמחצרים כשהן נוגטין צ"ז שיחשצו לגוף אחד, ושנית דכשאין נוגטין מלרפם דלהוי כלינו נוגטין, והכי תרי דינים מחולקים צשאלה צו גופא שצחפקו צה קודם, דעיקר הך מילתא דכלי מלך מה שצחוכו צדנגעי צהדדי, מעלה היא צקודש דמחצרים הכלי שיחשצו לגוף אחד, ואמנם דין זה דמלרפם צדלא נגעי דלהוי כלינו נגע, אשר עושה כן הוא זה שצחפלא עלמו טעון כ"ש, וזה שכל המונח צבלי דינם להיות מונח צו יחד.

ונראה דדין זה דמלרפם הכלי דלהוי כלינו נגעי, הוא מאי דקאמר צגמי דמהני לקמיילא אי לירוף כלי

בענין היד מטמא חבירו לקודש, ומהו כוונת 'חיבורין'

ובתרומה אם נטמאת כו': אמר רב שיזבי בחיבורין שנו אבל שלא בחיבורין לא איתיביה אביי יד נגובה מטמא חבירתה לטמא לקודש אבל לא לתרומה דברי רבי ר' יוסי ברבי יהודה אומר לפסול אבל לא לטמא אי אמרת בשלמא שלא בחיבורין היינו רבותיה דנגובה אלא אי אמרת בחיבורין אין שלא בחיבורין לא מאי רבותא דנגובה [חגיגה דף כד].

מבואר דנחלקו ר' שיזבי ואביי אי הא דיד מטמא חבירו לקודש הוא דוקא בחיבורין או אפילו שלא בחיבורין, והדבר סתום קצתמהו כוונת 'חיבורין', ונחלקו בזה הראשונים כמו שיתבאר, ויש בערך ד' שיטות בראשונים כמו שיתבאר.

ה. חידושי ר' ארי' לייב ח"ב סי' ס"ה.

ביאר שיטת הרמב"ם הנ"ל. דהנה יוצא מדברי הרמב"ם חידוש גדול דלאביי יש ב' דינים בחומרא דקודש, א' דיד נגובה מטמא חבירו כשנוגע בו וה"מ לקודש ולא לתרומה. ב' דבמשקין על ידו אז גם שלא בחיבורין דהיינו גם בלי מגע יד לחבירו נטמא. והראב"ד תמה דאין השכל מודה בזה דמה יוסיף במשקה שלא נגע ביד חבירו.

והג"ר ר' לייב תי' דעת הרמב"ם ותחילה כתב לחקור בעיקר דין טומאת ידים שהוא אפילו אם לא נטמא גופו, אם יסודו דין טומאה על הידים עצמן ול"ש לטומאת הגוף כלל, או דהוא טומאת הגוף שלא גזרו על כל הגוף אלא על חלק של הידים. וכתב דשני הצדדים אמת ויש בזה ב' דינים, ובטומאה גמורה דהיינו ע"י משקה הוי טומאת הגוף כלפי הידים ובנטמא אחת מידי חל טומאה על הידים' שלו, אבל בנגובה הוי טומאת ידים לבד, ואז בנטמא יד אחת לא נטמא חבירו ודו"ק.

ו. חזון איש ידים סימן ז' סק"ג.

ד] חידש דחיבורין ר"ל דרק בידיים המחבורין בגוף אחד דהיינו באדם אחד יד מטמא חבירו וכדעת ר"ל, ואביי ס"ל כר' יוחנן דיד מטמא גם יד חבירו וא"צ שיהיו מחוברין, ונמצא דנחלקו כדפליגי ר"ל ור"י.

א. רש"י ד"ה בחיבורין שנו.

א] פ"י חיבורין דבעוד שהיד הטמאה נוגעת ליד הטהורה היתה טהורה נוגעת בקדש, וגזרו רבנן דלמא אתי למינגע טומאה בקודש. וכתבו התוס' דלפי"ז יד הטהורה לא נטמא אלא הקודש עצמה [ואעפ"כ הצריכו חכמים להטביל שתייהן כדתנן].

ב. תוס' ד"ה בחיבורין שנו.

ב] פ"י דחיבורין ר"ל דיד אחת נוגעת בספר הפוסלה ויד האחרת נוגעת ביד הראשון, ודין היד השני כאילו נגעה בספר דגזרינן לה שמא תגע. [ועל דרך זה פ"י המאירי, והראב"ד (השגות על בעה"מ דלהלן)].

ג. רמב"ם ה' אבות הטומאה פ"ב הי"ב.

ג] פ"י דחיבורין ר"ל דרק אם נגע יד הטהורה בטמאה בפועל נטמא הטהורה, ולפי"ז אביי חולק דא"צ מגע בפועל אלא דזהו דינא דהך מעלה דאם נטמא אחת משתי ידיו נטמאו שתייהן אפילו לא נגעו זה בזה.

ד. בעל המאור נדפס בסוף חגה [ויש גמרות בסוף מו"ק].

פ"י כעין הרמב"ם דחיבורין ר"ל ע"י מגע. אולם יש חילוק בין הרמב"ם ובעה"מ, דהרמב"ם כתב דבר מחודש דפלוגתתם היא ביד בלולה במשקין דבזה ס"ל לאביי דא"צ שיגעו אהדדי, אבל ביד נגובה גם לאביי צריך שיגע אחת בחבירו, אולם הבעה"מ לא חילק.

החילוק הוא דבילא כולו אף דחל זריקה על הבשר מימ
מיקרי זריקה בפסלות היינו דהפסלות של יולא מחשיב
הזריקה מה שנוגע לבשר לזריקה יולא ומיקרי זריקה
פסולה, ומש"ה אינה מועלת, אבל לענין הרחאה מועלת
אף צילא כולו כמו צילא מקלחו דחל דין זריקה על הבשר
והוי יט צשר.

וגראה לומר דבחמת צעיקר הדין זריקה מועלת ליולא
היינו אם חל דין זריקה על הבשר או לא אין
חילוק בין יולא מקלחו ליולא כולו, ואם נימא דהפסלות של
יולא מונע מלחול חלות זריקה על הבשר אין חילוק בין
יולא מקלחו ליולא כולו, ואם גם צילא חל זריקה על הבשר
צילא מקלחו חל דין זריקה על הבשר גם צילא כולו, אלא

סימן סה

בדין טומאת ידים וטומאת משקין

מיטמאה כי אם ע"י מגע יד בחצירתה, ונמלא לפ"ז דדברי
הרמב"ם דחילק דציד שאינה נגוצה בטמאת חצירתה אפילו
שלא ע"י מגע וציד נגוצה אינה רק פוסלת ודוקא ע"י
מגע מפורשים בגמי ע"פ פירושו.

ועצם הדברים שחידש הרמב"ם דציד המקבלת טומאה
ממשקה (דזהו הפירוש דידו כלולה במשקה משום
דאף באופן שלא נטמא המשקה עצמה מחמת נגיעה בטומאה,
אבל עכ"פ מחמת הידים עצמם ג"כ מיטמאים ונעשים
תחילה ואח"כ חוזרים ומטמאים את הידים מחמת טומאת
משקין) אז אין לריך כלל מגע ציד האחרת ומקבלת היד
האחרת טומאה מחמת עצמה לריך ציאור דאף זה הקבל
טומאה היד האחרת בלא נגיעה, והיכן מנינו טומאה בלא
נגיעה, ועוד דמה נפ"מ אם היד קיבלה טומאה משאר
מטמאים או מטומאת משקין וכי מאי עדיפותא דמשקין
לענין טומאת ידים דלא ליצעי מגע יד בחצירתה וזהו שהקשה
הראש"ד ובלא נגיעה מה יעשה המשקה ולי"ע.

והגראה בזה עפ"מ דיש לחקור צעיקר הדין לטומאת ידים
שחמרו חכמים שידים מקבלים טומאה בפני עצמם
אפילו היכא שכל גופו לא נטמא, אם דין הטומאה של ידים
הוא טומאה על הידים עצמם ואינו שייך כלל לטומאת הגוף
של אדם וכמו שגזרו חכמים טומאה על ספרי וכתבי הקדש,
כמו כן גזרו טומאה על הידים, או נימא דטומאת ידים
היא בחמת טומאת אדם והיא טומאת הגוף אלא שלא גזרו
חכמים טומאה על כל הגוף רק על הידים בלבד, והנפ"מ
לענין אם לריך מגע לשתי הידים דאם הוי דין טומאה
על הידים בפ"ע אי"כ הוא דין טומאה על כל יד ויד בפ"ע,
ואין שייך יד אחת לחצירתה כלום, אבל אם נימא דדין
טומאת ידים היא בחמת טומאת אדם והוי טומאת הגוף
לענין טומאת הידים, אי"כ יש מקום לומר כמו דבכל טומאה
הגוף לא צעין מגע בכל מקלח ומקלח מן הגוף וע"י מגע
אחד נטמא כל הגוף, כמו כן לענין טומאת ידים דהוי
טומאת הגוף לענין טומאת ידים, ואי"כ נמלא דשתי הידים
דין טומאה אחת להם, ולא צעין מגע בכל יד ויד בפ"ע
וסגי במגע יד אחת אף לטמא את חצירתה.

כתב הרמב"ם בפ"ז מהלי אצות הטומאות הי"ב מי
שנטמאת ידו אחת ונגע בה צידו שנייה או ציד חצירו
פסל את השנייה והרי הוא כשלישי ואם היה ידו כלולה
במשקה אע"פ שלא נגע בטמאת חצירתה ולריך להטביל את
שתיכן ואח"כ יגע בקדש אבל בחרומה אם נטמאת ידו האחת
לא נטמאת חצירתה ואפילו נגע בה כשהיא נגוצה ואין לריך
להטביל ידו שנטמאת אלא נוטלה ונגע בחרומה עכ"ל וכתב
ע"ז הראש"ד ואם היה ידו כלולה בשמן אי"כ זה אינו מן
הסוגיא ואין השכל מודה בה ובלא נגיעה מה יעשה
המשקה עכ"ל, והנה מה שהקשה הראש"ד שזה אינו מן
הסוגיא נראה דהרמב"ם מפרש כן סוגיית הש"ס בחגיגה
דכ"ד דאיתא שם במתניתין ובחרומה אם נטמאת אחת מידי
חצירתה עכורה ובקדש מטביל שתיכן שהיך מטמא את
חצירתה בקדש אבל לא בחרומה, וקאמרין בגמ' אמר רב
שיצוי בחיצורין שנו אבל לא בחיצורין לא איתויצוי אצוי יד
נגוצה מטמא חצירתה לטמא לקדש אבל לא לחרומה דברי
רבי, ר' יוסי צרבי יהודה אומר לפסול אבל לא לטמא, אי
אמרת בשלמא שלא בחיצורין היינו רבותיה דנגוצה אלא אי
אמרת בחיצורין אין שלא בחיצורין לא מאי רבותיה דנגוצה
ועיין רש"י ותוס' מה שפירשו ונראה דהרמב"ם מפרש כן
דמתניתין מיירי ציד שאינו נגוצה שהיא כלולה במשקה,
וקאמר רב שיצוי דמתניתין מיירי בחיצורין היינו היכא
שנגע יד אחת בחצירתה דלא מיטמאה אבל שלא בחיצורין
היינו שלא ע"י נוגע אינה מטמאה, ואיתויצוי אצוי דאי"כ
דאין שום נפ"מ בין יד נגוצה לשאין נגוצה דאפילו באינה
נגוצה צעי מגע יד בחצירתה אי"כ למ"ל לרבי ור"י צרי
למייקע פלוגתייהו בנגוצה, דלפ"ז פלוגתייהו גם באינה
נגוצה אם רק פוסל או מטמא כיון דגם שם אינו מטמא
כי אם ע"י נגיעה, אלא ודאי מוכח מהצרייתא דמתניתין
מיירי בחמת אפילו שלא בחיצורין היינו אפילו שלא ע"י
נגע יד בחצירתה ג"כ מיטמאה יד האחת ע"י מה שנוגעת
יד האחת בטומאה, ומתניתין מיירי ציד שאינה נגוצה,
והצרייתא דאפילגי רבי וריצריי דמוכח מזה דמיטמא דוקא
ע"י מגע נהם בחמת פלוגתייהו ציד נגוצה דלא אינה

ולפי' נימא דכו שחידש לנו הרמזים דכיכא שהיד קיבלה טומאה ממשקה אז דין הטומאה שלה כיו דין טומאת הגוף וע"כ טומאת שתי הידים דין טומאה אחת להם ומש"כ צמגע אחת נטמאה חצירתה, וביכא שהיד קיבלה טומאה משאר הטומאות אז דין טומאת ידים אינה דין טומאת הגוף רק טומאה על הידים לצד ולכן דין טומאת כל יד ויד צפ"ע, ולכן צמגע אחת לא נטמאת חצירתה, ומחמת נגע אחת בחצירתה אינו נעשה כי אם שלישי כדן הנוגע בשני שאינו נעשה חלל שלישי.

וטעם החילוק מה דשאי היכא שנטמאו הידים מחמת משקין דאז השיבא טומאת ידים כטומאת הגוף משאר טומאות דלא חשיב טומאתם חלל טומאת ידים בלבד, נראה לומר דכיון דאי אפשר להשכוחי טומאת ידים בלבד רק אם נגעו בראשון לטומאה, ולא באב הטומאה, שנטמא חלל וכלים, דאם באב הטומאה היה עמא כל גופו, וכיון דק"ל כלל גדול בטומאה דכל שהוא אב הטומאה נטמא חלל וכלים וכל שאינו אב הטומאה אינו נטמא חלל אכולין ומשקין בלבד, והוא משום דרק אב הטומאה יש לו דין טומאה לטמא חלל וכלים וא"כ צ"כ דטומאת ידים שמיטמאין מראשון לטומאה אין עליהם דין טומאת חלל, דמראשון לטומאה אי אפשר לקבל טומאת חלל, וצ"כ דאינו חלל טומאה על גוף הידים עצמם, וכמו בספרי הקדש דטמאו חכמים, וגם בהכנים ידיו לבית המנוגע, דאם מטעם טומאת הגוף היה לריך ליכנס בולו, ולא היה מופיל מה דמכנים הידים בלבד, ורק משום טומאת ידים בלבד נגעו זה, חלל היכא שנטמאו ידים מחמת טומאת משקין נראה לומר כיון דמלינו דגזרו חכמים שיכיו משקין מטמאין חלל כלים, ומשום גזירה דמשקה זב חצה נתנו להם חכמים הדין טומאה של אב הטומאה חלל לטמא כלים וכיון דחזינן דמשקין יש להם הכח טומאה של אב הטומאה, כמו כן לענין טומאת ידים אפשר ליתן להם הדין טומאה של טומאת חלל, דכויא טומאת הגוף לענין ידים.

והנה באמת הוא דלא גזרו חכמים טומאה רק על משקין שיטמאו כלים, ומדוע לא גזרו ג"כ משום הך גזירה דמשקה זב וזב לטמא גם חלל, ומ"ש כלים מאדם, נראה לומר דשאי כלים מאדם, דהלא חלל דגזרו חכמים על משקין דין טומאה לטמא כלים כדן משקין שכן אב הטומאה, מ"מ לא נתנו להם הדין טומאה של אב טומאה ממש, שכרי אינם עושים את הכלים חלל שני ולא ראשון, והרי שלא נתנו להם חכמים משום הך גזירה חלל הכח לטמא כלים, חלל בסדר קבלת טומאת חלל הם כשאר ראשון לטומאה ועושה את הכלים שני.

וגראה לומר דזב חלוק חלל חלל, דהא דכלים אינם מקבלים טומאה מראשון לטומאה אינו חלל משום דדין טומאה של ראשון אין לו טומאה לטמא כלים, ובאמת איכא מ"ד בגמ' דמשקין מטמאין כלים מה"ט, וכן יש לו מיעוט ע"י מהקרא דאכולין מיטמאים מאויר בלי

חרס ואין כלים מיטמאים מאויר כ"ח, חלל באדם מלבד זה יש בו עוד דין נוסף שאי אפשר לו לקבל טומאות אחרות חוץ לטומאה שהוא מקבל מאב הטומאה שהיא טומאת ראשון לטומאה, ולא מלינו כלל באדם שיכיר שני לטומאה, משום דלא נאמרה בו כלל דין טומאה שני, והא דאמרינן בכל דוכתי דטבול יום הרי הוא כשני לטומאה מלבד דטבול יום אינו קבלת טומאה ורק קלישת טומאה בראשונה, וממילא דלא מלינו בו כלל קבלת טומאה שני, באמת חלוק טבול יום משאר שני לטומאה, דאינו חלל דין שני לטומאה, דהרי אינו חלל פוסל את התרומה והקדש ואינו עושה שלישי לטומאה בקדש, ומשום דאינו דין שני בסדר קבלת טומאה כמו שאר שני, ואינו חלל דין שני לטומאה לענין לפסול ולא לטמא ומש"כ אין עושה משקין החילה כשאר שני, ומשום דאין לו כלל דין טומאה חלל רק פסול, וכ"כ מדברי הרמזים צפ"י מה"ל אבות הטומאה ה"ז מכל אלו הדברים וכי אחת למד וכי דלעולם לא יהיה האדם שני חלל מד"ם והוא האוכל אכולין עמאין וכי שכל אלו כשני לטומאה מדבריהם עכ"ל, והרי מפורש דמה"ט לא מלינו באדם שיכיר שני לטומאה, וצ"כ דטבול יום אין עליו דין שני לטומאה וכמש"כ, ונוכל לומר לפ"י דטומאת חלל לא מלינו כלל דין שני לטומאה, משא"כ בכלים חלל דלא משכחת גביהו שני לטומאה מה"ט הוא רק משום דראשון לטומאה אין בו דין טומאה לטמא כלים, חלל חילוץ אם היה בו דין טומאה היו הכלים מלך עצמם אפשר לקבל טומאה שני, ומשא"כ בטומאת חלל, ולכן חלל דנתנו חכמים על משקין דין טומאה לטמא כלים, חלל בעיקר טומאתם לא חלקו משאר ראשון לטומאה וכיון שכן חלל חלל טומאת משקין באמת יש חלל לטמא חלל מ"מ ח"ל לטמאת חלל, משום דאדם אינו מקבל טומאה מראשון מלך עצמו ומשום דאין בו כלל דין קבלת טומאה של שני.

ולפי' נימא דטומאת ידים שאמרו חכמים שיש להם דין קבלת טומאה של שני שם משקין יכולים לטמא את האדם שנוגע בידיהם צמקין חלל טומאת חלל, ולכן שיטת הרמזים כן הוא באמת דכיכא שקיבלה היד טומאה ממשקה יש לה דין טומאת חלל וע"כ אין צבא חילוק טומאה ושתי הידים מיטמאות צ"כ ע"י נגע אחת מהם.

ב) והנה כתב הרמזים אם היה ידו בלולה צמקת חלל חלל נגע טומאת חצירתה ולריך להטביל את שתיבה ואח"כ יגע בקדש עכ"ל, וא"ע למה כתב הרמזים שריך להטביל את שתיבה ואף שכן הוא לשון המשנה חלל בלשון המשנה כחוב להיפך ובקדש מטביל את שתיבה שהיד מטמאת את וכי ואפשר לפרש דזה גופא קמ"ל שנטמאו שתיבה חלל הרמזים כבר כתב שנטמאה חצירתה ולמ"ל לכחוב אח"כ שריך טבילה ומאי קמ"ל בזה, ועפ"ד נראה שהרמזים חידש לנו בזה דין חדש דכ"כ שידו בלולה צמקת שנטמאת חצירתה בלא נגישה ומשום דדין טומאתם

כידים ליטמא, ספק גזל בכר טמא טכור, וכל שספקו ידוע ולא כסיה דעתו לא מקרי כהן מש"כ חו חגיגה כ"א א' ד"כ האונן. כ' במ"ג ס"י קניית סקיד דאם נטל ידו אחת ואיכל בה אסור שמא יגע בשני, ואין זה בטעם אלא דאסור לו לאכול כיון שהשני אינו נטול מדון אוכל מחמת מאכיל דקיי"ל דלריך נטילה כדליתא לק' ס"י קס"ג ס"ג, ומבואר בגמ' חולין ק"ז ב' דאפי' במקום דליכא למיחוש לנגיעה אלא דכן הוא עיקר הקנת נט"י על האוכל אפי' שאינו נוגע, ולריך לנטול ב' ידיו ואם נטל אחת אסור לו לאכול מחמת השני.

ש"ע ס"י קניית ס"כ המטביל ידיו מזכר על נט"י בטעם כ"י חריי וכרש"י שאל הוצרכו רק על נטילה ובזמן הזכ ראוי לזכרה שברי טובל בשביל אזכרת נטילה, ואין מוזן כלל מש"כ כמ"א דאם מי במקור אינו ראוי לנטילה לריך לזכר על נטילה מה מפסיד לזכרה מה שאינם ראויים לנטילה.

מ"ר שלא נשתנו מראיבן ממיה, וגם כן ראוי לשת"י זכמה מ"מ פסולין לנטילה, אפי' דדין כמים לענין הכשר כדתנן מכשירין פ"ו מ"ה, מ"מ כיון דפסולין למקור כמש"כ ר"ש מקואות פ"ו מ"ה פסולין לנטילה, ועוד שברי כן מטמאין את הידים כדלמך יומא ל' א', ואם נפלו זמיה אס לא שינו המראה ולא נפסלו משתית זכמה בטלן זמיעוטן ואם יש רביעית מים זולתן וכמים רובא גוטלין מהן, ואינן מטמאין את הידים כדן ביטולן לענין מחניך קדוש כדלמך זכרות כ"ב ב' וכמש"כ בח"ל ס"י ק"ב, ואם נגע אתר נטילה בעצב אפטר דכוי ככניסין לזכ"כ ולריך לחזור ולנטול.

סימן ז

שם דלמך יד חצירו לא, כא ע"כ מתני דחגיגה כ"י יכושע ומ"ש יד מכל פוסלי תרומה, ולכן פ"י ברא"ש דכל פוסלי תרומה שמתמאין את הידים לרי יכושע ביינו אפי' לתרומה, אבל יד מטמא חצרתה ביינו לקדש כדתנן בחגיגה ולא בולך בתנא לפרשו משום דכבר תני לי בחומר בקדש, ויד קינא מכל הפוסלין אפי' משום שאין טומאה לידים בלא גוף מכ"ת כלל, ולפיכך אמר ר"ש שאין זה אלא בחצירות, ור"ל אמר דיד חצירו לא, ואינו אלא לפסול, וקיי"ל כר"י יד מטמא חצרתה כסתמא דמתני דחגיגה ואפי' דסתם ודליתא מחלוקת הוא, מ"מ הכס בחגיגה דעיקר דינא דקדש הוא עיקר הוא, ובכא חנן דפלוגתא היא, וגם רבי וריב"ז כ"י ס"ל בחגיגה שם ולא נחלקו אלא אי מטמא או פוסלת, ועוד י"ל דלמאי דמסיק חגיגה שם דתנא היא, מפרשינן גם משנתנו שני הוא דלא הוי כא שלישי הוי כדצ"י למימר מעיקרא, וכיוא מתני דחגיגה גם כרצנן דר"י, וכ"כ בגר"א בא"ר.

וכפ"י ברא"ש פ"י גס הרמ"זים דצ"ה מהי אפי' כ"א כעתיק דברי חכמים דמשנתנו דדוקא אוכלים וכלים שנטמא באפי' מטמאים את הידים, ושם כ"ז כעתיק משנה דחגיגה יד מטמא חצרתה וכן צ"פ"ז ב"י"ז כפ"ל ד"ז, ואם פלוגתא לקדש וכלכה כר"י, ה"כ מעתיק דברי ר"י, דלטולס כר"מ שונה בספרו את הכלכה בשנו"י זמשה וגמ', ולא ה"כ קובע דצ"ו חצרתה דלא נאמר בזמשה, ועצ דין קדש במבואר בזמשה, ומשמע דדוקא יד מטמא חצרתה אבל כל הפוסלים אפי' לא, אפי' דלר"י כל הפוסלין חמירי טפי מיד מ"מ לענין קדש יד חמיר, ואין למידן ד"ס מד"ס, א"כ כ"כ שאר פוסלין ולא הלטרין לאשמועינן דכמו דראשון עושה את הידים שניות כ"י שני עושה את הידים שלישי לפסול את הקדש ולי"ע, ודעת רש"י זכרות נ"ב א' ד"כ אין, ג"כ כפ"י ברא"ש דגם לתרומה פליגי.

ג) חגיגה כ"ד א' בחצירות שנו כשתא סבר דדוקא חצרתה אבל יד חצירו לא, ואפי' חצרתה נמי דוקא בנגעו ז"ז בשעה שנגע אתה בספר או בראשון, ומחמירין דלמא יגע גם בשני, אבל יד חצירו אפי' אם נגעו הידים ז"ז לא גזרו שאינן נמשכין זו אחר זו וגם מלמא דלא שיחא הוא ולא גזרו זכ רצנן וכשתא לריך לפרש משנתנו בחצרתה נטמא את הידיו שני טכורכ אפי' נגעו ז"ז בשעה שנטמא, ולקדש מטביל את שתיבן אם נטמאו בחצירות שביד מטמא חצרתה בחצירות לקדש אבל לא לתרומה, וכן ר"ל דלמך דוקא ידו אבל יד חצירו לא ביינו ידו בחצירות כר"ב שחזי וכיינו דלמך אמתר נמי כו' ר"ל דר"ל כו' צ"י למימר כ"י וכדר ב"י א"כ ר"ל דכבר דידו אפי' בלא נגיעת יד ביד כלל קאמר לא בשעת טומאת חצרתה ולא אח"כ, דלטולס גזרינן שמא יגע גם בשני זטומא או משום איחלופי כמו שפי' תו, וכה דלמך אמתר נמי כו' ביינו דבין ר"י ובין ר"ל לא ס"ל כא דר"ב שיצ"י.

והא דפליגי ביד מטמא חצרתה צ"פ"ג דידים לר"ש ביינו נמי בחצירות, אבל לא יתכן כא דלמרו ל"י חכמים אין שני עושה שני בלא גם ר"י דוקא בחצירות קאמר ומאי מייחא מחצ"י בקדש, ואפטר דר"ב שיצ"י מפרש לכ למתני דפליגי לענין תרומה ומשתנו כרצנן ומודים חכמים לקדש בחצירות.

י"ש לע"י לר"ש אין יתפרש כא דתניא בתוס' וכביאח חוד"כ בחצירות, כמטביל את ידו אחת מכן כל טכרות שפסח בטכורכ עד שלא הטביל את הטמאח טמאות, ומבואר דאפי' בלא נגיעה, וי"ל דנטמאו שתיבן אין לכן טכורכ עד שיטבול שתיבן כאחת, אבל כל שלא נטמאת רק אחת שני' טכורכ, וכן פ"י בראש"י זכשגותיו על כר"כ.

ד) ור"ל דלמך ל"ש אלא ידו אבל יד חצירו לא, ופי' בת"י משום איחלופי יד ביד ולפיכך מטמא כמו שידו כטמאח מטמאח ומשתנו מפרשת בפשיטות דנטמאת אחת מטביל שתיבן וכיינו דתניא בתוס' דמטביל שתיבן כאחת דוקא דכיון דנשאר אחת טמאח לא סלקא טבילכ לאידך, אבל משנת ידים פלוגתא ר"י וחכמים ביד מטמאח חצרתה א"כ לפרש כן מדקמכדרו ל"י אין שני עושה שני וא"ל כחצי בקדש יוכיה, ופי"כ לפרש דכסת בנגיעת

ה) ידיים פ"ג מ"א כמכניס ידיו לבית המנוגע ידיו תחלות דברי ר"ע כו' בחולין ל"ג ב' אמר דבגזירה ידיו אטו גופו קמפלגי ופרש"י דטמאח דתרויכו משום דגזרו ידיו אטו ביאח כל גופו אלא דפליגי איזכ טומאה גזרו על ידיו, ולכאורכ חמור דכא פליגי זמשתנו ג"כ בכל המטמא בגדים בשעת מגעו דלר"ע מטמא את הידים לכיות תחלה ולרצנן כן שניות, וכסת לא שייך למגזר אטו גופו, ואפי"כ מודים חכמים דידיו שניות, ומיכו זכ ל"ק דכסת כרי הוא ראשון אף ללמך פרישה ומטמא את הידים לכיות שניות, כדתנן בסיפא את שנטמא באפי"כ מטמא את הידים, אבל עדיין כא גופה קשיא כיון דאדם אין מקי"ט מראשון למכ הידים מיטמאין וע"כ דהיודים נידונין צ"ע ומיטמאין כאוכלין הנוגעין בראשון, וא"כ למכ לן טמאח זככניסין לבית המנוגע משום גזירת גופו תיפוק ל"י דכוו כאוכלין שהכניסין לבית המנוגע דטמאין משום כל אשר צבית כדלמך שזעות י"ז ב', ואפטר דעת רש"י דכיון דצעינן שיכ"י רוב החפץ צבית כמש"כ תו' שזעות שם, לא שייך לטמא ביד לנד אפי' שכיח דנוגיה צ"ע לענין קבלת טומאה, מיכו קשה לר"ע דלמך תחלה משום גזירת כל גופו תינה זככניסין ידיו לבית המנוגע אבל נגע זמטמא בגדים בשעת מגעו דלא שייך למגזר משום גופו למכ כו' תחלה, וי"ל דלאו דוקא משום גופו גזר אלא גזר ידיו אטו כלים ג"כ ועיקר טעמו דכיון דמק"ט מאכ"ט ראוי לגזור עליבן דין ראשון כשאר המיטמאין מאכ"ט, ומשום דצבית המנוגע גם גופו נעשה ראשון קאמר אטו גופו.

ז) שם ואוכלין וכלים שנטמאו זמשקין מטמאין את הידים לכיות שניות ברא"ש פ"י דצ"י דוקא לקדש אבל לא לתרומה ותימא דא"כ מאי כתי דלמרו חכמים מבואר כדבר את שנטמא באפי"כ מטמא את הידים כו' דלמא לענין תרומה שאלכ, ועוד דאם יד מטמא חצרתה ביינו פלוגתא בכל הפוסלין את התרומה, א"כ נקטינן להלכה כרצנן וכמעשה דרשב"ג, ובחגיגה כ"י ב' תני לכ גזי כלכחא פסיקתא שביד מטמאח חצרתה לקדש, ועוד היכו סתם ל"י תנא ולא כוכיר דדוקא לקדש וכל הכלכות שגשו עד כאן כן לתרומה, ועוד למכ תני יד מטמאח חצרתה באפי' נפשה, ועוד מאי דתני דר"ב שיצ"ה חגיגה כ"ד א' דלמך דוקא בחצירות, ור"ל

פרשת אמור

חגיגה דף כ"ה

דף כה.

חומר בתרומה, שביהודה נאמנין על טהרת יין ושמן כל ימות השנה.

תוכן ענינים

- א. בענין נאמנות עם הארץ לקודש.
- ב. בענין קו' התוס' איך עלו לרגל מגליל.
- ג. בענין שיטת התוס' שלא עלו מקודם.
- ד. בענין גדר אין קודש ניצל בצמיד פתיל.

[א] צ"ב מהכ"ת שיהיו עמי הארץ נאמנין לקודש דנאמנין על יין לנסכים ושמן למנחות כל ימות השנה, יותר מבעלמא.

- א. מבואר במתני' קולא חדשה בטומאת ע"ה דאע"ג דתקנו חז"ל דהם כטמאים לכל דבר מ"מ נאמנין על הקודש.
- ב. וצ"ב טובא הא הרמב"ם [הלי' משכב ומושב פ"י] כתב בטעמא דעמי הארץ הם בחזקת טומאה ובגדיו מדרס לטהרות, לפי שאינן בקיאין בדקדוקי טומאה וטהרות, וא"כ האיך הקילו חז"ל בקודש הא אינן בקיאין וזהירין בטהרות.
- ג. והרמב"ם (פ"י המשניות כאן) ת"י דבר זה דמשום חומרא דקדשים עמי הארץ זהירי טפי ושפיר יש להאמנים, וכ"כ בהלי' משכב ומושב (פ"יא ה"א) וז"ל וכן נאמנין הן על טהרת יין ושמן של נסכים אם אמרו טהור הוא הרי זה בחזקת טהרה מפני חומרתו וזהירין בו, עכ"ל. וכן רש"י ת"י דבר זה באופ"א שכתב (ד"ה על טהרת) דרק בהפרישו לקודש בשעת הגיתות והבדים דאז הכל מטהרין כליהם עפ"י חבר, וא"כ שפיר מובן דבמיוחד כאן הן מקפידין על הטהרות.
- ד. אולם קשה על הרמב"ם ורש"י מהגמ' לעיל (דף כב.) דמבואר טעם אחרת דמשום איבה הכל נאמנין על טהרת יין ושמן כדי שלא יהא כל אחד ואחד הולך ובונה במה לעצמו. וא"כ למה הוצרכו לטעם אחרת.
- ה. והיה אפשר ליישב דהגמ' לעיל אמרו 'כמאן מקבלין סהדותא כר' יוסי' דגם מקבלין עדותן משום איבה, וא"כ הטעמים של הרמב"ם ורש"י הם דלא כר' יוסי. אולם כבר העיר הלח"מ (הלי' עדות פ"יא ה"א) דהרמב"ם פסק כר"י דמקבלין סהדותא מע"ה משום איבה ושוב קשה למה הוצרך כאן לטעם אחרת בנאמנות לקודש.
- ו. והלח"מ ת"י דבר יסודי דהרמב"ם ס"ל דתרת"י בעינן, טעמא דמפני חומרתה וזהירין וטעמא דאיבה, דמשום דזהירי טפי מפני חומרתה לחוד אינו מספיק דאינן זהירי כ"כ, ואי משום איבה לחוד הרי למעשה אינן זהירין ואיך יהיו נאמנין. [וצב"אר דכ"ר נראה, דהנה בלמ"ה הדבר תמוה איך נאמנין משום איבה הרי ע"ה אינן בקיאין בדיני טומאה וטהרה, ואיך הקילו כ"כ להקריב מנחות ממה שהביא ע"ה כשדוע לנו שאינו מקפיד כלל על מגע טומאה, אמתה. ועכ"ל ד"ש איזה טעם לתלות שכאן הם זהירין ואע"ג דאינו אומדנא דמוכח להחיר מלך עגמו, מ"מ כשיש לנו סיבה להקל וכגון משום איבה, הרי יש לנו איזה טעם לסמוך עליו להקל, וכן מבואר בחזו"א (או"ח סי' קכ"ט) שכתב בדברי התוס' דבלי' סמך טהרה' לא היו מקילין משום איבה. ונמצא דהוכרחו להקל שלא יהא כל אחד בונה בנה לעגמו וזהו 'הסיבה', אצל ה'אופן' שיהיו נאמנין הוא משום דזהירי בקודש טפין.]
- ז. אולם בתוס' (ד"ה שביהודה) מוכח דלא ככל הנ"ל כפי דברי החזו"א, דהנה תוס' כתבו דמצינו גבי תרומה דעם הארץ מניח תרומה של כל ימות השנה לשנה הבאה בשעת הגיתות ליתנה לחבר, וביאר החזו"א דחזינן דע"י שתקנו חז"ל נאמנות לע"ה בשעת הגיתות וגם בנעשה בתוך כל השנה נאמן בגת הבאה ע"כ דליכא שום סיבה לסמוך עליהם, דהא ל"ש המעלה דמטהר כליהם בכל השנה ואעפ"כ הם נאמנין כששומרו לגת הבאה, ונמצא דתוס' ס"ל דכך גזרו חכמים לטהר קודש דע"ה כל השנה ולטהר תרומה דע"ה בשעת הגיתות והבדים וא"צ אופן לטהרתו.

ביהודה אין ובגליל לא מ"ט, אמר ר"ל מפני שרצועה של כותים מפסקת ביניהן.

[ב] מבואר דע"י שנטמאו בהך רצועה לא היו יכולין להביא נסכים בטהרה לירושלים. והקשו בתוס' א"כ איך עלו לרגל.

- א. תוס' (ד"ה שרצועה) הקשו האיך עלו לרגל מן הגליל כיון דאפסקיה ליה רצועה הרי נטמאו ובעו הזאה ג' וז'.
 - ב. בתוס' הרא"ש ת"י דאח"כ שעלו ז' ימים מקודם ועשו הזאה ג' וז' בירושלים עצמה, וכן ת"י בשו"ת שער אפרים (סי' ל"ז). ובשער אפרים וטו"א הקשו על תוס' דפשיטא דאפשר לתרץ דעשו בירושלים הזאה ג' וז', וצ"ע מהו קושית התוס'.
 - ג. בהגהות ר' בצלאל רנשבורג ת"י דעלו על דלתות שהיו ע"ג שוורים דכתבו התוס' (עירובין דף לא.) דהוי אהל מפסיק לכוי"ע.
 - ד. בתו"ט ת"י דבשביל מצות עשה של עליה לרגל הקילו שלא נטמא בטומאת ארץ עמים, ובמצפ"א הביא מקור לזה מתוס' במגילה (דף י.) שכתבו דאי הותר הקרבת במות אז לא גזרו טומאה לגבי הקרבה בחז"ל [ע"ע ביעביץ משי"כ ליישב].
 - ה. במל"מ (טו"מ פ"יא ה"א) ת"י עפ"י הרמב"ם דטומאת ארץ עמים באהל זרוק מפסיק הוי רק טומאת ערב, וטבילה מספיק.
- [ג] תוס' הקשו איך עלו לרגל. ביאור שיטתם.

- א. בטורי אבן ושער אפרים (סי' ל"ז) תמהו על קושית התוס' דלעיל, הא י"ל בפשיטות דעלו לירושלים וטיהרו שם ז' ימים.
- ב. בשער אפרים (שם) ת"י בדוחק דמפסח עד שבועות לא יספיק הזמן כדי לילך לביתם ולחזור ולהמתין ז' ימים לטהרה.

- ג. בחזון איש (אורח סי' קכ"ט) כתב לפרש דעת התוס' דנהי דיכולין לטהר עצמן מ"מ אין חייבין בכך דטמא אינו חייב לטהר עצמו כיון דפטרותו תורה כדילפינן לעיל (דף ד:). והוסיף דהו"ל כמי שאין לו בגד של ד' כנפות דלא עבר במ"ע דציצית נרק עבירה קלה יש לו דענשינן עליה בעידן ריתחא כדאמרינן במנחות דף מא.].
- ד. אולם שוב צידד דלא כהני"ל ויש עליו חיוב לטהר עצמו, ומתרי טעמים, א] דכיון דטומאת ארץ העמים אינו אלא מדרבנן נמצא דמה"ת הוא טהור ומחוייב, ולכן מצד חיובו מה"ת הוא חייב לסלק הטומאה מדרבנן המונעתו מלעלות לרגל. ב] עוד כתב דיתכן דטמא חייב לטהר עצמו והו"ל כמי שאינו עושה סוכה וקונה שופר דלא מקרי אונס לפטור דאדרבה חייב הוא לקנותו קודם יו"ט, וגם הכא הוא חייב לטהר עצמו כדי לקיים עליה לרגל [ואז שוב קשה דעת התוס'].
- ה. ועל מה שנסתפק החזו"א אי טמא חייב לטהר עצמו כדי לעלות לרגל, יש להעיר הא הרמב"ם כתב מפורש (הל' טומאת אוכלין פט"ז ה"י) דכל ישראל מוזהרין להיות טהורים בכל רגל מפני שהן נכונים להכנס למקדש ולאכול קדשים שנאמר בתורה ובנבלתם לא תגעו ברגל בלבד. וביאר השאגת אריה (סי' ס"ז) דבריו דחיובא דלטהר עצמו הוא כדי להביא קרבנות הרגל [ראיה וחגיגה ושמה] דא"א לקיימן בטומאה, והעלה דלכן ליכא חיוב בזמה"ז. וא"כ התורה אמרה דטמא חייב לטהר עצמו. אולם באמת החזו"א כבר הרגיש בזה במה שכתב בסוגריים שם דחיוב דלטהר עצמו אינו שייך לקרבנות, וגם אחר שהביאם חייב בכך, וא"ש, ונמצא דלהשאג"א פשיטא דחייבין לטהר עצמן.
- ו. ר' איתמר גרבוז שליט"א (שלמי יוסף עמ' תע"ח) כתב קצת פשרה בספיקת החזו"א, דאפילו נימא דטמא חייב לטהר עצמו לקיים ראית פנים, זהו רק אם לא יצטרך לילך למקום אחר (כגון שהוא בירושלים, או בעיר אחרת שיכול לטהר עצמו שם) אבל לחיובו לילך לעיר אחרת להטהר לא נאמר ע"ז חיוב ד'עליה' לרגל כיון דעכשיו הוא טמא, ועל כן אנשי גליל הרי לא יוכלו לטהר עצמן דמיד היו נטמאים בהדרך לירושלים ולכן לא נתחייבו בעליה לרגל [וציאל דנריו, דידוע דנרי החיי אדם (כלל ס"ח אות י"ט) דין אי נריך אדם לילך לעיר אחרת כדי לקיים איזה מצוה, והוכיח (בנשמת אדם שם) דליכא חיוב צוה. אולם בעליה לרגל צודאי יש חיוב דלדרכה זהו מה שמייצמו תורה כדכתיב ולא יחמוד איש את ארצו בעלותך לראות את פני ה', וי"א דההליכה הוא חלק מנוף המצוה. ולפי"ז י"ל דטמא הנמצא בירושלים שפיר חייב לטהר עצמו ברגל [כמסקנת החזו"א], אבל מי שנמצא בעיר אחרת או אס טהור הוא או שיכול לטהר עצמו הרי נחמיי צנוף הליכה דעליה לרגל, אבל כשהוא טמא וא"א ללכת ללכת מוטמאתו בעירו, א"כ לא חל עליו חיוב דעליה לרגל ולחייבו לעקור עצמו כדי להתחייב לא אמרינן כמ"כ החיי אדם ושפיר הקשו תוס' דנימא דבגליל היו פטורין מעליה לרגל, ודו"ק היטב].

אמר רבי אליעזר שונין אין הקודש ניצול בצמיד פתיל.

- ד] דנו האחרונים בגדרו, דמאחר שהתורה אמרה דצמיד פתיל מפסיק מקבלת הטומאה, מ"ט אינו מועיל לקודש, ועוד הערות.
- א. הנה בתורה (במדבר י"ט, י"ד ט"ו) כתיב אָדָם כִּי יָמוּת בְּאֶהָל כִּל הַבָּא אֶל הָאֶהָל וְכָל אֲשֶׁר בְּאֶהָל יִטְמָא שְׁבַעַת יָמִים: וְכָל כָּלִי פְתוּחַ אֲשֶׁר אֵין צָמִיד פְּתִיל עָלָיו טָמֵא הוּא. ופרש"י (שם) דבכלי חרס הכתוב מדבר שאינו מקבל טומאה מגבו אלא מתוכו, ולפיכך רק אם אין עליו צמיד פתיל טמא הוא, אבל כשיש צמיד פתיל לא נטמא.
- ב. והגמ' הביאו ברייתא שאין הקודש ניצל בצמיד פתיל, ובגדר מעלה זו נחלקו האחרונים, ואעתיק בקצרה ג' צדדים.
- ג. כפשוטו הוא מעלה שהחמירו בקודש [יותר מתרומה וחולין] להפקיע הצלה שחידשה תורה בכלי חרס המוקף צמיד פתיל.
- ד. המקד"ד (סי' ל"ט סק"ב) חידש דביאורו באופ"א דתקנו חז"ל דבכלי חרס גבו כתוכו דהיינו שאינו רק מטמא מאורו אלא גם מאחוריו, וכיון דיש לו טומאה מאחוריו הרי פשיטא דאין לו הצלת צמיד פתיל דא"ש הטומאה שיכנס דוקא דרך פיו [וציאל דנריו, כמ"ש לעיל מרש"י דרק דבר שנריך שיכנס הטומאה דרך פיו דכלי חרס חידשה תורה 'דכל אשר צתוו יטמא' דהיינו שמטמא מאחוריו, א"כ כשיש אוכלין בתוך כלי חרס צאהל המת אין הטומאה בא אליו אלא דרך פיו של הכלי, ולכן ע"י שהוא מוקף כסוי המחוצר יפה [למיד פתיל] שפיר יש הצלה למה שבתוכו. ולכן כל שיש טומאה ע"י גבו אינו מענינה של הצלת צמיד פתיל. ועפ"י כתב המקד"ד דכבר מנינו דתקנו דאין אחוריים ותוך לגבי קודש, א"כ גם בכלי חרס גבו כתוכו ומאחור דיש טומאה מגבו של הכלי חרס, שזו אינו מועיל כלל הצלת צמיד פתיל, ולפי"ז תקנתם היתה גם לגבי מגע בכלי חרס מאחוריו, וע"ש שכתב דנחלקו צוה רש"י תוס'].
- ה. יש אחרונים [עיי' בטו"א ועוד] שפ"י דיסודו כמו שמצינו בחטאת שיש דין שיהא 'מקומו טהור' ואע"ג דמצד דיני טומאה וטהרה לא נטמא מ"מ הרי הוא נמצא בתוך 'מקום טמא' ולכן לא מהני צמיד פתיל, ושוב ילפינן קודש מחטאת או שתקנו כן מדרבנן. וכן הוא משמעות הרמב"ם (הל' פרה פ"ד) שתחילה הביא דין דמקום טהור ואח"כ כתב דקודש אינו ניצל בצמיד פתיל ומשמע דדין חד [דע"ש בהלכה א' שכתב דאם הניח כלי שהיה בו אפר חטאת על גבי השרץ אע"פ שלא נטמא הכלי הרי האפר טמא שני והניח מחוץ למחנה במקום טהור ואין זה מקום טהור, ובהל' ג' כתב דלכן לא מהני בה צמיד פתיל, ובהל' ד' כתב לגבי קודש].
- ו. תוס' הקשו מ"מ לא נשנית מעלה זו במתני', ונשאר בצ"ע. והאחרונים העירו שיהא תלוי בהני"ל, דלהמקד"ד א"ש שהרי זה נכלל במעלה דאחוריים ותוך לתרומה ולא לקודש. וכן כפי ביאורו של הרמב"ם דענינו משום מקומו טהור הרי אין זה מצד 'חומר בקודש' אלא גזה"כ מיוחדת שיהא מקומו טהור. משא"כ אי הוי מעלה בעלמא שפיר הקשו התוס'.

בענין איך עלו לרגל מגליל

גמ'. ביהודה אין ובגליל לא, מ"ט אמר ר"ל
מפני שרצועה של כותים מפסקת ביניהן.
תוספות. שרצועה של כותים מפסקת וכו'
אבל צ"ע היאך עולין לרגל מן הגליל כיון
דאפסקיה ליה רצועה נטמא ובעי הזאה ג'
וז' כדאמר פ' כ"ג בנויר (דף נד.). [חגיגה
דף כה].

מבואר בגמ' דאנשי גליל לא היו יכולין להביא יין ושמן בטהרה לכהמ"ק משום דהיה רצועה של
טומאת ארץ העמים מפסקת ביניהן. והתוס' הקשו דא"כ איך עלו לרגל משם, ואטו כל השנים לא עלו
לרגל, ותוס' לא תירצו קושיתם. ונאמר בזה עוד תירוצים כמו שהובא להלן.
אולם צ"ב מ"ט לא תי' כפשוטו דבני גליל הגיעו לירושלים ז' ימים מקודם ובזה יהא פנאי ליטהר עם
הזאה ג' וז'. ובחזו"א כתב חידוש גדול בכוונת התוס' דכוונם דלא היו מחוייבין לטהר עצמן. ויל"ע בזה
טובא האם טמא חייב לטהר עצמו כדי לקיים עליה לרגל ולהביא קרבנותיו.

- א. תוס' ד"ה שרצועה. ה. מצפה איתן, כאן.
- הקשו האיך עלו לרגל מן הגליל כיון דאפסקיה ליה רצועה הרי נטמאו ובעי הזאה ג' וז'.
- ב. טורי אבן ד"ה מפני.
- תי' דאה"נ שעלו ז' ימים מקודם ועשו הזאה ג' וז' בירושלים עצמה, וכן תי' בתוס' הרא"ש, ובשו"ת שער אפרים [המובא להלן].
- ג. הגהות ר' בצלאל רנשבורג אות א' (על הגליון).
- תי' דעלו על דלתות שהיו ע"ג שוורים, דכתבו התוס' (עירובין דף לא.) דשוורים רחמנא קרינהו אהל דכתיב בקרא ובעצמות וגידים תוסככני והוי אהל מפסיק לכו"ע גם למ"ד דאהל זרוק לא שמיה אהל.
- ד. תוי"ט פ"ג מ"ד.
- תי' דבשביל מצות עשה של עליה לרגל הקילו שלא נטמא בטומאת ארץ עמים, והביא סמך לזה מהא דטומאת ע"ה אינו ברגל כמבואר בסוף הפרק.
- ו. משנה למלך הלי' טומאת מת פ"א ה"א.
- תי' עפ"י הרמב"ם דטומאת ארץ עמים באהל זרוק מפסיק הוי רק טומאת ערב, וטבילה מספיק.
- ז. טורי אבן הנ"ל.
- תמה על קושית התוס' דלעיל, הא י"ל בפשיטות דעלו לירושלים וטיהרו שם ז' ימים, ומה רצו התוס' בזה.
- ח. שו"ת שער אפרים סי' ל"ז.
- תי' בדוחק דמפסח עד שבועות לא יספיק הזמן כדי לילך לביתם ולחזור ולהמתין ז' ימים לטהרה.
- ט. חזון איש או"ח סי' קכ"ט.
- ביאר כוונת התוס' דהקשו האיך 'נתחייבו' בגליל לילך לירושלים בשביל עליה לרגל הא טמאין היו, וטמא אינו חייב לטהר עצמו בשביל עליה לרגל.

ומבואר בדבריו חידוש גדול דמותר לטמא להשאר בטומאתו מן הדין ואז ישאר עם הפטור דעליה לרגל. ויש להעיר עליו מהגמ' ר"ה דף טז: דיש חיוב לטהר עצמו ברגל ופי' הרמב"ם כדי להביא קרבנותיו.

ובאמת החזו"א עצמו צידד אח"כ [בטעם השני לחייב אנשי גליל] דיש לחייב טמא לטהר עצמו כמו שצריך לקנות שופר ולא מקרי אונס, אולם צ"ב מה שצידד בתחילה.

י. גמ' ר"ה דף טז:

מובא מימרא דחייב אדם לטהר עצמו ברגל.

יא. רמב"ם הלי' טומאת אוכלין פט"ז הי"י.

העתיקו להלכה, וכתב דכל ישראל מוזהרין להיות טהורים בכל רגל מפני שהן נכונים להכנס למקדש ולאכול קדשים שנאמר בתורה ובגבלתם לא תגעו ברגל בלבד.

אולם יש מחלוקת בגדר של החיוב לטהר עצמו, ובוה יש ליישב שיטת החזו"א.

יב. שאגת אריה סי' ס"ז.

השאג"א מביא מחלוקת הראשונים אי חיובא דלטהר עצמו ברגל הוא כדי להביא קרבנותיו, או לא, וני"מ ביוה"כ דליכא חיובי הרגל כגון עולת ראיה

וחגיגה ושמחה, ועוד ני"מ בזמה"ז דאין לנו קרבנות, והוכיח מהרמב"ם הנ"ל דחיובא דלטהר עצמו הוא כדי להביא קרבנות הרגל [ראיה וחגיגה ושמחה] דא"א לקיימן בטומאה, והעלה דלכן ליכא חיוב בזמה"ז.

ולפי השאג"א אליבא דהרמב"ם ספיקת החזו"א הוא חיוב דאורייתא שיהא הטמא מטהר עצמו לעליה לרגל, אולם צ"ל דהחזו"א הבין כצד האחר שהביא שם [מהרא"ש ע"ש], וא"ש ספיקו.

יג. חזו"א הנ"ל.

וכן מפורש בחזו"א [בסוגריים שם] שכבר הרגיש בזה וכתב דחיוב דלטהר עצמו אינו שייך לקרבנות, וגם אחר שהביא קרבנותיו חייב בכך, וא"ש.

יד. שפת אמת ר"ה דף טז:

כתב ג"כ דלא כהשאג"א דנראה דאינו משום עליה לרגל, וני"מ דגם מי שאינו עולה לרגל חייב לטהר עצמו ובזמה"ז שכולנו טמאי מתים ל"ש לטהר עצמו ולכן לא נתחייבו. אולם מתוך דבריו פשיטא ליה להיפוך מהחזו"א דפשיטא דחייב לטהר עצמו גם בלי גזה"כ ומזה הוכיח דאינו לקרבנות ודו"ק.

שאר איסורים, וקרא נמי כתיב מלאכתך ודמטך לא תאחר, ומיניה נפקא ליה דמקדים=תרומה לזכורים עובר בלא תעשה, דדמטך היינו תרומה כדתנן בסוף פרק ג' דתרומות (מ"ז). ועוד קשה לי אי מדומע דרישא מערלה וכלאי הכרס נמי מיירי, מאי ואין לריך לומר ערלה וכלאי הכרס דקאמר בסיפא, דהא מדומע דרישא נמי ביהא מיירי, ואי משום דרישא על ידי תערובות וסיפא צעיניה, הכי הוה ליה למימר ואין לריך לומר בערלה וכלאי הכרס עלמן, ומדנקט סתמא שמת מינה דרישא לא איירי בהו. וליכא למימר דרישא מדומע מיירי בשאר איסורים, ואין לריך לומר בערלה דקאמר היינו צעיניה, דאכתי תיקשי מאי שנא דנקט ליה בתרי גוונא, תערובת דמדומע משאר איסורים, וצעיניה מערלה, הוה ליה למינקט תרווייהו בחד גוונא. אלא על כרחך פירוש רש"י עיקר דמדומע היינו תרומה, ואפילו הכי לא יצא הואיל ואינה מותר לישראל, ואם כן הא הפרשתי לתוכו קדש היינו שיחדו לקדש דיחוד מהני.

מיהו למאי דפירשתי דמיירי באומר בשעת גיתות רביעית שאני עתיד להפריש שיהא

דף כ"ה ע"א

שהיו מקדימין וצאים קודם ימי הרגל כשיעור ימי הזאה: ק"ט

הא מני רבי היא דאמר אוהל זרוק לאו שמיה אוהל. אצל ר' יוסי צרבי יהודה דפליג

מפני שרצועה של כותים מפסקת. הקשה התוס' בשם הר"א (ד"ה שרצועה) איך עולין לרגל מן הגליל, כיון דאפסיק ליה רצועה נטמא וצעי' הזאה ג' וז' כדאמרין בפרק כהן גדול בזמיר (דף נד:). ואיני יודע מאי קשה ליה, אין הכי נמי

ברכת צבי

קית. בקרן אורה שם (זבחים פ"ח). כתב דאולי רבינו חיים לא גרס הסיפא.

קיט. וכן הקשה השער אפרים המצויין בגליון הש"ס והשיח יצחק והלחם שמים, ועי' מצפ"א. ובאמת כן תירץ תוס' הרא"ש כאן על קושיית התוס'. ועי' חזו"א כאן מש"כ לדון בהבנת קושיית התוס'. וביד דוד תירץ דלא מסתבר להו להתוס' שנתבטלו כ"כ ממלאכתו.

ההקדש לבסוף מכל מקום כיון דכבר עשה את המעשה הקדש הרי זה מספיק גם לרש"י שיהא נאמן על התרומה. ועי' שיעורי הגרי"מ פיינשטיין כאן שדן בזה.

קיו. עי' רש"ש ד"ה במשנה נאמנין ובמצפ"א זבחים (פ"ח).

מיהו י"ל דמיירי דבין על הקודש בין על התרומה קרא שם ע"י ברירה, ונמצא דליכא לוג המדומע מתרו"ק

נראה דרצ"ל רביעית ההין, אבל רש"י פי' רביעית הלוג

כדתנן בסוף פרק ג' דתרומות (מ"ז).

ואור החכמה

לכאורה עולי גליל הקדימו לעלות ז' מים קודם הרגל כדי להזות, וקו' תוס' צ"ע

ציונים

ד חומר בתרומה. כ"ד ע"כ. שביהודה נאמנין כו. מ"י פ"ח מהל' מטמאי משכנ ומשכ הלכה א'. ובשעת הגתות. מ"י סס. והביאו לו. מ"י סס ה"ב.

שינויי נוסחאות ד חומר בתרומה. ע"י לעיל מ"א. שביהודה נאמנים. כ"מ כ"ב ביהודה... נכ"מ א'. נאמנין עמי הארץ. וע"י ר"י. והביאו. כד"י ונכ"ק ונמשצ"ר הביאו וכ"ה כפ"י ר"ת. ש"י יין (של תרומה). נמשצ"ר. ושל תרומה; כפ"י נגמ' לימא ע"י רע"ב. לא יקבלנה. כד"י ונכ"ק ונמשצ"ר לא יקבלה. לגת הבאה. ככ"מ א' לשנה. וע"י חס"י ד"ה שביהודה.

תוספות חדשים פ"ג ד בתר"ט ד"ה שביהודה כו. ובעי הזאת ג' זו כו' ע"כ. ונכ"ק שער אפרים כמז' דלמא אה"י דהעולם לרגל מן הגלגל הוא ג' ח' ואמ"כ בלא אל המקדש.

חידושי מהרי"ח ד חיי"ט ד"ה נאמנים כו' שחולין הן בידוע כו. בחוסי שלפנינו הגירסא וכגון שידוע לנו שחולין הן שיהיו.

תוס' רעק"א פ"ג ד [אותן] בתר"ט ד"ה שביהודה. לא שמייה אהל. וגם לא אפשר להביאו בבית המקדף צמיד פתיל אין הקדש ניצול בצמיד דהייל גמרא. ותמור תוס' דהייל למחשביה דחומר בקדוש מבחורמה דאינו ניצול בצמיד פתיל.

ליקוטים לאומרו. (ע"י ונכ"ס דף ל"ט ע"כ). חכמי שפיא פירש"י כאן דנדוקא נקטו טע וכרכו ומשום דפשוטי כלי עץ נינהו. והרמב"ם כפ"י מהל' אבות העוממות אוסר אפילו נכס אלא שהוא יש לו פירוש אחר כזה. ועוד יש לזכותו ממ"א שהרי מדברי כ"ס בגמרא פ"ח דברכות דמקשין ליהוה ועמו דים לכוס ומהדרין אין שני עושה שליש בחולין. שמתע' לזכ"ה נמי כלי מקבל טומאה ממים בתרומה. ומ"ש שם הכ"מ כשם הרי"ק דנים הלל

לדריכין טבילה. אבל הערב שמע לא]: ד [שביהודה נאמנים כו. כמז' הר"ב שרלועה היתה מפסקת כו. ולא היה אפשר להביאו. וה"ל ויציא ע"י שידה מיצה ומגדל. כדאמרינן פ"ג דערוזין סוף משנה א' אמרי' נגמ' דהאי תנא סבר אהל זרוק ל"א שמייה אהל. שמעיין מהכא דלמ"ד שמייה אהל היינו אפילו צמלהכת. וכ"כ המו' להכא. אע"פ שנפ"ג דערוזין דף ל' סתמו דצריהם ציומר. ועוד אכתוב בזה במשנה ב' פ"ג דפרה ונחום' הקשה הר"ר אלמנן הא"י היו מציאין אפר פרה גלגל דא"ל לעשות אלא צירושלים. וא"כ נטמא בהצאת דרך ארץ העמים. ושמה

ד חומר בתרומה, שביהודה נאמנים על טהרת יין ושמן כל ימות השנה, ובשעת הגתות ימות הפדים אף על התרומה. עברו הגתות והביאים לו חבית של יין של תרומה, לא יקבלנה ממוניו, אבל מניחה לגת הבאה.

אבל להביא יין ושמן אצל להביא יין ושמן לנסכים צעי שביל גדול. אבל ז"ע היאך עולין לרגל מן הגלגל כיון דאפסקיה ליה נטמא ובעי הזאת ג' ח' כדאמר נזיר פ"ו משנה ג'. ע"כ. [ועיין מ"ש ברפ"ח דמקואות]. ול"י לתוך שהקילו לגבי עליית הרגל וכדאשכחן לקמן משנה ו'. וכן צמחא דלריכא טובא. והכלל דטומאת ארץ העמים מדצריהם ויכולין להקל. דהם אמרו והם אמרו]: נאמנים על טהרת יין ושמן כל השנה. פירש"י אס הקדישו למוצא בשעת הציר כל ימות השנה נאמנים צמירה. וכמזו המוספות דאי בלא הקדישו בשעת הציר ה"ל חולין. ונטמא צטומאת ע"ה. וכי משום דאקדישה פקע ליה טומאה מיניה. א"י הוא מצי למימר ציחדו לנסכים נמי. וכגון שידוע לנו [שחולין הן שיחדן בידוע]. וכי אקדישה איכא למימר שאימת קדש עליו. ומעיקרא היה נוהר לשמור צטהרה. וכן מצינו בסמוך גבי מניחה לגת הבאה דאע"פ שהוא יודע. כמ"ש שם. ע"כ: ובשעת הגתות והבדים. עיין במשנה ד' פ"ט דטהרות: אף על התרומה. פי' הר"ב לפי שכל בני אדם מטהרים כו' כדי להפריש כו' אבל אח"כ נשתלחו בני אדם ופשעו צטהרה. ומפני שהן מקילין בתרומה אין שומרים לאחר שעבר זמן הציר כו'. עיין מ"ש ברפ"ג דצ"ב: והביאו לו. כן הנוסחא בכל הספרים. גם בפירש"י ואע"פ שאח"כ שונה הכל בלשון יחיד. דה"פ לא יקבלנה מכל מי שהביא: אבל מניחה לגת הבאה. כמז' הר"ב ולא נומנה לכהן. דצאומה

ע"י בפי' הרמב"ם.

פירוש המשניות להרמב"ם

עשר מזבחים. ד חומר בתרומה שביהודה נאמנין על טהרת כו. מה שייחד ארץ יהודה משאר א"י לפי ששאר הארץ מלבד ארץ יהודה היו שוכני בה העכו"ם ולא היו יכולין לטהר שום דבר ולשומרם ובעבורם חזרו כל הארצות כארצות העכו"ם ובארץ יהודה היו נאמנין בני אדם בכל השנה על יין ושמן של קדש שהוא טהור כשהיה אומר אדם זה היין טהור והוא לנסכים וזה השמן טהור והוא למנחות לגודל מעלת הקדש מי הוא זה שמלאו לבו לעבור על הדבר ולא שיקל בו ולא שיאמר טהור אלא על דבר שנתאמת אצלו טהרתו. ואינן

נגיעה נוגעין בקדשים קודם טבילה ע"כ והוא היפך ממה שפי' במשנה שחלק בין אונן למחוסר כפורים לענין נגיעה. ד שביהודה וכו'. ולשון ר"ע ז"ל עד לפי שגזרו טומאה על ארץ העמים. אמר המלקט ונגמ' פריך וניחיה צדיה מיצה ומגדל ומשני הא מני רבי היא דאמר אהל זרוק לאו שמייה אהל להיות

י כ ין תפארת ישראל י כ ין צמיד פתיל. לג צעת שדוכין היין. לז דהיינו צומן שעולין השמן. לז דלא הכל מטהרין כליהן. ובשאר השנה לא. לז ר"ל הכהן החצר לא יקבלנה מהע"ה, דשמא נטמא אח"כ, דבתרומה לא זיהיר כל כן. ונ"ב דלהי נקט, "והביאו", לשון רבים, דקמ"ל דאפילו היו המציאין רבים, ומעדין עליה שטהרה היא, אפי"ו אין נאמנין דכל השמד וכו'. לז ר"ל הע"ה שידוע שזוהר בה רק שלא יאמינוהו, וניחיה עד הגת הבאה, שאי יהיה נאמן עליה.

עשר מזבחים. ד חומר בתרומה שביהודה נאמנין על טהרת כו. מה שייחד ארץ יהודה משאר א"י לפי ששאר הארץ מלבד ארץ יהודה היו שוכני בה העכו"ם ולא היו יכולין לטהר שום דבר ולשומרם ובעבורם חזרו כל הארצות כארצות העכו"ם ובארץ יהודה היו נאמנין בני אדם בכל השנה על יין ושמן של קדש שהוא טהור כשהיה אומר אדם זה היין טהור והוא לנסכים וזה השמן טהור והוא למנחות לגודל מעלת הקדש מי הוא זה שמלאו לבו לעבור על הדבר ולא שיקל בו ולא שיאמר טהור אלא על דבר שנתאמת אצלו טהרתו. ואינן נגיעה נוגעין בקדשים קודם טבילה ע"כ והוא היפך ממה שפי' במשנה שחלק בין אונן למחוסר כפורים לענין נגיעה. ד שביהודה וכו'. ולשון ר"ע ז"ל עד לפי שגזרו טומאה על ארץ העמים. אמר המלקט ונגמ' פריך וניחיה צדיה מיצה ומגדל ומשני הא מני רבי היא דאמר אהל זרוק לאו שמייה אהל להיות

לעשות שמחת נישואין בחולו של מועד, מטעם דאין מערבין שמחה בשמחה (מו"ק ת, ב).
אמר החכם

ואם תאמר: שמחת יום טוב נמי שמחה של מצוה הוא, אבל זה אינו, שהרי כתבו התוספות שם צריש הפרק (סוכה ג, א ד"ה שאינו) הלא זהו רק גזירה שמה יתקן כלי שיר, ואין שבות במקדש, (שמירלו) (ומירלו) לפי שמחת צית השואבה הוא שמחה יתירה, ועיין שם. ואם כן הוא הדין אותן שמכין על כלי זמר בחולו של מועד עבור שמחת יום טוב, נקרא גם כן שמחה הג"ה מבן הרב המחבר ז"ל וזאת ליהודה ויאמר: לפום ריהטא נראה לעניות דעתי לכאורה להביא ראיה להתיר, ממשנה דמשילין דף ל"ו (ביצה לו, ב): ואלו הן משום שבות כו' לא מטפחין ולא מספקין ולא מרקדין כו', כל אלו ביום טוב אמרו קל וחומר בשבת כו'. ובגמרא (שם) מפרש: 'לא מטפחין ולא מספקין ולא מרקדין' - גזירה שמה יתקן כלי שיר, עיין שם. הרי נשמע דדוקא ביום טוב אסור לטפח ולספק ולרקד, מכח הגזירה שמה יתקן כלי שיר, אבל בחולו של מועד מותר, ולא גזרינן שמה יתקן כלי שיר. דאי לא תימא הכי, למה אמרו על יום טוב שאסור, יאמרו רבותא טפי שבחולו של מועד אין מטפחין כו' וקל וחומר ביום טוב, אלא ודאי בחולו של מועד מותר. וכן כתב הריב"ש בתשובות (סי' רס), הביאו המאור הקדוש מרן הבית יוסף ז"ל בספרו הארוך והקצר בסימן תקמ"ו (סעי' א), וזה לשונו: ומותר לעשות ריקודין ומחולות (בחולו של מועד) ולעשות סעודת הארוס כו', עיין שם.

וגדולה מזו כתבו התוספות בריש פרק המביא כדי יין (ביצה ל, א ד"ה תנן), וזה לשונם: תנן אין מטפחין ואין מרקדין, פירש רש"י שמה יתקן כלי שיר. ומיהו לדידן שרי, דדוקא בימיהם שהיו בקיאים לעשות כלי שירים שייך למיגזר, אבל לדידן אין אנו בקיאים לעשות כלי שירים ולא שייך למיגזר. עד כאן לשון התוספות. ועיין באורח חיים סימן של"ט (סעי' ג). ואם ביום טוב התירו מטעם דלא שייך למיגזר שמה יתקן כלי שיר, קל וחומר בחולו של מועד דקיל, דלא גזרינן שמה יתקן כלי שיר. אמנם מכל זה אינו ראיה לנידון דידן, שהרי מה שאיתא בגמרא (ביצה לו, ב) אין מטפחין ואין מספקין ואין מרקדין - היינו בלא כלי שיר, אלא ביד ובכף וברגל, וכמו שפירש רש"י שם בהדיא, ואם כן נראים הדברים להיפך, וקל וחומר הוא, ומה התם שאין כלי שיר בידו אלא מטפח ומספק ביד גזרו שמה יתקן כלי שיר ואסור, על אחת כמה וכמה שלא ינגן ויכה על כלי זמר, דהרי שור שחוט לפניו שבדאי גזרינן שמה יתקן כלי שיר. ומה שכתבו התוספות (שם) "ומיהו לדידן שרי דדוקא בימיהם שהיו בקיאים לעשות כלי שירים" כו', היינו גם כן כמו שכתבתי לעיל, שכל זה איירי בלא כלי שיר, שרי לדידן לספק ולטפח ולרקד מטעם שאין אנו בקיאים לעשות כלי שיר. וזהו שמדוקדק בלשון התוספות שאין אנו בקיאים "לעשות", ולא אמרו "לתקן", כי הם מפרשים מה שאיתא בגמרא שמה "יתקן" כלי שיר - היינו "לעשות", כי בדבר שכבר עשוי ונשבר שייך לשון "יתקן", ומה שאין כן שם בגמרא לא שייך לומר שמה "יתקן" כלי שיר, שהרי אין להם כלי שיר, רק ביד ובכף וברגל משוררין, ולכן כתבו התוספות לשון "לעשות", רצונם לומר: מאחר שבימיהם היו בקיאים לעשות כלי שיר מחדש, גזרין שמה יעשה וינגן גם כן בכלי שיר, ומה שאין כן לדידן דאין אנו בקיאים לעשות מחדש כלי שיר לא גזרינן, אלא גזרינן שמה יתקן את אשר כבר עשהו, לכן אין לו היתר אלא על ידי עכו"ם.

גם מה שכתב הריב"ש בתשובות הנזכר לעיל (סי' רס): "ומותר לעשות ריקודין ומחולות בחולו של מועד", איירי גם כן בלא כלי זמר, אלא ביד וברגל, וכמו שכתבתי לעיל, אבל בכלי זמר נראה שאסור, או [דאיירין] על ידי עכו"ם.

דנו בתשובה זו:

שו"ת שבות יעקב ח"א סי' כה; שו"ת אבן השהם סי' ג; שו"ת פעולת צדיק ח"ג סי' רמח; שו"ת שואל ומשיב חמישאה ריש סי' ג; תהלה לדוד או"ח סי' קב; ערוך השלחן סי' תקלה סעי' ה; שו"ת תולדות יעקב סי' כד; שו"ת מנחת אלעזר ח"א סי' כט.

ציינו לתשובה זו:

שערי תשובה סי' תקלד סק"ה; שו"ת זכרון יוסף או"ח סי' יז (הועתק גם בביאור הלכה סי' שלט סעי' ג ד"ה להקל); שו"ת יהודה יעלה או"ח סי' נט; שם יו"ד סי' קעא.

שאלה לו

בקושיית התוסי' היאך עלו ישראל שבגליל לרגל ולא נטמאו ב'רצועת ארץ העמים' שהפסיקה

לשון דיבור תוספות בחגיגה פרק חומר בקודש עלה כ"ה (ע"א): חומר בתרומה מקודש שציהודה היו מטהרין יין לנסכים אבל לא לתרומה כו', ואמרינן שם: ציהודה היו מטהרין אבל לא בגליל, אמר ריש לקיש מפני שרצועה של ארץ העמים מפסקת ציניהם כו'. ומקשים התוספות ד"ה (אבל לא בגליל) [שרצועה] כו', וזה לשונם: וקשה האיך מציאים אפר חטאת, ויש לומר דהיה שם שזיל קטן, אבל לנסכים צריך שזיל רחב. אבל קשה האיך ישראל עלו לרגל, והלא צריך הזאה שלישי ושציעי. וצריך עיון. עד כאן לשונם.

הנה דברי התוספות תמוהים, דמאי מקשים האיך עלו לרגל, דילמא עלו לרגל וצאו שצעה ימים קודם הרגל וטהרו את עצמן שלישי ושציעי. ודוחק יש לומר דהוקשה להם [ד]מן פסח עד שצעות לא יספיק הזמן כדי לילך לציתם ולחזור ולהמתין שצעה ימים לטהרה. אבל כד מעיינת בגמרא פרק אלו מציאות (כת, א) תמלא שאין צריך רק ט"ו יום כדי שיגיע אחרון שצארץ ישראל לנהר פרת, ואם כן נשאלו ימים הרבה לטהרה ולחזור ולילך. ואפשר לומר דעד נהר פרת רק ט"ו ימים, אבל משם ואילך הוא זמן ארוך עד שיגיע לסוף ארץ ישראל. ודוחק.

הטעם שלא הקשו התוסי' כן גם לגבי הבאת ביכורים

ברם זה אינו קושיא, למה לא מקשים התוספות דהאיך הציאו זיכורים הלא צריך שזיל רחב, דיש לומר דזיכורים הציאו פירות דלא הוכשרו לקבל טומאה. והגאון מהר"ר העשיל נר"ו הרב דק"ק לוצלין תירץ, דיש לומר

כ"ה א' תוד"ה שרועה, אבל להביא יין כ"י צעי שזיל גדול, אע"פ דיכול להביא מעט מעט מ"מ אין דרך להטריח בכך והא דפריך בגמ' להביא צמידה חיצה ומגדל ובכ"ה מוקף ל"פ, ההם ליכא טורח בכך.

שם היאך עולין לרגל, ר"ל נהי דיכולין לטעור צירושלים מ"מ אין חייבין בכך דמאן שלא עיבה עלמו צרגל אע"פ דהיה יכול לטעור אינו עובר במלות ראי' כיון דמאן פטור מן הראי' בדאמר ד' צ' והו"ל כמו שאין לו צד של ד' כנפות דלא עבר במ"ע דליתא רק עבירה קלה שאין מלוות חציבות עליו וכדאמר מנחות מ"א א' צעידן ריחחא מיעטג עלי', ומיהו כיון דארץ העמים דרצנן נהי דהעמידו דצריכס שלא יכנס מ"מ י"ל דחייב לטעור עלמו כדי לקיים מלות ראי' כיון דמ"ה"ת חייב והו"ל כמו שאינו עושה סוכה ואינו לוקח שופר, דכשהגיע הרגל עובר במ"ע דסוכה אע"פ דהשתחא אונס הוא שאין לו סוכה ושופר, ועוד נראה דמי שלא עבר עלמו צרגל עובר במ"ע דשמחה שמחייב צה ואינו יכול לקיימה מחמת אונס, ואפשר דגם מלות ראי' עובר מי שאינו מטעור עלמו, אע"פ דפטור השתחא היינו שאינו ראוי למלוא זו והו"ל כשאר אונס, ולפ"ז מי שאין לו קרקע נמי חייב ליקח קרקע כדי לקיים מלות ראי' ול"ע [וע"י] ר"ה ע"ז צ' חייב אדם לטעור עלמו צרגל, וההם אף שקיים כבר ראי' ושמחה היום] וע"י פסחים ס"ע א' אבל הכא דגברא גופי לא חזי לא רמי חיובא עלי' כ"י אלא אמר רבא כ"י אין מחמין לו חמין כ"י ואע"פ דמסיק ההם ערל שלא מל ועמא שלא עבל ענוש כרה ואע"פ דלא חזי חיובא עלי' אפשר דההם רבי קרנ' והאי, אבל בעמא היכי דגברא לא חזי פטור, וכ"מ דהא דאמר רבא אין מחמין לו חמין קיימא במסקנא.

שם דהתם נשנית קדם שקלקלו כ"י אע"פ דמשנתנו דנאמן לקדש נמי בזמן דאיכא קדש איירי, ל"ל דנקט יהודה בדבר המצואר השתחא בזמן שבתם רבי המשנה, דכבר היחה רועה מפסקת, ולמאי דמסקו נתישבה קושיתם היאך עולין לרגל.

כ"ה ב' תוד"ה צמטרה, ותיכר ר"ה דכחא מיירי שיחדו כ"י אבל ההם מיירי צמטרה הקדישו, ר"ל אס הקדיש צמטרה עכשו ואתה מאמינו לקדש נאמן גם על התרומה ועל הקנקן בכל השנה, אבל הכא נותן לחצר צמטרה שלא הקדיש עדיין, ואין כאן דין נאמן על הקדש שהרי לא הקדיש, ומ"מ מהני מה שמשמר על דעת להקדיש שיכא נאמן אף על הקנקן צמטרה הגתות וגם מהני להאמינו על

התרומה ועל הקנקן ע' יום קדם לגתות שאז כבר מוכנים כלים לגתות ואחרי שמשמר לקדש מכין כלים צמטרה. כ"י א' וצמטרה הרגל אף על התרומה, אע"פ דעומאת ע"ה צמלה צרגל מ"מ צגדי פרושים מדרם לאכולי תרומה, שהרי חבר יש לו תקנה לעבול לתרומה ולקדש ודוקא ע"ה דשללו מני נאמנות ויש כאן פירוד וצעינן כאיש אחד חברים.

שם ורמינהו הגנבים כ"י משמע ל"י דאף לקדש איירי, דהא מחני רק לקדש כמו שפרש"י ונ"ע. כ"י ב' שלחן כתיב צו תמיד, אבל משום עומאת לחכ"פ לית לן צה לא מצעינן דאס השצת צתוך צרגל דעומאת ע"ה צרגל רחמנא שרי, אלא אפי' שצת אחר הרגל לית לן צה דכ"י כמתחיל עיסתו על גבי צרגל והכא אפי' לרצנן דרי יהודה דהרי חל ע"ש אחר הרגל משמשיין בכל כלי עזרה עד אחר השצת צלה עבילה ולא חיישינן למגען של ע"ה שצתוך צרגל וכן מדליקין צמנורה מולאי יו"ע אף שהיא עבויי שזה בכלל טהרת צרגל, וה"ל צלח"פ מקריצין אוחו אף שנגע צו ע"ה צרגל, ועוד ק"ל הוא וצא צעומאת דתתן פסחים ע"ז צ' וצעומאת מגע של הנקריצין אין חילוק צין עומאת מה לשאר עומאות, ולפיכך קאמר משום דכתיב צו תמיד ולא יוכלו לעבולו לעולם וצוה לא יחא להו לחכמים להקל והזכירו שלא יגעו, מיהו קשה כיון דכל הכלים שהיו צמקדש יש להם שניים יקחו שלחן אחר, ואפשר דלמ"ד מנחות ל"ע צ' עפחו של זה צלד עפחו של זה אי אפשר ללמס צ' שלחנות ועוד אפשר שאי אפשר לשנות מקומו של שלחן, אבל לרי יוסי דאמר אפי' סילק שחריה וסידר ערצית מקרי תמיד קשה ליסדרו על שלחן אחר, ואפשר שלא רצו לשנות השלחן הקצוע, מיהו לסלק להחם ולעבול השלחן א"ה אף לרי יוסי דהלחם לריך להיות על השולחן משצת עד שצת הצאה אף לרי יוסי ודוקא מסילוק עד סידור מותר להיות השלחן פנוי לרי יוסי, אבל אין ראין לסלק להחם אף שעה אחת, ולעבולו צין סילוק לסידור א"ה דאין מעבילין צצת.

שם שמצביחין השלחן ומראין, משמע דמיליין אוחו מהיכל וכ"ה צמל"מ פי"א מה' מ"מ יעו"ש ויש לע"י הא כתיב צו תמיד ולכאורה אין מלות לחכ"פ אלא על השלחן שצביכל ואי הו"ל צתוך בעל מלות, וע"י צ"מ פי"ע ה"ז מה' צ"מ דאס הו"ל צתוך לחוץ מדליקו זר ומשמע דחשיבא דלקה אף שאין המנורה צמקומה ול"ע והכא צשלחן י"ל דגז"כ הוא צרגל דלא מפסל צכ"י.

הלכות יום טוב

סימן קל

בקיאות, וכלא ר"ז קאמר והאידנא ידיעינן גם לא יתכן שלא למדו, ועוד הלא ר"י קאמר לחון דלא כ"י ועוד מהא דשלה לכו ר"ה צ"ה לרצח כד חזית כ"י מצואר שלא היו נוכחין צהשצון של ר' הלל. **צ** ונראה כיון שנתקבל הלמ"מ צ' חשבוניות, האי צזמן שיש סנהדרין ומקדשין ע"פ ראי', והצ' צזמן שאין סנהדרין שאז רשות לצ"ד לכונן חשבון מכון לכיון שנות הלצנה עם שנות החמה, ולכיון קביעות החדשים שיכונו עם חדשי המולדות, שלא יעדוף המולד על ימי החדש ולא שנות החמה על שנות הלצנה, ולקדש כל השנים ע"פ חשבונו ולקבעם לכל ישראל עד שישובו הסנהדרין לקדש ע"פ הראי', ואשר ע"פ חשבון זה קבעו הלל וצית דינו את חשבונו לכל ישראל, ועיקר דמלתא הלכה היא כמש"כ צהשצת הרשב"א ח"ד ס"י רנ"ד, וא"כ נראה דכ"מ שאין שלוהי א"י יכולים להגיע יש להם רשות להשיב ולכונן חשבון אשר המולדות והחדשים והתקופות ישאו יחד ולקצוע שנותיהן על פיו לכל צני חרואוס, וזה היה חשבונו של הלל צנו של ר"ה, וזה שאמר שמואל ר"ה כ"י צ' ויכלנא לתקוני לכלה גולה, היינו לקצוע את החשבון המכוון לקביעות השנים, ולפ"ז מצואר הסוגיא שהראשונים עוד לא היה

א ביצה ד' צ' אר"ז כותי' דר"ה מסתברא דהאידנא ידיעינן בקביעה דירחא ועבדינן תרי יומי, תימא מאי מהני בקיאותנו כיון שהיו מקדשין צא"י ע"פ הראי', א"כ נגררין צני חו"ל אחרי קביעות הועד שצא"י, ואין לומר דכ"י והאידנא שצבר חלו צא"י לקדש ע"פ ראי' ואין הדבר חלוי צבקיאות, שהרי רש"י לא פי' כן, צד"ה והא ר"ה וצד"ה ספוקי, וכ"מ ליטנא דגמי דצראשונה לא היו בקיאות ואח"כ נעשו בקיאים, ואין לומר שקדם ר"ז ור"ה כבר נפסק קידוש הראי', ומ"מ היו עושין צני חו"ל תרי יומי משום שלא היו בקיאות צהשצון, וצמי ר"ז ור"ה כבר היו בקיאות צני חו"ל צהשצון דע"כ מאי קאמר ר"ה כ"ה א' רבא הוי יתיב צהעניתא חרי יומי זמנא חדא אשתכח כותי', דהיינו דעצרוה לאלול, וזה לא יתכן ע"פ חשבון שלנו, וכן ר"י יתיב צהעניתא כלה יומא כ"י וכן הא דאמר שם שלא ל"י ר"ה צ"ה לרצח כד חזית כ"י מכל הני מוכרה צצמי רצח עדיין היו מקדשין ע"פ ראי', וא"כ הדבר יפלא מאי מהני בקיאותם, וצמ"ה בית אפרים ס"י נ"א, כתב דהיו מקדשין ע"פ חשבון מרי הלל צנו של ר"י הנשיא רק צני חו"ל לא היו בקיאות צהשצון, והיו מלפין לשלוהי א"י, ודבריו ל"ע, וכי רבא ור"י לא היו

תלינהו רחמנא בובאת שמה דרגלים, מה"ט לא קתני במתניתין להאי חוץ מבל תאחר, אע"פ שיש לפלפל כזה הרבה, כבר כתוב אצלי במקום אחר אין זה מקומו. ומ"מ אע"פ שאין מהא דבל תאחר הכרח למש"כ, אפילו הכי בלאו הכי י"ל כן דלא חשיב להאי לאו

התוספת

דובנבלתם לא תגעו בהאי חוץ אליבא דאביי מהאי טעמא דאמרן.

ונחזור לעניינינו הרי נתברר לנו בראיה ברורה דאשה נמי חייבת במצות שמחה דרגלים כאיש^(ג).

סימן סז

טבילה ערב יום כפור וברגל

התוספת

בכלל רגלים לענין זה, ואין חייב אדם לטהר את עצמו בהם, דהא הא דמוקמינן להאי לאו דובנבלתם לא תגעו ברגל דוקא, בעל כרחך היינו טעמא משום כדי שיוכל לקיים מצות של תובת הרגל, כמו ראייה וחגיגה ושמחה, שאי אפשר לקיימן בטומאה. וכיון דבר"ה ויוה"כ אין בהן אחד מכל חובות הללו, אין להם ענין שיתחייב אדם לטהר א"ע בהן דמאי שנא אינהו משאר כל ימות השנה, וזה אפילו שבית המקדש היה קיים אין חייבין לטהר בר"ה ויוה"כ. אבל בזה"ז אפילו אם היה לנו אפר פרה כמו שהיה בזמן אמוראים כמש"כ התוס' בכ"מ מ"מ אפילו בג' רגלים אין לנו ענין לטהרה זו ואין אנו חייבין בה, דכיון דבעוונותינו חרב בית המקדש ואין לנו שום חוב מחובות הרגל הצריכים טהרה, אין לנו ענין לטהרה זו, דמ"ש רגלים לדידן לענין טהרה מכל ימות השנה וזה ברור^(א).

ובן ראיתי להרמב"ם שכתב בספ"ט מהל' טומאת אוכלין (ה"י) כל ישראל מוזהרין להיות טהורין בכל רגל מפני שהן נכונים ליכנס למקדש ולאכול קדשים וזה שנאמר בתורה ובנבלתם לא תגעו ברגל בלבד ואם נטמא אינו לוקה אבל בשאר ימות השנה אינו מוזהר ע"כ. הרי שכתב בהדיא דהיינו טעמא שמוזהרין להיות טהורים בכל רגל מפני שנכונים ליכנס

(א) כפי שדייק רבינו מהרא"ש שבזמן שהיה אפר פרה מחוייבים היו לטהר גם בר"ה ויוה"כ"פ, מצינו כן להדיא בשבלי הלקט (השלם) סי' רפג, והוסיף דכ"ש הוא מרגלים שהרי הם ימי משפט שצריך לטהר ולקדש עצמו. וראה לעיל סי' סו הע' ו' בשם הקרי"ס. וכ"כ הצ"ח ביצה יח, א דגזירת הכתוב הוא שיטהר בכל יום טוב.

וממה שכתבתי בסימן הקדום תבין שיש לתמוה הרבה על מה שכתב הרא"ש בסוף מסכת יומא (פ"ח סי' כד) גבי ערב יום הכיפורים, וא"ר סעדיה בעלייתו מלטבול מברך על הטבילה. ואין דבריו נראין בזה שלא מצינו בהש"ס רמז לטבילה זו כו', ואי משום דאמר רבי יצחק (ר"ה טז, ב) חייב אדם לטהר עצמו ברגל, היינו לטהר עצמו מכל טומאות אפילו מטומאת מת ולהזות עליו ג' וז', והאידנא אין לנו טהרה כו', אין חוב לטבילה זו ואין לברך עליה ע"כ. ומשמע מדבריו אם איפשר לטהר את עצמו מכל טומאה, אפילו בזמן הזה חייב לטהר א"ע אפילו ביוה"כ יש חיוב לטהרה זו. ולדבריו הוא הדין נמי בר"ה חייב לטהר א"ע אם איפשר לו לטהר מכל טומאה.

והא וודאי ליתא, דאפילו אם תמצא לומר דר"ה ויוה"כ בכלל מועדות הם, שבזה נחלקו רבוותא קמאי כמש"כ הרא"ש בסוף מסכת ר"ה (סי' יד) ושאר פוסקים, וכ"נ עיקר. ויש בידי ראייה מפרק ב' מדות במסכת מנחות (צא, ב) דאמר התם לאיל למה לי אמר רב ששת לרבות אילו של אהרן, כלומר דיוה"כ, ופריך אילו של אהרן מבמועדיכם נפקא, סלקא דעתך אמינא הני מילי דציבור אבל דיחיד לא. שמע מינה דיוה"כ בכלל מועד הוא, והוא הדין לר"ה. מכל מקום אינן

(יג) והו"ל להביא דברי הרמב"ם המפורשים בהל' ע"ז פי"ב ה"ג דמונה מצות שמחה כיו"ט בהדי הנך מ"ע שהז"ג שנשים חייבות. ועי' עמודי אור סי' לא, לב. ועי' בית הלל יור"ד סי' שעג ובס' המאיר לארץ (להגר"א סולוביצ'יק בסוף הרמב"ם) הל' טו"א פט"ז ה"י.

למקדש ולאכול קדשים, ושמע מינה תרתי, חדא דאין ר"ה ויוה"כ בכלל טהרה זו, דהא אין בהן אחד מכל אלה^(ב), וש"מ דבזה"ז אינן חייבים לטהר א"ע אפילו בג' רגלים, כיון דאין לנו מקדש וקודש^(ג).

ומ"מ מש"כ ואם נטמא אינו לוקה צריך טעם למה, והכ"מ כתב בת"כ ובנבלתם לא תגעו ברגל, אחרים אומרים יכול אם נגע בנבילה ילקה ת"ל ולא לה תטמאו הוי אומר רשות, ומשמע לרכינו דלתנא קמא

נמי אינו לוקה ברגל ע"כ. ולא דיבר נכונה, דלאחרים דאמרי רשות וודאי ל"ש כאן מלקות, ומה ענין ללמוד מרשות דאחרים לאיסור רגל דת"ק שלא ילקה ברגל. אבל כוונת הרמב"ם הוא משום דכיון דהא דמוקמינן להאי לאו דובנבלתם לא תגעו ברגל, הוא משום כדי שיוכל להביא קרבנות של חובת הרגל, וכיון דאפילו אם אינו מביא חובת הרגל אינו בר מלקות, דהא אינן אלא בעשה, אם כן אין להחמיר במטמא את עצמו ברגל וגורם לכטל חובת הרגל, יותר מטהור המבטל^(ד).

סימן סח

חיוב שמחה בליל יו"ט ראשון

היכי אתי עשה דרבנן ודחי לאבילות של תורה בקום ועשה למ"ד יום המיתה תופס לילו מה"ת, אלא על כרחך ס"ל דשמחה נוהג בליל יו"ט ראשון מה"ת ואתי עשה דרבים ודחי לעשה דיחיד.

וק"ל מהא דפסחים (עא, א) דקאמר והיית אך שמח לרבות ליל יו"ט אחרון וכו' ת"ל אך חלק. ומפרש מה ראית, מרבה אני ליל יו"ט אחרון שיש שמחה לפניו, ומוציא אני ליל יו"ט ראשון שאין שמחה לפניו, שמע מינה שאין מצות שמחה נוהג בליל יו"ט ראשון מה"ת. והכי נמי משמע מהא דפסחים (ע, ב) דאמר עולא אמר ר' אלעזר שלמים ששחטן מעיו"ט אין יוצא בה משום שמחה דבעינן זביחה בשעת שמחה, ומתיב רב יוסף חגיגת י"ד יוצא בה משום שמחה ואינו יוצא בה משום חגיגה ואמאי הא בעינן זביחה בשעת שמחה, אמר רב אידי בר אבין בשעיכב ושחטה, אר"א הכי נמי מסתברא דאי לא תימא הכי הא מתניתא מאן קתני לה בן תימא, לבן תימא הא פסול לה בלינה ש"מ, ואי בליל יו"ט ראשון מצות שמחה נוהג מן התורה,

אעפ"י שביארנו בסימנים הקודמים דמצות שמחה נוהג בזמן הזה בשאר מיני שמחות אף על פי שאין לנו שלמי שמחה, מכל מקום הדבר ברור שליל א' של יו"ט אין מצות שמחה נוהג בה מן התורה וכמ"ש לפנינו בס"ד. אע"ג דמדברי הרי"ף ס"פ היה קורא (ברכות טז, ב) לא משמע הכי, שכתב שם שאין אבילות נוהג מה"ת אלא ביום המיתה ולא בלילה שאחריו, והקשה הרי"ף מדאמרינן התם אבל אינו נוהג אבילותו ברגל, דאי אבילות דמעיקרא הוא, אתי עשה דרבים ודחי עשה דיחיד, ושמע מינה דאיכא חיובא דאורייתא בתר דנפק ליה יומא קמא דהוא יום מיתה. לא קשה מידי דהכי קאמר, אבל אינו נוהג אבילותו לדברי הכל אפילו למ"ד יום ראשון תופס את לילו מדאורייתא דאי אבילות כו' ע"כ. והרי האי אבילות דמעיקרא למ"ד יום מיתה תופס לילו מה"ת, היינו שמת בעיו"ט וליל יום מיתה הוי לילה ראשונה של יו"ט, ואפילו הכי קאמר דאתי עשה דרבים דשמחת הרגל ודחי לעשה דיחיד, ואי סבירא לי' דליל יו"ט ראשון אין מצות שמחה נוהג בה מה"ת אלא מדרבנן,

(ב) וכן פשיטא ליה להחת"ס בהגהותיו לשו"ע או"ח סי' רמב, ע"ש.

(ג) וכ"כ הצ"ח ביצה יח, בתחילה לדעת הרמב"ם, אבל הוכיח דגזירת הכתוב הוא שחייב ליטהר בכל יו"ט, ואף ר"ה ויוה"כ"פ בכלל, לכן מסיק שגם הרמב"ם אין כוונתו דוקא ברגל ע"ש. ולכן

העלה לדינא שגם אחר החורבן נוהג חיוב זה. ועי' שדי חמד כללים ח כלל מז.

(ד) וכ"כ בספרו טורי אבן ר"ה טז, ב. ובערל"ג מכות כא, ב הביא ראיה לזה מהסוגיא שם.

בגמ' דמיא הכל נידונין בר"ה וגו' שלהם נחתם ציוה"כ
 לאו דוקא נידונים נרדא בר"ה רק הכוונה שנידונין
 ונגמר ונפסק ג"כ אלא שיכול להשתנות עוד קודם יוה"כ דכן
 משמע בכ"מ דבר"ה נגמר הדין. גם ראי' מדכתבו התוס'
 דהך צרייתא דב' רוחות אחיא כר"י ואם לא נגמר עדיין
 בר"ה איך ידעו:

שם בגמ' רי"א הכל נידונין בר"ה כו' בפסח על התבואה.
 יל"ד דהו"ל להתחיל מחג שהוא לאחר ר"ה
 שנידונין בו ובשלמא תנא דמתני' נקט כסדר השנה מפסח
 אבל הצרייתא דמעיקרא איירי מרי"ה דהכל נידונין בו הו"ל
 לפרש הגו"ד כסדר מרי"ה ואילך. ואולי י"ל דעל המיס גם
 התחלת הדין הוא בחג לא הגמר לבד. וכ"כ מדקתני בחג
 נידונין על המיס משמע גם התחלת הדין דל"כ ל"ל לפרושי
 נידונין ולי"ע:

שם בגמ' רי"ז אומר אדם נידון בכל יום, לכאורה לפ"ז
 אין שום תוספות דין בר"ה משאר ימות השנה
 וזה תימה הוא לומר דר"י ס"ל כן ופליג אכ"ע דבכ"מ
 איתא דר"ה הוא יום הדין. ונראה דמודה ר"י דבר"ה נידון על
 כל השנה אלא דס"ל לנידון ג"כ בפרט בכל יום בפ"ע.
 [והראב"ן (דף ק"ג) תי' דבר"ה כל העולם נידונים ביחד
 ובכל יום נידון כל אדם לבד ע"ש]. אכן לכאורה קשה לפ"ז
 אחאי אמרי' דמתני' ללא כר' יוסי דהא י"ל דס"ל ג"כ
 כמתני' דעל כל השנה האדם נידון בר"ה אבל ז"א קושיא
 דמלשון הצרייתא מוכח דר' יוסי לא פליג אדר"מ ור"י דאי
 ה"י חולק עליהם בענין הראשי שנים לא היו שתיק תנא
 דצרייתא מלפרש זאת:

שם בגמ' אי"ה קשיא אדם בס' פ"י הקשה דהא ג' ספרים
 נפתחים בר"ה ולדיקים ורשעים נפתחין לאלתר
 ואי"כ י"ל דמתני' מיירי בזה ע"ש. ולק"מ דמתני' כל זאי
 עולם טובדין לפניו תן ואי"כ לא מני מיירי בנמר דין כיון
 דציונים אין גמר דין שלהם בר"ה:

שם בגמ' אלא אר"ה טעמי' דר"י מהכא לעשות כו' והא
 דר"י עלמו מביא קרא דתפקדו לבקרים י"ל
 משום דמלעשות מ"ע ומשפט עמו ישראל ליכא הוכחה אכ"ע
 רק א"ישראל לחוד לכן מביא קרא דתפקדו דקאי אכל אנשים.
 והך קרא דר"ה דלעשות מ"ע כו' דבר יום ביומו דמשמע
 דהמשפט הוא בכל יום הוי גילוי מילתא אהא דתפקדו דהוי
 דין גמור ולא פקידה בעלמא:

שם בגמ' הביאו לפני שתי הלחם כו' פירות האילן י"ל
 הכוונה על שתי הלחם שנעשים חמץ וכת"י כל
 שאור וכל דבש כו' [קרבן ראשית תקריבו כו' דהיינו שתי"ל
 מן החמץ ובכורים מן הדבש] אי"כ חמץ ופירות חדא מילתא
 הוא בתורה. ונראה עוד דעיקר למיחא פרי האילן הוא מן
 הרוח והאוויר והוא עלמו ענין החימוץ שעולה ונופח ככ"ל:

ע"ב בגמ' כדי לערבב השמן פי' רש"י כשישמע ש"ישראל
 מחבבים את המלות מסתחמין דבריו, וקשה דממ"נ
 אי אית בזה חיוב מלה כהך דאיתא בסוכה (מ"א:): דאשוי
 ירושלים היו נוסלין הלולב כל היום למה לי הפעם דעירבוב
 שמן. וי"ל דאש"כ אלא דר"י יהיב טעמא מה שקבעוהו חובה
 ומנהג לכל ישראל אפי' להפשוטים וע"ז אמר כדי לערבב
 השמן הנהיגו ביום זה חיבובא דמזוה לכל:

שם בגמ' ואר"י כל שנה שאין תוקעין לה בתחילתה כו'
 לכאורה משמע דקאי אדלעיל דהיינו שאין תוקעין
 ב' פעמים וכ"מ בחי' הריטב"א. אבל מלשון התוס' ש"כ' לאו
 דמיקלע בשבתא אלא דתחילת אונסא לא משמע הכי:

שם בגמ' ואר"י כו' באשר הוא שם. פי' במהרש"א ש"כ'
 לחלק דבן סורר ומורה שנהרג ע"ש סופו של
 עלמו שאני. ולי"ע דהא ר"י כללא כ"ייל שאין אדם נידון אלא
 לפי מעשיו של אותו שנה משמע אפי' עמיד להרשיע בעלמו

אח"כ. אבל עיקר התי' כמ"ש הרא"ם שם צפ' וירא דבן סורר
 נידון ע"ש מעשיו דלוחו שעה כיון דהגיע תורה לסוף דעמו
 דע"י שזולל בשר וסובא יין יבוא למעשים הללו הרי מתחייב
 במעשה זו מיחה, ועוד נראה דהתם לטובתו הוא כדאמרינן
 מוטב שימות זכאי אבל הוי קרא דמייתי הכא מיירי היכא
 שיעשה החטא אח"כ רק שיהי' נענש במעשה העמיד ע"ז אין
 דנין. ובמ"א ביארתי יותר דלכאורה בישמעאל ג"כ אם הוי
 מת בזמא לא היו עתידין בניו להמית בני' אך ז"א דע"כ
 כיון שהמלאכים ראו שעתידין לעשות כן ה"י זה אמת. והיינו
 שהקטרוג ה"י רק על מה שמעלה לו באר בדרך גם אבל
 מ"מ ה"י חי עד שיגיע למיס ולא ה"י הקטרוג להמיתו או
 אפשר דכבר הוליד זרע גם קודם מעשה זו אבל להלילו שלא
 יבוא לאותו חטא אפשר דנין בכה"ג. עוד נראה דהקושיא
 מעיקרא ליתא דהכא מיירי בדין שמים אבל בדין סורר דדין
 ומשפט התורה לב"ד להורגו אין ענין לכאן [וכמ"ש בגור ארי'
 שם ובפ' תלא ע"ש]. מיהו הא דאר"י אינו אלא לזכות דנין
 אותו באשר הוא שם אבל להטיב לפי מעשיו העתידין מלינו
 הרבה פעמים שז"ל ע"י זה:

שם בגמ' דאר"א כל המוסר דין כו' ותאמר שרה כו' ויבוא
 אברהם כו' נראה לפרש דקאי אהא שהענישה
 להגר שהכריחמה לברוח דלאחר מיחמה חזר אברהם ולקח
 את הגר והוי מדה כנגד מדה דלפי' הפשוט [דקאי על מה שאמרה
 לאברהם ישפט ה' וגו'] מה ראי' דילמא הגיע זמנה למות:

שם בגמ' ד' דברים מקרעין גו"ד כו'. פי' מ"ש מהרש"א
 לפרש דברי הפייטן השובה חפלה ולדקה מעבירין
 רוע הגזירה ולא חשיב שינוי שם ומקום. ולפ"ד נראה דהני
 תלתא בלחמ מעבירין רוע הגזירה אבל שינוי שם ומקום הוא
 רק לענין מה דגו"ד קשה להעבירו כדאמרינן דעד שלא נחתם
 גו"ד מהני חפלה אבל לעקה הוא טפי מתפלה כמובן. וע"ז
 אר"י דבשינוי שם ומקום יש ענה כיון שבזה השם לא נגזר
 וכן בזה המקום ונמלא דלין בזה קישוי דגור דין ויועיל לו
 חפלה להלילו מעונש שלא נגזר עדיין אבל השם אינו עושה
 כלום משא"כ הני תלתא הם עלמס מעבירין רוע הגזירה
 ומתהפך עליו הגזירה לטובה. ומה"ט לק"מ מ"ש המהרש"א
 בשם י"מ דשינוי שם לא מהני לכתל מה שנגזר בעבור חטא
 ע"ש. ולמ"ש ז"א דודאי העונש הוא עליו רק כה דגור דין
 נקרב וממילא כשישוב בתשובה קלה יהי' ניגול כמו שהי' קודם
 הגו"ד ככ"ל:

שם בגמ' ואר"י חייב אדם לטהר עלמו ברגל לכאורה ה"י
 נראה דאפי' אינו עולה לרגל מחייב בכך דאי
 לל"ה פשיטא אלא ודאי דקמ"ל דאפי' אינו עולה לרגל לא
 יטמא עלמו וא"כ י"ל דגם בזה"ו כן הדין. אכן מדהשמיטו
 הרי"ף והרא"ש הוי דינא משמע דבזה"ו ליכא איסורא וי"ל
 דאש"כ דאפי' אינו עולה לרגל חייב לטהר עלמו רק בזה"ו
 דבלל"ה כולנו טמאי מחיס אי"כ אין כ"מ במהרה נבלה [וכן
 כ' הרא"ש ביומא פ' יוה"כ וע"י בטור או"ח (ס"י תר"ב) ובה'
 יוה"כ (ס"י תר"ו) אבל ברמב"ם (ה' עו"א פמ"ז ה"י) מבואר
 דאי"ל לטהר עלמו אלא כדי שיהי' מוכן לבוא למקדש ולאכול
 קדשים ע"ש]:

שם בגמ' ג' ספרים נפתחין פי' רש"י זכרון של מעשה
 הצריות, משמע לי דרש"י לא פי' בגמ' דבג'
 הספרים בלבד כותבין ומוחמין [ולכך הספרים עשויין רק
 דמעשה הצריות נכתבין כל השנה בג' ספרים. והיינו מעשה
 בן אדם שהגיע לכלל לדיק נרשם בספר מיוחד וכמו כן מעשה
 הרשעים ובר"ה נפתחין לראות מעשיהם. והא דאמרינן לקמן
 (ל"ב:): דספרי חיים וספרי מתים פתוחין בר"ה י"ל ג"כ ספרי
 בני חיים ובני מתים. גם י"ל דאש"כ דגם ע"ז איכא ספרים
 או שהכתיבה הוא באותו ספר שנכתב מעשיו. וארווח לן בזה
 מה שהקשה הפני' מה מקום לספרן של ציונים בר"ה ע"ש
 ולמ"ש

פרשת בהר - בחוקתי

חגיגה דף כ"ו

דף כו. [מדף כה:]

מן המודיעים ולפנים נאמנין על כלי חרס, מן המודיעים ולחוץ אין נאמנין, כיצד הקדר שהוא מוכר הקדרות וכו'.

א [נתחדש דאע"ג דע"ה הם בחזקת טמאין ואינן נאמנין על הטהרות, מ"מ הם נאמנין 'על כלי חרס' בירושלים וסמוך לה עד מן המודיעים ולפנים. ביאור ענינו.

- א. הנה תנן במתני' דעמי הארץ נאמנין על כלי חרס מן המודיעין ולפנים, וציב מ"ט חז"ל אמרו כן, ומהו גדרו של דבר.
- ב. בטו"א כתב דמתני' הוא המשך למתני' דלעיל דלמדנו 'חומר בתרומה' מבקודש דע"ה נאמנין על הקודש ולא על התרומה, וגם כאן הם נאמנין על כלי חרס לקודש סמוך לירושלים ולא לתרומה. וכ"כ בתו"י, וכן משמע בברייתא להלן, וכמו שהעיר הרש"ש.
- ג. ובטעם התקנה כתב הטו"א עפ"י הגמ' להלן משום שאין עושין כבושנות בירושלים ולכן א"א להם לעשות שם כלי חרס, ולפיכך הקילו להאמין אפילו עמי הארץ על כליהם סמוך לירושלים, ודבר זה לא שייך אלא בקדש שכל מעשיו ואכילתו בירושלים, משא"כ בתרומה דנוהגת בגבולין.
- ד. והוסיף הטו"א דתנן (להלן) הגבאים והגבאים שנכנסו לבית נאמנין על הכלים שלא נגעו. ונחלקו רש"י ותוס' על מה קאי דרש"י פי' דנאמנין לקודש ולא לתרומה והוא המשך לחומר בתרומה דלעיל קאי, ותוס' כתבו דקאי בין לקדש ובין לתרומה, וכתב הטו"א דרק שם נחלקו, אבל כאן לגבי נאמנות על כלי חרס גם תוס' מודה דהוא לקודש ולא לתרומה.
- ה. והטו"א (במתני' שם) הקשה על שיטת רש"י דהגבאים נאמנין רק לקודש לומר שלא נגעו אבל לתרומה אינן נאמנין, הא מהכ"ת להקל בקודש יותר מתרומה, ובשלמא הא דהאמינו לע"ה על טהרת יין ושמן לקודש היינו כמשי"נ לעיל (דף כב.) שלא יהא כל אחד ואחד בונה במה לעצמו, וכן הא דנאמנין על כלי חרס היינו משום דאין עושין כבושנות בירושלים, דשני טעמים אלו ל"ש בתרומה, אבל בנאמנות ע"ה אי נגע בכלים מהכ"ת להאמינו לקודש יותר. ובברכת צבי (אות קנ"ג) הביא שכן הקשה החזו"א (טהרות ט"ו י"ב), והעקבי חגיגה ת"י דאולי מרתתיה הגבאים מלשקר בקודש יותר מבתרומה.

ובשעת הרגל אף על התרומה, מנהני מילי אמר רבי יהושע בן לוי דאמר קרא ויאסף כל איש ישראל אל העיר באיש אחד חברים הכתוב עשאן כולן חברים.

ב [כאן למדנו הדין הידוע דברגל הכל חברים, ואפילו עמי הארץ דכל השנה נאמנין מ"מ ברגל הם נאמנין. ונחלקו הראשונים בגדרו, ואי יש איזה סיבה מיוחדת לכך או דהוי גזה"כ בעלמא.

- א. מבואר דע"ה נאמן על הכל, ונלמד מדכתיב דנאספו כל איש ישראל חברים, הרי דבשעת אסיפה הוי חברים די ש להם דין חבר דנאמן על הטהרות. וכפשוטו נחלקו הראשונים ביסוד הדברים.
- ב. הרמב"ם כתב (הלי משכב ומושב פי"א ה"ט) טומאת עמי הארץ ברגל כטהרה היא חשובה, שכל ישראל חברים ברגל, וכליהם כולן ואוכליהן ומשקיהן טהורין ברגל, מפני שהכל מטהרין עצמן ועולין לרגל, לפיכך הן נאמנין כל ימות הרגל בין על הקודש בין על התרומה משעבר הרגל חוזרין לטומאתן.
- ג. אולם יש ב' הוכחות דאינו אלא גזה"כ בעלמא דבשעת הרגל הכל טהור, א [דהא תנן דהפותח חביתו ברגל חכמים אומרים לא יגמור אחר הרגל משום דנגעו בה עמי הארץ ונטמא למפרע אע"ג דבשעת הרגל היה טהור. ב] ועוד תנן דמשעבר הרגל היו מעבירין על טהרת עזרה. ופרש"י דטיהרו העזרה מטומאת ע"ה שנגעו בהן ברגל שאע"פ שעשאם הכתוב חברים ברגל, 'לא מפני שטהורין הן' הלכך לאחר הגל מגען טמא למפרע.
- ד. ומבואר דגם בשעת הרגל היה מן הדין שיהא הכל טמא ע"י מגע ע"ה, ורק דבעת הרגל הכל טהור, ולאחר הרגל אמרינן דלמפרע הכל נטמא כשנגעו בה ברגל, וחזינן דהוי גזה"כ בעלמא [וצגדר דזר זה שיהא טהור צעמנו ואחר הרגל אמרינן דנטמא למפרע מאותו שעה, עיין באג"מ (אה"ע ח"ד, ס' ט' ענף ד') שנתקשה בזה וציאלר צטונ טעם דגם צעת הרגל דינו כחצר לימי הרגל וכע"ה לימים שאח"כ, ומיד צנגיעמנו חל צהדצר שנגע צו שהוא טהור עד סוף הרגל וטמא לשאר הימים ע"ש].
- ה. ומכל הנ"ל יש לתמוה על הרמב"ם דלעיל שכתב דע"ה מטהרין עצמן ברגל ולכן נאמנים, ונמצא דהם נאמנין מן הדין ולמה לא יהיו נאמנין אחר הרגל, וביותר קשה דהרמב"ם העתיק הך דינא והא דמטהרין את העזרה להלכה.

תוכן ענינים

- א. בענין נאמנות ע"ה על כלי חרס.
- ב. בענין טהרת ע"ה בשעת הרגל.
- ג. בענין כוונת תמיד האמור במנורה.
- ד. בענין ציפוי כלים לגבי טומאה וטהרה.

- ו. ובמל"מ (הלי' טומאת אוכלין פט"ז הי"י) כבר העיר בזה דנמצא הרמב"ם סותר עצמו, וכתב ליישב וז"ל והנראה אצלי בדעת רבינו הוא שעיקר הטעם הוא לפי שחכמים לא רצו לגזור טומאה על ע"ה ברגל משום שהכל מתקבצין בירושלים, ואם היינו גוזרים עליהם טומאה הוה אתו לאינצויי והיה כל אחד ואחד עושה במה לעצמו, ומצאו טעם להיתר זה לפי שהכל מטהרין עצמן ברגל, אבל לאחר שכבר בטל עיקר הטעם חזר הדבר לעיקרו, עכ"ל.
- ז. ויש להוסיף עומק בדבריו, דכבר נתבאר בדף כד: דלהרמב"ם צריך טעם למה הקילו, וגם צריך אופן שיהיו נאמנין, ולכן כאן הטעם הוא דהוה אתו לאינצויי אבל אופן הטהרה הוא דסומכין שכל הע"ה מטהרין עצמן ברגל ודו"ק.
- ח. אולם מרש"י משמע דליכא שום סיבה לטהרן בשעת הרגל ורק היו צריכין לעשות כן, ושפיר נאמר דינא דמעבירין היו את העזרה וגם הא דפותח חביתו, ונמצא דנחלקו בזה הראשונים ודו"ק.

דף כה: תנא הזהירו שמא תגעו בשולחן ובמנורה, ותנא דידן מ"ט לא תני מנורה, שלחן כתיב ביה תמיד מנורה לא כתיב בה תמיד וכו'.

- ג] מנורה לא נאמר בה תמיד. ונחלקו הראשונים מהו כוונת תמיד במנורה, ולדידהו צריך ישוב מהא דסוגיין [תהלה ליונה].
- א. אמרינן דרק בשלחן כתיב תמיד ולא במנורה, ולכן היו יכולין להטביל המנורה. והקשה רש"י הא כתיב תמיד גם במנורה, ותי' דהתם ר"ל מלילה ללילה דזהו זמן חיוב הדלקתו, אבל אינו תמיד כל היום ולכן אפשר להטבילו ביום.
 - ב. אולם נחלקו הראשונים בכוונת תמיד האמור במנורה, ויש בזה בערך ג' שיטות:
 - א. רש"י כתב דחיוב הדלקתה הוא רק בין הערבים שיהא דלוק מערב עד בקר.
 - ב. הרמב"ן (פי' תצוה כ"ז כ"י) כתב דתמיד דמנורה קאי על נר מערבי דצריך שישאר דלוק לעולם [ותוס' כאן צידדו כן].
 - ג. בהרמב"ם (הלי' תוי"מ פ"ג הי"י והי"ב) מבואר דיש חיוב הטבה והדלקה בבקר ובערב.
 - ג. רש"י מסוגיין יש הוכחה לרש"י דליכא דין תמיד במנורה, וקושיא על הרמב"ן והרמב"ם, דמאחר דיש דין תמיד איך יכולין להטבילו ולמה אמרו דלא כתיב ביה תמיד. ונאמרו בזה דרכים שונים בהרמב"ן והרמב"ם.
 - ד. רמב"ן. המזרחי (תצוה שם) והגור אריה (שם) והמנ"ח (מצוה צ"ח) כולן הקשו על הרמב"ן מסוגיין, דחזינן דגם נר המערבי אי"צ תמיד. ומהמזרחי משמע דנקט דצ"ל דהוי אסמכתא, והמנ"ח נשאר בצ"ע.
 - ה. בגור אריה (שם) תי' דשאני תמיד האמור בשלחן מהאמור במנורה, דבשלחן כתיב תמיד על גוף השלחן שיהא תמיד לפני ה', משא"כ במנורה אינו אלא על הדלקת הנרות. וצ"ב כוונתו דזה גופא קשה נימא דאי"א להטבילו משום תמיד דנרות.
 - ו. ובמקד"ד (סי' כ"א) כתב ליישב [וכפשוטו זהו כוונת הגור אריה, עיין במגיה], דדין תמיד דמנורה קאי רק על הנרות דהיינו שזהו דין בהמנורה דכל זמן שיש מנורה יהא בו נר מערבי, אבל כשליכא נר ליכא חיוב [ודומה ציצית דליכא חיוב אלא כשיש בגד של ד' כנפות], משא"כ בשלחן הרי יש דין שיהא שם שלחן לעולם ושפיר ליכא המצאה להטבילו.
 - ז. רמב"ם. המנ"ח (שם) הקשה גם על הרמב"ם דמוכח מסוגיא דחגיגה דלא נאמר בה תמיד ואינו ביום ובלילה.
 - ח. בתפא"י (ויכן אות ס"ח) תי' דאע"ג דלהרמב"ם צריך להדליקו גם 'בבקר' מ"מ ליכא דין שיהא תמיד כל היום וכל הלילה ושפיר מותר להטבילו באמצע היום.
 - ט. בשו"ת דברי מלכיאל (ה"ג סי' ל"ד) תי' דאפשר להדליק במנורה אחרת העומדת בצדה ואח"כ מוציא מנורה הראשונה וטובלו אבל בשלחן אי"א לסלק הלחם מעל השלחן דכתיב ביה תמיד.

ותיפוק לי משום ציפוי דהתנן השלחן והדולפקי וכו'

- ד] נחלקו הראשונים בכוונת הגמ' דהקשו 'ותיפוק ליה משום ציפוי' האם משום זה הוי טמא או טהור, כמו שיתבאר.
- א. רש"י פי' דתיפוק ליה דמקבל טומאה אפילו עשו לנחת משום ציפוי שהוא מתכת. ונמצא דמקשין על הגמ' לעיל.
 - ב. אך הרמב"ם (הלי' כלים פ"ד הי"ד) פסק דכל כלים המצופין טהורין אפילו בציפוי מתכת. וקשה מסוגיין. ונאמר ב' דרכים:
 - ג. הכס"מ (שם) הביא מהר"י קורקוס דהרמב"ם למד להיפוך מרש"י, דהקושיא על מתני' דתיהוי טהור כיון דהוא מצופה.
 - ד. מרן הגר"ח (הובא בחי' הגר"ד, נדפס בכתבי הגר"ז סוטה סי' י"ג) חידש דשאני ציפוי של השלחן מציפוי דשאר כלים, דבשאר כלים אין הציפוי עיקר הכלי, לכן הציפוי טהור והוא מטהר גם הכלי כיון דהשימוש בהציפוי, משא"כ בשלחן דגוה"כ שיהא מצופה זהב אז הוי חלק מהשלחן דזהו מצותו, ובכה"ג שפיר פועל הציפוי לטמאו, ולפי"ז הרמב"ם יפרש כרש"י.

בענין תמיד האמור בהדלקת המנורה

תנא הזהירו שמא תגעו בשולחן
ובמנורה, ותנא דידן מ"ט לא
תני מנורה, שלחן כתיב ביה
תמיד מנורה לא כתיב בה
תמיד וכו' [חגיגה דף כו:].

מבואר בגמ' דמתני' דידן ס"ל דרק בשלחן כתיב תמיד ולא במנורה, ולכן רק השלחן לא היו יכולין להטביל
משא"כ המנורה. והקשה רש"י הא כתיב תמיד גם במנורה, ותי' דהתם ר"ל מלילה ללילה דזהו זמן חיוב
הדלקתו, אבל אינו תמיד כל היום ולכן אפשר להטבילו ביום, וכן פרש"י בריש פ' תצוה בכוונת תמיד
דמנורה.

אולם נחלקו הראשונים בכוונת תמיד האמור במנורה, ויש בזה בערך ג' שיטות, שיטת רש"י, ושיטת
הרמב"ן, ושיטת הרמב"ם, ולאילו החולקין על רש"י ופי' כוונת תמיד כפשוטו צ"ע מה יענו לסוגיין.

א. דין בהמנורה דכל זמן שיש מנורה יהא בו נר מערבי,
אבל כשליכא נר ליכא חיוב [ודומה ציצית דליכא
חיוב אלא כשיש בגד של ד' כנפות], משא"כ בשלחן
הרי יש דין שיהא שם שלחן לעולם ושפיר ליכא
המצאה להטבילו.
ז. **המנ"ח** שם.
הקשה גם על הרמב"ם דמוכח מסוגיא דחגיגה דלא
נאמר בה תמיד ואינו ביום ובלילה.
ח. **תפא"י** יכין אות ס"ח.
תי' דאע"ג דלהרמב"ם צריך להדליקו גם 'בבקר'
מ"מ ליכא דין שיהא תמיד כל היום וכל הלילה
ושפיר מותר להטבילו באמצע היום.
ט. **שו"ת דברי מלכיאל** ח"ג סי' ל"ד.
תי' דאפשר להדליק במנורה אחרת העומדת בצדה
ואח"כ מוציא מנורה הראשונה וטובלו אבל בשלחן
אי"א לסלק הלחם מעל השלחן דכתיב ביה תמיד.
י. **תהלה ליונה**, כאן.
העתיק דברי הרמב"ן והרמב"ם, והובא באופן
מסודר עיקרי הדברים איך ליישב שיטתן.

א. **רש"י** ד"ה מנורה לא כתיב בה תמיד.
כתב דחיוב הדלקתה הוא רק בין הערבים שיהא
דלוק מערב עד בקר.
ב. **רמב"ן** פ' תצוה כ"ז כ"י.
כתב דתמיד דמנורה קאי על נר מערבי דצריך שישאר
דלוק לעולם [ותוסי' כאן צידדו כן].
ג. **רמב"ם** ה' תו"מ פ"ג ה"י והי"ב.
מבואר דיש חיוב הטבה והדלקה בבקר ובערב.
ד. **מנחת חינוך** מצוה צ"ח.
הקשה על הרמב"ן מסוגיין דחזינן דא"צ תמיד כלל
ואפילו הנר מערבי, ונשאר בצ"ע.
ה. **גור אריה** תצוה כ"ז כ"י.
המהר"ל בגור אריה הקשה כנ"ל על הרמב"ן, ותי'
דשאני תמיד האמור בשלחן מהאמור במנורה,
דבשלחן כתיב תמיד על גוף השלחן שיהא תמיד לפני
ה', משא"כ במנורה אינו אלא על הדלקת הנרות.
אולם צ"ב כוונתו דזה גופא קשה נימא דא"א
להטבילו משום תמיד דנרות.
ו. **מקדש דוד** סי' כ"א סק"ג.
כתב ליישב [וכפשוטו זהו כוונת הגור אריה, עיין במגיה],
דדין תמיד דמנורה קאי רק על הנרות דהיינו שזהו

(כ) וְאַתָּה תִצְוֶה | אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ שֶׁמֶן זֵית זָךְ פְּתִית לַמָּאֹר
 לְהַעֲלֹת נֵר תָּמִיד: (כא) בְּאֵהָל מוֹעֵד מְחוּיָן לַפָּרֹכֶת אֲשֶׁר עַל־הָעֵדוּת יַעֲרֹךְ
 אֹתוֹ אֲהַרֵן וּבְנָיו מֵעֶרֶב עַד־בֹּקֶר לִפְנֵי יְהוָה חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתָם מֵאֵת בְּנֵי

רש"י

לפי הכתוב

ולילה קרוי תמיד, כמו שאתה אומר עולת תמיד (במדבר כח, ו), ואינה אלא מיוס ליום, וכן צמנחם חזיתין נאמר תמיד (ויקרא ו, יג), ואינה אלא מחליתה צבקר ומחליתה צערב, אבל תמיד האמור צלחם הפנים, משצת לשצת הוא: (כא) מערב עד בוקר. מן לה מדמה שמהא דולקת מערב ועד צוקר, ושיערו חכמים חזי לוג ללילי טצת הארוכין, וכן לכל הלילות, ואם יותר אין צק כלום:

(כ) ואתה תצוה. זך. צלי שמרים, כמו שטינו צמנחם (פ.א), מגרגרו צראש הזית וכו': בתית. הזיתים היה כותש צמנחם ואינו טוחן צריחים, כדי שלא יהא צו שמרים, ואחר שהוליה טפה ראשונה, מכניסן לריחים וטוחן, והשמן השני פסול למנורה וכשר למנחות, שנאמר כתיב למאור, ולא כתיב למנחות: להעלות נר תמיד. מדליק עד שמהא שלהצת עולה מחליה (שבת כא.): תמיד. כל לילה

רמב"ן

[ו"אתה" תצוה - משה יאמר בעצמו את הציווי]

אתה בעצמך תקראם ותבשרם במעלה הזאת, "ועשית להם בגדי קדש" (לעיל כח ב), בצווי לחכמים העושים במלאכה, כדרך כל מלאכת התבנית. וכן "ואתה תדבר אל כל חכמי לב" (שם א), שידבר עמהם הוא עצמו, כי הוא יכיר את חכמתם וידע המלאכה הראויה להמסר לכל אחד מהם. ובעבור שאמר "ואתה הקרב... ועשית", הוצרך לפרש (בפסוק א) "ואתה תדבר אל כל חכמי לב", כי בצווי יעשו הבגדים כשאר המלאכה אשר יאמר בה "ראה קראתי בשם בצלאל וגו'"⁸ (להלן לא ב):

(כ) אמר הכתוב בכאן ואתה תצוה! בעבור שאמר במשכן תמיד "ועשית", והוא בצווי², אמר בכאן ואתה בעצמך³ תצוה להם שיקחו אליך את שמן המאור, כי אין להם דרך לעשות אותו במדבר רק אם היה אצלם משמרת, והנשיאים הביאוהו⁴: וטעם אליך⁵ - שיביאוהו לפניו והוא יראנו אם הוא זך וכתיב כראוי. וכן "צו את בני ישראל ויקחו אליך" (ויקרא כד ב):

וטעם מאת בני ישראל - שיקחו אליך השמן מאת בני ישראל⁶ מאת אשר ימצא בידם, כמו שאמר "מאת כל איש אשר ידבנו לכו" (לעיל כה ב).

וכן אמר⁷ "ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך", כי

← ["תמיד" - היינו תמיד לעולם, וקאי על נר המעריב (דלא כרש"י)]
 להעלות נר תמיד - "כל לילה ולילה קרוי תמיד,

הדרי קודש

1 ולא "וציוית" (כמו בכל מקום במשכן שאומר "ועשית" ונתת" וכיו"ב). 2 פי', בכל מקום אין הכוונה שיצוה משה בעצמו, אלא משה אמר לבצלאל, ובצלאל אמר לחכמי הלב. 3 אילו היה כתוב "וציוית", היה המובן שיאמר לאחר לצוות (כמו ש"ועשית" הוא אמירה לאחר לעשות), לכך אמר "ואתה תצוה" - אתה בעצמך. והשוה לדברי רש"י (ויקרא כד ב) שפירש: "וכן משמע ואתה סופך לצוות את בני ישראל על כך". ועיי"ש ברמב"ן. 4 בדברי הרמב"ן בויקרא (כד ב) נראה שרק בידם היה מצווי השמן, וז"ל: "כלומר מאת כל איש אשר נמצא אתו שמן זית זך למאור עם שאר תרומת המשכן, וכן עשו כמו שנאמר (שמות לה כז-כח) והנשיאים הביאו וגו' את הבושם ואת השמן למאור". וכן הוא באבן עזרא להלן (לה כז): "והנה דבר גדול היה שנמצאו שמן למאור ביד הנשיאים אחר חדשים רבים שיצאו ממצרים". [וצ"ע באבן עזרא כאן שכתב שהנשיאים הביאו רק שמן המשחה ולא שמן המאור, וז"ל: "וטעם ואתה תצוה - שהיא מצוה עולמית על הצבור לתת תמיד שמן זית להעלות נר תמיד. ואל תשתומם בעבור השמן שהביאו הנשיאים. כי הוא היה שמן המשחה. רק שמן למאור חיוב הצבור"]. 5 שלכאורה אינו מובן מהו "אליך", הרי השמן הוא עבור המשכן ולא לשימוש הפרטי של משה. 6 פי', הנאמר (בסוף פסוק כא) "מאת בני ישראל" הוא המשך לנאמר (באמצע פסוק ב) "ויקחו אליך". 7 כמו שהנאמר כאן "ואתה תצוה" פירושו שאתה בעצמך תצוה וכנ"ל, כך גם בשאר מקומות שנאמר בהם "ואתה". 8 פי', אע"פ שכתב "ואתה הקרב אליך וכו'", הוצרך לחזור שוב באותו נוסח "ואתה תדבר אל כל חכמי לב", כי ביניהם נכתב "ועשית" שהוא עשייה בציווי (ע"י בצלאל), ולכך הוצרך לחזור ולהדגיש שהדיבור "אל כל חכמי לב"

כ וְאֵת תְּפִקְדַּי יַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּסְבּוּן לָךְ מִשְׁחָא זֵיתָא דְכִנְיָ פְתִישָׁא לְאַנְהָרָא לְאַדְלָקָא בּוֹצִינְיָא
 תְּדִירָא: כא בְּמִשְׁפֵּן זְמָנָא מִבְּרָא לְפִרְכָּתָא דְעַל סְהֻדָּתָא יִסְדֵּר יְתָה אֶהָרִן וּבְנֻוּהֵי מִרְמִשָּׁא
 עַד צְפָרָא קָדָם יִי קָנִים עֲלָם לְדִרְיָהוֹן מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

רמב"ן

נר מערבי לפי שהוא תמיד לעולם¹¹.
 ובמסכת תמיד (ג ט) שנינו כן¹²: "מי שזכה בדישון
 המנורה נכנס ומצא שתי נרות מזרחיים דולקין
 מדשן את השאר ומניח את אלו דולקין במקומן.
 מצאן שכבו מדשנן ומדליקן מן הדולקין ואחר כך
 מדשן את השאר". וסתם משנה זו שנויה כדברי
 רבי (מנחות צח:) שאמר בנרות "מזרח ומערב היו
 מונחין", ולדעתו נר מערבי הוא השני¹³, ונקרא
 מערבי לפי שהוא מערבי לראשון, ולפי שהוא
 צריך להדליק נר מערבי לקיים בו "לפני ה' תמיד"
 צריך להדליק המזרחי, שאין השני נקרא מערבי עד
 שיהא זה מזרחי אצלו. אבל לדברי האומר (שם)
 "צפון ודרום היו מונחין", נר מערבי הוא האמצעי
 שבגופה של מנורה, והוא לבדו מדליק בבקר. ועל
 הכלל¹⁴, "לפני ה' תמיד" בנר מערבי, שהוא דולק
 תמיד ביום ובלילה¹⁵:

כמו שאתה אומר עולת תמיד (במדבר כח ו), ואינה
 אלא מיום ליום, וכן במנחת הביתים נאמר תמיד
 (ויקרא ו יג), ואינה אלא מחציתה בבקר ומחציתה
 בערב אבל תמיד האמור בלחם הפנים (לעיל כה ל)
 הוא משבת לשבת, לשון רש"י.
 ומדרש רבותינו אינו כן⁹, אלא כך שנו בספרי (ריש
 בהעלותך): "יאירו שבעת הנרות (במדבר ח ב), שומע
 אני שיהיו דולקין לעולם, ת"ל מערב עד בקר (ויקרא
 כד ג). אי מערב עד בקר, יכול יהיו דולקים מערב
 עד בקר ויכבם, ת"ל יאירו שבעת הנרות. הא כיצד,
 יאירו שבעת הנרות מערב עד בקר. לפני ה' תמיד
 (שם) - שיהא נר מערבי דולק תדיר, שממנו מדליקין
 את המנורה בין הערבים¹⁰". ובתורת כהנים (שם כד
 ב) נמי אמרו כך: "להעלות נר תמיד - שיהא נר
 מערבי תדיר". וקתני התם, "מצאו שכבה מדשנו
 ומדליקו ממזבח העולה", דאפילו ביום נמי מדליק

הדרי קודש

יהיה ע"י משה בעצמו. 9 ולדבריהם "תמיד" הוא כל היום והלילה, "תמיד" לעולם כפשוטו (והכוונה לנר
 המערבי שהוא היה דולק תמיד). 10 יצויינו דברי הנצי"ב [עמק הנצי"ב על הספרי בהעלתך (עמ' קצג)]: "על
 גירסא האמיתית (של ברייתא זו) נחלקו עמודי העולם רבותינו הראשונים ז"ל. הרמב"ן בפ' תצוה ובמלחמת
 ה' ביומא והרשב"א בתשובה [ח"א] סי' ע"ט וסי' ש"ט העתיקוה בזה"ל... ועפ"י זה נשאר רבינו הרמב"ן
 ז"ל במבוכה גדולה בין שתי המשניות ששנינו במסכת תמיד... ולא מצא רבינו ז"ל לה פתרי... עיי"ש
 שהאריך בזה. 11 העיר המנחת חינוך (סוף מצוה צ"ח): "ועיין ברמב"ן פרשת תצוה [שם] השיג על רש"י,
 ומביא ברייתא [ספרי בהעלותך פ' נ"ט] דתמיד קאי על נר מערבי, דנר מערבי צריך להדליק תמיד. א"כ
 הא דמבואר בסוף חגיגה כ"ו ע"ב, דאומרים להם הזהירו שלא תגעו בשלחן, ובברייתא תני הזהירו שלא
 תגעו בשלחן ובמנורה, ותנא דידן אמאי לא תני מנורה, שלחן כתיב תמיד מנורה לא כתיב תמיד, וברש"י
 שם פירש, דתמיד האמור בשלחן הוא יום ולילה, ותמיד האמור במנורה אינו אלא מלילה ללילה, כמו
 שכתב בחומש. א"כ להר"מ, וכל שכן לרמב"ן דפירש בהדיא דתמיד קאי על הנר מערבי, א"כ גם המנורה
 לא יכול להסירה ממקומה, ואמאי לא תני הזהירו שלא תגעו במנורה ג"כ. ועיין תוס' שם ד"ה מנורה,
 הרגישו בזה, אך מה שתירץ שם ה"ר אלחנן, נראה שאינו עולה להרמב"ן. שוב ראיתי ברא"מ פרשת
 תצוה מביא דברי רמב"ן, ומביא גמרא זו, אך ראיתיו לפום ריהטא ולא עיינתי בדבריו". 12 גם במשנה
 במסכת תמיד מוכח שכוונת "תמיד" הוא לעולם, וכפי שמבאר ש"מ צאן שכבו מדשנן ומדליקן" היינו כדי
 שיקויים דין "תמיד" בנר מערבי, שהוא השני לנר שבמזרח. ועיין בתוס' בחגיגה (כו: ד"ה מנורה) שג"כ חולק
 על רש"י וסובר כמו הרמב"ן כדמוכח במסכת תמיד. 13 כ"כ רש"י בשבת (כב:), ודלא כדברי רש"י
 במנחות (צח: ד"ה מרכתיב) הסובר שלדעה זו - שמזרח ומערב היו מונחין - החיצון לצד מערב קרוי נר מערבי.
 וז"ל הרמב"ן בחידושו לשבת (שם): "זו נר מערבי. פרש"י ז"ל במס' מנחות דלמ"ד מזרח ומערב היו עומדין
 קרי נר מערבי האחרון שהוא סמוך למערב יותר מן הכל, וכאן חזר בו ופירש שהוא השני של מזרח
 כדתניא בספרא וכן הוא האמת". 14 פי', מסקנת הדברים היא שלכו"ע... 15 דלא כרש"י שפירש
 ש"כ לילה ולילה קרוי תמיד".

החייבים

(ב) [יג] ונוהגת וכו'. עיין מה שכתבנו למעלה [אות ט'], דעת הר"מ בפ"ט מציאת המקדש ה"ו, דורים כשרים, א"כ אפשר על כל ישראל מוטלת, אכן כחבתי שם דורים אינם יכולים ליכנס בהיכל, אך אם המנוחה נמוכה, מוטלת על כל ישראל. גם אפשר, אם הימה המנוחה נמוכה, או אם יוכלו להוציאה לחוץ על ידי

היום שמאים וישראלים שהיה

תחבולות שלא יאטרו ליכנס, והכהנים טמאים, אף דדומה טומאה, מ"מ קיימא לן טומאה דחיה נצטר, ואם אפשר לעשותה נצטר, אף עושין בטומאה, עיין ר"מ פ"ד מציאת המקדש ה"ד, דלשילוי אס משמר זה טמאים מציאים משמר אחר, א"כ כאן אפשר דכולן שרי כהנים ישראלים, ואינה דוחה טומאה אלא אם כן הרוז טמאים, או אפשר לא מהני רוז ואינו דומה להצטויר שם, דוק ומשפט. או אפשר עדיף על ידי כהנים יותר, ועדיף ממשמר שדמין מפני משמר אחר. אך מלשון הר"מ הנ"ל ב"ח המקדש, משמע שהיא לאו עבודה כלל, כמו שחיה, א"כ ישראלים וכהנים שרי אס המנוחה נמוכה, ודליקו ישראלים טהורים, ואפילו אם היא נפגמת, אס יוכלו להוציאה לחוץ שדליקוה ישראלים טהורים אפשר עדיף. ואם אי אפשר להוציאה המנוחה, אס טהורים, שיקנסו כהנים טמאים או זרים טהורים, דטמאים נכרת וזר אינו חייב כרת ביאה ריקנית, עיין תוס' סנהדרין פ"ג ע"א ד"ה ולא, ודבר זה ל"ע. ועיין ר"מ פ"ו מהלכות בית הבחירה הכ"ג, גבי טמא ובעל מוס מי יכנס, ויצטר אי"ה במקום אחר. עכ"פ אס היא נמוכה, ודאי ידליקו זרים טהורים, כן נראה לי.

חידוש הוספה וקטן

[יד] ואף ללאו עבודה היא [כמצויר ב"ח הקודמת], מ"מ נראה לי דחרש שוטה שקנן שדליקו פסולה, ואין הטעם משום עבודה דפסולים, ללאו עבודה היא, וגם בשמיטת קדשים קטן פסול, משום דמתעסק פסול לשמיטה, וליפיין מקראי, אכל אי לאו קרא כשר, כיון ללאו עבודה היא, מ"מ כאן נראה לי דפסול כיון דהיא מנוה, והני לאו בני מעבד מנוה ניהו, אף פוטרים המנוה המחויבת, כדקיימא לן בשבת כ"ג ע"א, נר חנוכה שדליקו חרש שוטה וקטן לא עשו כלום, כיון דלין חייבים צמנות אף פוטרים, כן נראה גרור.

(ב) ונוהגת בזמן הבית, בכהנים. וכהן העובר עליה ולא ערך הנרות כמצוה, בטל עשה.

מצוה צט

מצות לבישת בגדי הכהנים

(א) שנצטוו הכהנים ללבוש בגדים מיוחדים לגדולה וכבוד ואז יעבדו במקדש, שנאמר [שמות כ"ח, ד'] ועשו בגדי קדש לאהרן אחיך ולבניו. משרשי המצוה, היסוד הקבוע לנו כי האדם נפעל לפי פעולותיו ואחריהם מחשבותיו וכוונותיו, והשליח המכפר צריך להתפייס כל מחשבתו וכוונתו אל העבודה, על כן ראוי להתלבש בגדים מיוחדים אליה, שכשיסתכל בכל מקום שבגופו מיד יהיה נזכר ומתעורר בלבו לפני מי הוא עובד, וזה כעין תפילין שנצטוו הכל להניח בקצת הגוף שיהיה לזכרון מחשבת הכשר. ואף על פי שגם הכהן היה מניח תפילין, לגדול ענינו היה צריך גם זה.

ומן הטעם הזה נאמר שנתחייבו להיות אורך הכתונת על כל גופו עד למעלה מן העקב מצט, ואורך בית יד שלה עד פס ידו, והמצנפת ארכה שש עשרה אמה ומקיפה בראשו כדי שיראה אותה בכל עת שישא עיניו, והאבנט שחוגר במתניו ארכו ל"ב אמה ומקיפו ומחזירו על גופו כרך על כרך ונמצא שמרגיש בו בכל עת בזרועותיו, שמתוך גבהו ברב ההקפין הזרועות נוגעות בו על כל פנים.

צט. תצוה עשה ב'. רמב"ם עשין ל"ג. הלכות כלי מקדש פ"ח. סמ"ג עשין קע"ג. א. כן הוא גם בסה"מ להרי"ם דפו"ר ובסמ"ג, אך במהדורת העליר ובס' הי"ד ובחצונות הרמב"ן נקטו הפסוק ועשית בגדי קדש לאהרן אחיך [שמות כ"ח, ד']. ב. כ"ל מצוה ט"ו.

הכא ארוגים ולא מעשה מחט, דכל בגדי הכהונה אף נעשין מעשה מחט אלא מעשה אורג.

מזבצת ג"כ של פשתן, כפול ששה ומעשה אורג. ודעת הר"מ כאן הל' ב' ו"ט, דהימה כמו מנצפת של כהן גדול, והימה ארוכה ט"ו אמות, אלא שמילוק יש בלבישה, דכהן הדיוט זוג ככובע, וכהן גדול צענין אחר, דכורך על ראשו ומגלגל וחוור ומגלגל, והראש"ד כאן ה"צ סובר דמעשה המנצפות היה משונה ממנצפת של כהן גדול, דשל כהן הדיוט הרי הוא ככובע, ושל כהן גדול ארוך הרבה וכורך כריכות הרבה. וצחוס' יומא י"ב ע"ב ד"ה אלא, וצחוקמות הנרשמים [שם גליון הש"ס], מציאים בשם ריב"א, דהחילוק היה דמנצפת של כהן גדול הימה קצרה, שהיה צריך להניח תפילין וצ"ל, וכובע של כהן הדיוט היה רחב דלא היה לו צ"ל. וצחוס' הקשו ממה שמצויר לעיל [שם עמ' א'], דאם אירע פסול לאחרי תמיד של שחר צמאי מחנכין אותו וכו', הא לובש המנצפת וקודם היה מלובש במנצפת, וסירלו דזה לא חשיב חינוך כיון דשויס הם, אלא שזו קצרה וזו רחבה, ע"ש. וכן צריך לומר לדעת הרמב"ן [שמות כ"ח, ל"א] והר"מ, כיון דהו שויס לא חשיב חינוך. אבל לדעת הראש"ד דהיו משויס במעשיהם כמו שמצויר בדבריו, אף מעשה של זה וכו', א"כ חשיב חינוך, והדרא קושיא לדוכמה דהיה חינוך, ב' עיין להלן ד"ה מנצפת.

מצוה צט, לבישת בגדי הכהנים

(א) [א] שנצטוו וכו'. הדינים מצוירים גר"מ הל' כלי המקדש פ"ח ופ"ט ופ"י, ואכחזו בקלור. בגדי הכהונה שלשה מיניס, בגדי כהן הדיוט, בגדי כהן גדול והס בגדי זהב, ובגדי לכן שעובד בהס כהן גדול צום הפסורים צקודש הקדשים. ועיין במסכת פרה פ"ד מ"א, דפרה אדומה צנגדי לכן נעשיה, ולמאן דליף [בספרי חוקת פ' קכ"ג], גזירה שוה חוקה חוקה מיוס הכפוריס, אס כן נעשיה צנגדי לכן ולא צנגדי כהן הדיוט, דיש חילוק ציניהס כמו שאבאר א"ה [צלות ג'], והר"מ פ"א מפרה אדומה ה"ב, כחז דהעושה אותה לובש ארבעה כליס של כהן הדיוט, ובמשנה למאן תמה, דהא ליפיין חוקה וכו', והינה צ"ע, ע"ש"א.

בגדי עשית פרה אדומה

בגדי כהן הדיוט

כחונת

[ב] ובגדי כהן הדיוט ארבעה בגדים, כחונת ומנכסיס ומנצפת ואבנט. כחונת הימה של פשתן לבד, וכל חוט כפול ששה היה, היינו שזור, עיין משנה למאן כאן פ"ח ה"ג, והוא לעכב. והיה מעשה אורג, לא מעשה מחט דהיינו לחטוך הפשתן ולתפור, דמצויר ציומא ע"ב ע"ב, וצנגדי הכהונה אף עושין אותן מעשה מחט רק נארגיס למדת הכחונת, אף הצית יד של הכחונת נארג צמאי ענמו ומחנכין אותו אל הכחונת בתפירה, כן הוא כאן בש"ס ור"מ פ"ח הט"ו. והימה עשויה משצנות צארינמה, שהן צמיס צמיס כמו צית הכחונת, ודעת ר"א אכן עורא [שמות כ"ח, ל"ג], דכחונת של כהן הדיוט לא הימה משצנות, אלא פשתן והרמב"ן [שם ל"ט, כ"ו], דעתם שהימה משצנות, ובמשנה למאן שם הצ"ח ראייה לדברייהס. ואורך הכחונת עד למעלה מן העקב לא ארוך ולא קצר.

מכנסיים

מכנסיים היו ג"כ של פשתן לבד, וחוטן כפול ששה. והס ארוכין, מתחילין למעלה מה העטור קרוב מן הלב, עד סוף הייך שהוא הארכובה. ואין להס לא צית הנקצ ולא צית הערוה. וגם כן היו מעשה אורג.

מנצפת

מזבצת ג"כ של פשתן, כפול ששה ומעשה אורג. ודעת הר"מ כאן הל' ב' ו"ט, דהימה כמו מנצפת של כהן גדול, והימה ארוכה ט"ו אמות, אלא שמילוק יש בלבישה, דכהן הדיוט זוג ככובע, וכהן גדול צענין אחר, דכורך על ראשו ומגלגל וחוור ומגלגל, והראש"ד כאן ה"צ סובר דמעשה המנצפות היה משונה ממנצפת של כהן גדול, דשל כהן הדיוט הרי הוא ככובע, ושל כהן גדול ארוך הרבה וכורך כריכות הרבה. וצחוס' יומא י"ב ע"ב ד"ה אלא, וצחוקמות הנרשמים [שם גליון הש"ס], מציאים בשם ריב"א, דהחילוק היה דמנצפת של כהן גדול הימה קצרה, שהיה צריך להניח תפילין וצ"ל, וכובע של כהן הדיוט היה רחב דלא היה לו צ"ל. וצחוס' הקשו ממה שמצויר לעיל [שם עמ' א'], דאם אירע פסול לאחרי תמיד של שחר צמאי מחנכין אותו וכו', הא לובש המנצפת וקודם היה מלובש במנצפת, וסירלו דזה לא חשיב חינוך כיון דשויס הם, אלא שזו קצרה וזו רחבה, ע"ש. וכן צריך לומר לדעת הרמב"ן [שמות כ"ח, ל"א] והר"מ, כיון דהו שויס לא חשיב חינוך. אבל לדעת הראש"ד דהיו משויס במעשיהם כמו שמצויר בדבריו, אף מעשה של זה וכו', א"כ חשיב חינוך, והדרא קושיא לדוכמה דהיה חינוך, ב' עיין להלן ד"ה מנצפת.

גור אריה

שאלו כתיב 'ונתת על השלחן לחם לפני ביום השבת תמיד' היה פירושו כך, אבל מדלא הזכיר שבת, לא קאי "תמיד" על הנתנה ביום השבת, ואין פירושו רק שיהיה מונח לפני ה' תמיד⁹⁰.

והרמב"ן⁹¹ הקשה על רש"י, שמדרש רז"ל (סיפרי נמדנר מ, ג) אינו אומר כן⁹², אלא נקרא "תמיד" הנר המערבי, שהוא היה דולק כל היום וממנו היו מדליקין הנרות (שנפ כנ:), וזה נקראת "תמיד", כך הקשה הרמב"ן⁹³. ויש לתרץ דרז"ל דרשו מייטורא ד"תמיד"⁹⁴, דלא הוי למכתב (פאן) רק 'להעלות נר', ובודאי בכל לילה ולילה היה מדליקן, דכתיב (ר' פסוק נא) "מערב עד בוקר יערוך אותו", לכך דרשו זה על נר המערבי שהיה דולק תמיד, אבל פשוטו של מקרא לא הוזכר נר מערבי בקרא לומר דעליו בלבד קאי לשון "תמיד", ולכך פירש (רש"י) מלת "תמיד" כל לילה ולילה קרוי⁹⁵ תמיד.

והא דאמר בשלהי חגיגה (כו:): דאין מזהירין עמי הארץ ברגל שלא יגעו במנורה⁹⁶, רק

"ונתת על השלחן לחם לפני תמיד" הוא משבת אל שבת, וכיון דהיה מונח לילה ויום כל השבת נקרא זה "תמיד" שפיר, ואין צריך לדחוק כלל כמו שאנו דוחקים גבי מנורה שכל לילה ולילה קרוי "תמיד", דהתם⁸⁶ כיון דלא היה לילה ויום אין זה תמיד גמור, והוצרכנו לומר דכל לילה ולילה קרוי גם כן "תמיד", אבל לחם הפנים שהיה לילה ויום משבת אל שבת, זה תמיד יותר⁸⁷. ומה שהכריח את רש"י לומר 'אבל "תמיד" האמור בלחם הפנים הוא משבת אל שבת', דהך תמיד עדיף בשביל שהוא משבת אל שבת ונחשב תמיד גמור⁸⁸, היינו מהך סוגיא דשלהי חגיגה (כו:): כמו שיתבאר בסמוך, ובשביל זה פירש 'אבל "תמיד" האמור בלחם הפנים כו'. וליכא למימר ד"תמיד" האמור בלחם הפנים קאי על הנתנה, שהיה כל שבת ושבת (ויקרא כד, ט), והכי פירושו שבכל שבת ושבת יתן תמיד הלחם⁸⁹, שהרי כתיב בפרשת תרומה (לעיל כה, ל) "ונתת על השלחן לחם לפני תמיד", ולא כתיב שם שיתן אותו בשבת,

שינוי נוסחאות "קרוי" כ"ה כד"ש, וכד"ל "קאי".

יב מזלות ברקיע". ועל כל פנים מבואר כי אכן ההקרבות של מנחת חביתין משתייכות זו לזו, כפי שהיום והלילה משתייכים זה לזה, וכפי שהשבטים משתייכים אלו לאלו. (86) לגבי מנורה. (87) "תמיד יותר" ורש"י מבאר שאף נחשב ל"תמיד גמור", וכמו שמבאר בסמוך. (88) ולא היה מספיק לרש"י לומר שה"תמיד" של לחם הפנים שוה ל"תמיד" של מנורה, אלא הוכרח לחלק ביניהם. (89) קושית הרא"ם, וז"ל: "אך לבי מגמגם בזה, משום דהכא משמע ש'תמיד' האמורה בלחם הפנים הוא על זמן עמידתו על השלחן, ומקרא [ויקרא כד, ח] ד'ביום השבת ביום השבת יערכנו לפני ה' תמיד' משמע שפירושו בכל שבת ושבת יערכנו, ולא יפסוק שבת בינתיים בלא עריכה, לא על העמידה על השלחן כמו שפירש רש"י". (90) כמו שפירש רש"י בחגיגה ריש כו: "אבל 'תמיד' האמור בשלחן תמיד יום ולילה הוא, דמשבת לשבת הוא ערוך עליו". (91) עכשו ידבר על "תמיד" של מנורה, ובהמשך דבריו יחזור ל"תמיד" של שלחן. (92) ש"תמיד" של מנורה הוא משום ש"כל לילה ולילה קרוי תמיד", אלא הסיפרי "תמיד" כפשוטו, וכמו שמביא. (93) והאריך להוכיח ש"תמיד" מוסב על נר מערבי שהיה דולק כל היום ג"כ, וסיים שם שאלתו "הכלל, לפני ה' תמיד" [ויקרא כד, ג] בנר מערבי, שהיה דולק תמיד ביום ובלילה". וכן סוברים תוספות בחגיגה כו: ד"ה מנורה. (94) ולא ממשמעות לשון "תמיד", כי המשמעות היא כרש"י שאינו תמיד גמור, וכמו שמבאר. (95) פירוש — עם הארץ הוא בחזקת טמא לפי שאינו בקי ברקוקי טהרות וטומאות [חגיגה כב:]. והנה בזמן הרגל נחשבים כל ישראל לחברים, ונאמנים על הטהרות והטומאות, כיון שהכל מטהרים עצמם ועולים לרגל [חגיגה כו:]. אמנם לאחר הרגל חוששים למפרע לטומאת עם הארץ [שם]. ולכך, לאחר הרגל היו מטבילין את הכלים שהיו במקדש. אך הואיל והשולחן אי אפשר להטביל לאחר הרגל, משום שנאמר בו [לעיל כה, ל] "לפני תמיד", לאמור שמצות לחם הפנים נוהגת לתמיד, ואין להסיר את הלחם מהשולחן אפילו לרגע אחד, הרי שמחמת כן היו מזהירים את עמי הארץ שלא לגעת בשולחן ברגל, כיון שלא תהיה אפשרות להטבילו לאחר הרגל. וכל זה מבואר במשנה שם [חגיגה כו:]. ומדויק מהמשנה שדוקא השולחן לא

גור אריה

הדלקת המנורה¹⁰⁰, והיא מלתא בפני עצמו¹⁰¹. ואף על גב דכתיב "תמיד" בהדלקה¹⁰², כיון שאין במנורה עצמה "תמיד", לא היו מזהירין על המנורה. ואף על גב דאם היו מטמאין המנורה לא היה כאן הדלקת הנר שהוא "תמיד", אין זה קפידא כל כך¹⁰², ולא היו מקפידין רק שלא יהיה חסר השלחן, שנאמר "תמיד" אצל השלחן, כדכתיב "ונתת על השלחן לחם הפנים וגומר"¹⁰³.

ועוד דלא קשה מידי, דמה ענין מנורה לשלחן, דגבי שלחן כיון דכתיב "ונתת על השלחן לחם פנים לפני", למה הוצרך למכתב "תמיד", אלא בא להזהיר על תמידתו, שיהיה תמיד. אבל גבי מנורה, לא היה ["תמיד"] אזהרה שלו על תמידתו, רק בא לאפוקי מהא דכתיב "מערב עד בוקר", דלכך הוצרך למכתב אצל נר מערבי שיהיה תמיד, ולא כלילה דווקא כשאר נרות¹⁰⁴. וזה גם כן

בשלחן מזהירין אותם שלא יגעו, שלא יטמאו את השלחן, ומפרש טעמא בגמרא (ס) משום דבשלחן כתיב (לעיל כה, ל) "תמיד", אם יטמאו את השלחן⁹⁶, לא יהיה זה תמיד, אבל במנורה לא כתיב ["תמיד"]⁹⁷, ואף על גב דהיו מטמאין אותה, לא היה כל כך קפידא. ואף על גב דלפי מדרש זה דקאי ["תמיד"] על נר מערבי, נאמר גם כן "תמיד" במנורה⁹⁸, אומר אני דחילוק גדול יש, דבשלחן כתיב תמיד, דאצל עשיית השלחן נאמר (ס) "ונתת על השלחן לחם פנים לפני תמיד", וכאילו כתיב דזה השלחן יהיה תמיד כדי שיהיה עליו לחם תמיד, דהא הכתוב מפרש עשיית השלחן⁹⁹, ואמר עליו שעשייתו הוא כדי ליתן עליו לחם תמיד, ולפיכך קאמר שהיו מזהירין עמי הארץ כדי שלא יטמאו את השלחן שנאמר בו "תמיד". אבל המנורה, אף על גב דכתיב ביה "תמיד", לא קאי זה על המנורה, רק על

שינוי נוסחאות "נהלקה" כ"ה ד"ר, ונד"ל "נהלקה".

ניתן לטבול, אך המנורה ניתנת לטבילה, ולכך אין מזהירין עמי הארץ שלא יגעו במנורה. (96) עמי הארץ, ולאחר הרגל יצטרכו להטבילו. (97) לשון רש"י שם בחגיגה: "כלומר תמידין האמורין במנורה, לא תמיד יומם ולילה קאמר, אלא תמיד מלילה ללילה, כתמיד האמור בעולת תמיד ובחביתי כהן גדול, אבל ביום לא היה דולק, ד'מערב עד בוקר' [פסוק כא] כתיב...לפיכך כל היום אתה יכול לסלקה ולהטבילה, אבל 'תמיד' האמור בשולחן תמיד יום ולילה הוא, דמשבת לשבת הוא ערוך עליו". (98) קושית תוספות שם [חגיגה כו:] ד"ה מנורה. ולשון הגמרא שם הוא "שלחן כתיב ביה תמיד, מנורה לא כתיב ביה תמיד". והגו"א יבאר עכשו לשון הגמרא. (99) כי הפסוקים שם [לעיל כה, כג-ל] עוסקים בציווי עשיית השולחן, ושם הוזכר גם לחם הפנים, ובעל כרחך מוכח מהנחת לחם הפנים על השולחן היא חלק מדין השולחן, ולא שהיא מצוה הנעשית עם השולחן שנעשה זה מכבר. (100) "להעלות נר תמיד", ופירושו "שיהיה מדליקה עד שתהא עולה" [לשונו בסוף אות יא]. (101) פירוש – אין ה"תמיד" מתייחסת למנורה, אלא לדבר שיעשה עם המנורה [ההדלקה], וזהו דבר שחורג מהמנורה עצמו. (102) משום שאין דין שתהיה מנורה תמיד, אלא שכאשר יש מנורה יש להדליק בה תמיד נר מערבי, ולכך כאשר אין מנורה [שנטמאה והוצרכה להטבל], אין בזה ביטול ה"תמיד", כי ה"תמיד" של נר מערבי נוהג רק כאשר יש מנורה הראויה להדלקה, אך כאשר המנורה נטמאה – לא שבוטל דין "תמיד", אלא לא חל מעיקרו דין "תמיד", כי לא נאמרה "תמיד" על המנורה גופא, אלא על הדלקת הנרות שבמנורה. (103) ודייק לה, כי דין לחם הפנים נאמר בפרשת תרומה [לעיל כה, ל] אשר עוסקת בדיני עשיית השולחן, ואילו הדלקת נרות המנורה לא הוזכרה בפרשת עשיית המנורה [לעיל כה, לא-מ], אלא רק בפרשתנו, ומוכח מכך שדין הדלקת נרות המנורה אינו שייך לעשיית המנורה, ואין אתה אומר שהמנורה נעשתה בכדי שיודלק עליה נר מערבי. אמנם דין לחם הפנים אשר הוזכר כבר בפרשת עשית השולחן, הרי הוא משתייך לעשית השולחן, שהשולחן נעשה בכדי שיותן עליו לחם הפנים. ועוד עיין בחידושי הגר"ח על הש"ס [סטנסיל] בביאור הגמרא במנחות צח: שעשרה שולחנות עשה שלמה, אך אין מסדרין את לחם הפנים אלא על שלחנו של משה, שכתב [שם עמוד רנד]: "הביאור בזה, דנהי דזה היה הכל בכתב לעשות עוד שולחנות, ומסתמא היה כתבנית זה של משה, אבל דין שולחן ללחם הפנים לא היה אלא אחד, ומשום דבדין שולחן הנאמר במצוה ד' ועשו לי מקדש' [לעיל כה, יח, וראה שם הערה 378] לא נאמר אלא שולחן אחד". הרי להדיא ביאר שדין לחם הפנים הוא דין בשולחן, ומצטרף לדין של "ועשו לי מקדש", ודוק. (104) כן

לתמיד הקשה למה מדשנן עתה ידליקם בלא דישון כיון שצריכים לדישון שני, ותי' דלאו אורח ארעא ע"ש, וכיון דאין בההדלקה הזאת משום מצוה יכול להדליקן מן הדולקים, וכ"ש להרמב"ם ז"ל דס"ל דהטבה והדלקה אחת היא, וגם ס"ל דאין חילוק בין נר מערבי לשאר נרות דרק מצות הטבה עליהם, וכיון דאותן ב' נרות שבכללן הנר מערבי מצות הטבתן הוא לאח"כ שהרי צריך להפסיק בין הטבת ה' נרות להטבת ב' נרות, וכיון דאין בהדלקתן עתה משום מצות הטבה יכול להדליקן מן הדולקים כמו שהיה יכול להדליקן בלא דישון, אי לאו משום דלאו אורח ארעא.

מערכ ע"ש, ולא כמו שפי' אחרים שהוא נר השני מהשני נרות מזרחיים, א"כ מה דקתני שם במצא ב' נרות מזרחיים שכבו דמדליקן מן הדולקים לא קאי כלל על נר מערבי, ועיי' היטב שם בפ"י המשנה סוף פ"ג וגם בפרק החלו עולים משנה א'.

[והנה כשהוא מדליק הנר מערבי ממזבח העולה נראה מדברי רש"י ז"ל יומא (מ"ו ע"ב) שהיה חותה גחלת ומכניס, והנה זה דאינו מכניס שלהבת י"ל משום דאמרינן בביצה (ל"ט.) דשלהבת של הקדש לא נהנין ולא מועלין דשלהבת אינה הקדש משום שאין בה ממש, א"כ כיון דלמנורה צריך אש של מזבח כדמפקינן ביומא (מ"ה:): מקראי, צריך להכניס גחלת, י"א א"נ משום ביזוי מצוה אם ידליק מן המזבח בקינסא כהיא דשבת (כ"ב ע"ב), ועוד י"ל מפני העשן אין מכניסין שלהבת לפנים כדאמרינן בפסחים (ע"ה ע"ב) גבי מחתה של קטורת ע"ש].

הדלקת נר מערבי מגחלת ז"א משלהבת

אך מלבד זה לא קשה כלל על הרמב"ם ז"ל, ותמהני על בעל כסף משנה דכתב דצריך לדחוק להרמב"ם ז"ל ההיא דתמיד דאע"ג דקתני כבו בלשון רבים לא קאי רק על נר מזרחי ע"ש, וקשה הא הרמב"ם ז"ל בפ"י המשנה לתמיד מפרש שם המשנה בענין אחר לגמרי, דאם מצא ב' נרות מזרחיות דולקין מדשנן את השאר ומניח אלו דולקין ואח"כ עושה מהן הטבת ב' נרות ואם מצאן שכבו מדשנן אותן ואת הג' נרות הסמוכות להן ומניח את הב' מערביות לאח"כ להטבת ב' נרות, וכתב שם דנר מערבי הוא מערבי ממש היינו אותו הנר האחרון שהוא לצד

איזה נר חשיב נר מערבי

ולהשיטות דנר מערבי צריך להיות דולק תמיד, הקשו בתוס' חגיגה (כ"ו ע"ב) ד"ה מנורה מהא דאמרינן שם שלא היו אומרים לע"ה ברגל אל תגעו במנורה משום דבמנורה לא כתיב בה תמיד ואפשר לסלקה ולהטיבילה, והקשו הא נר מערבי צריך להיות דולק תמיד ע"ש, ונראה לומר

קרא דנריך אש המוצת היינו שיקח האש מהמוצת ולא שיהא צשעת הדלקה אש המוצת וא"כ אף אש יקח שלהבת חשיז שפיר דלקת אש מהמוצת. ב. אף הסס לחד ליסנא נחלקו צוה רב ושמואל ולשמואל שרי אף צקינסא.

יב. צימא מ"ו: מנזאר דגחלת שהוכנסה למחתה לנורך הדלקת המנורה כיון דנתקה נתקה, ופרש"י דתו לא קרינן ציה אש המוצת, וא"כ נמנא דתמיד אף שלוקח גחלת הרי צשעת הדלקתו צמנורה לא הוי הגחלת אש המוצת, וע"כ הא דכתב

שמועת חיים

→ מצות נר מערבי לדלוק תמיד

הדפסה ברזולוצית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה

דמצות נר מערבי שיהא דולק תמיד אינה מצוה בפ"ע כמו הקרבת קרבן או עיקר הדלקת הנרות, רק זה הוא מצוה במנורה שהנר המערבי שלו יהיה דולק תמיד, וכמו במזבח שיש בו מצוה דאש תמיד תוקד על המזבח, וזה ודאי מצוה במזבח ולא מצוה מצד עצמה, ואי ליכא בית ומזבח אין מבטלין למצוה דאש תמיד תוקד על המזבח, דזו המצוה היא רק היכא דאיכא מזבח, דמצות בנין המזבח הוא בשביל הבית והקרבת הקרבנות וכשנבנה המזבח יש עליו מצוה שיהא אש תמיד תוקד עליו, וכן המנורה תחילת מצותה היא להדלקת הנרות [וכן בשביל הבית עצמו דהמנורה והשלחן הם ג"כ חלק מהבית כ"א וכשאינן על מקומן כל עבודות פנים פסולות, כדאמרינן בירושלמי שקלים (פ"ד ה"ב). כ"ב והנה בזה יובן מה דאמרינן במנחות (צ"ט). דעשר מנורות עשה שלמה ולא היו מדליקין אלא בשל משה, וכן עשר שלחנות ולא היו מסדרין אלא על של משה, ואפילו למ"ד בכולן היו מדליקין ועל כולן היו מסדרין, היינו פעמים ע"ז ופעמים ע"ז כמ"ש רש"י ז"ל, ולכולן היה דין שלחן ומנורה כדמוכח ממנחות (צ"ח ע"ב) דמקשינן שם דאם היו מונחין מזרח ומערב א"כ נמצא שלחן בדרום והתורה אמרה והשלחן תשים על צלע צפון ע"ש. ויש להבין איך עשו עשר מנורות ושלחנות והתורה אמרה רק אחת, ולפ"ז כי השלחן והמנורה לבד שהן לעבודתן הם חלק

מהמקדש, א"כ כמו הבנין עצמו היה הבית משונה מן המשכן שהיה בו אולם ותאים כי הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל, ה"נ במנורה שהיה צריך להיות עשר מנורות וכן שלחנות, אבל מה ששייך לעבודה לא היו מסדרין רק על אחד ולא היו מדליקין רק אחד, וכן כיורות עשה שלמה עשרה, דאף הכיור שמקומו קבוע בין האולם ולמזבח הוא חלק מהמקדש, ובירושלמי שקלים שם אמרינן דהכיור והכן מעכבין את הקרבנות, דאם אין הכיור והכן על מקומם אין שום קרבן כשר להקריב במקדש ע"ש, דאין המקדש כהלכתו, דהשלחן והמנורה מעכבין רק עבודת פנים דאם אינן על מקומן אין ההיכל כהלכתו, אבל הכיור והכן מעכבין כל הקרבנות דאין המקדש כהלכתו]. וזה דנר מערבי צריך להיות דולק תמיד הוא רק מצוה במנורה, ואי ליכא מנורה אינו מבטל מצות נר מערבי שיהא דולק תמיד, א"כ כשמוציא המנורה לחוץ להטבילה הוי כמו שפשט טליתו דליכא מצות ציצית.

ובזה אתי שפיר ג"כ ההיא דשבת (כ"ב ע"ב) הדלקת המנורה מנר מערבי דאמרינן שם והא הכא כיון דקביעי נרות אי אפשר לאדלוקי אלא בקינסא, והיינו כמ"ד דמנורה של פרקים היתה כמ"ש בתוס' שם, ולא היה יכול לנתק הנר מערבי להדליק שאר הנרות כמ"ש רש"י ז"ל שם, ונראה מזה דלמ"ד דלא הוי קביעי נרות היה מסלק

שמועת חיים

כא. עמש"כ רצינו לעיל סימן ז' סק"א ד"ה אמרינן נמוספתא.
 כב. עמש"כ רצינו לעיל סימן ז' סק"ה.

רגלים. ואין הלכה כר"י: מעבירין על טהרת העזרה. מעבירין את הכלים ממקומן להטבילן ולטהר את העזרה מטומאת עמי הארץ שנגעו בהן צרגל: מפני כבוד השבת. שהיו הכהנים לריבין להמעסק בצרכי שבת איש צניחו: אף לא ליום ה'. אף אם עבר הרגל ליום ה', אין מטבילין אותן עד לאחר השבת. לפי שאין הכהנים פנוין ליום מולאי יום טוב להטבילן, שטרודין להוציא את הדשן שעל התפוח באמצע המזבח, שקצו שם כל ימות הרגל כל דשן של המערכה. ואין הלכה כר"י: ח ואומרין להם. לעמי הארץ צרגל. הזהרו שלא תגעו בשלחן. לפי שלא יוכלו להטבילו לאחר הרגל, שא"ל לסקלו ממקומו לכתוב ציה (שמות כ"ח) לחם פנים לפני תמיד:

אלא צממישי: ח ואומרין להם. פי' הר"צ לעמי הארץ וצממישי איירי ההולכים להיכל להשתחוות. דלילו ישראל לא היו ראויין לילך אלא בעזרת כהנים לצרכיהם כדתן צפ"ק דכלים משנה ח'. וכ"פ רש"י ותוספת: הזהרו שלא תגעו בשלחן ותטמאוהו. ה"ג ולא כגירסת הספרים דגרסי הזהרו בשלחן וצממיה. ותטמאו כל הכלים. דזהדיא אימא בגמרא דתנא דידן לא חני מנורה. משום דתמיד האמור צממיה לא יומס ולילה קאמר. אלא תמיד מלילה ללילה. כמפורש בצפ"ג דתמיד ול"ג ותטמאו כל הכלים. דמידי הוא טעמא אלא משום תמיד דכתיב ציה. [וכלים] שלחן לא מעכבי צלחם הפנים כדתן צפ"א דמנחות משנה ו'. וצויי הלבושה היו שניים שהרי אלו נוטלין ואלו מניחין. כדתן התם: שלא תגעו בשלחן ותטמאוהו. אע"ג

ציונים
ח כיצד מעבירין. סס.
מטבילין ואומרין בו.
מ"י שם ה"א. כ"פ
שינויי נוסחאות
(הו). צממיה ליתא.
עזרה. ד"ג וצ"ק
יב"מ ב' העזרה וכו'.
צממיה ביום ששי.
ד"ג יב"ק וצ"מ א'
וב' יב"מ וצ"מ א'.
צממיה ליום.
הודיה. צ"מ א' וי' ר'
יוסי. אף לא ביום
חמישי. ד"ג אפילו
ביום... צ"מ א' אף
ליום החמישי מפני;
צ"מ ב' אף לא ביום
החמישי לפי הכהנים.
צ"מ א' כהנים.
ח עזרה. ד"ג וצ"ק
יב"מ א' וי' העזרה.
את הכלים שהיו
במקדש. צ"ק (את) כל
הכלים... וכו' צ"מ א'
ולחם; צ"מ ב' וצממיה
כל הכלים שבמקדש
וקן הוא צ"מ ב'
שבמקדש ככל המשנה
ולתא. שלא תגעו.
צ"מ א' ולא... ד"ג
יב"ק וצ"מ ב' שמה.
ובמנורה. וכו' ד"ג
יריחו יב"ק; צממיה
ליתא ועי' תוי"ט.
ותטמאוהו כ"פ הכלים
(שהיו במקדש) יש
להם. צ"מ א' ליתא;
ד"ג ותטמאו (את) כל
הכלים. כל הכלים שהיו.
וכ"פ צממיה ד' יריחו (ושם
ליתא למלת את) ובה נבין
דברי המו"ק. צ"ק
ותטמאו את כל הכלים
שהיו במקדש היו להם
יכפי הנראה שהיא נוסחת

לפיו צטל לגביה דרחמנא קרייה עץ. כדכתיב ציחוקאל [מ"א] המזבח עץ וגו' ויאמר אלי זה השלחן אשר לפני ה'. וכלי עץ העשוי לנחת גמי לא היו דכתיב (ויקרא כ"ד) השלחן הטהור מכלל דטמא. מלמד שמגביהין אותו ומראין בו לעולי רגלים לחם הפנים. ואומר להם ראו צממיה לפני המקום סילוקו כסדורו וכו' שנאמר (שמות א' כ"א) לשום

פירוש המשניות להרמב"ם

וא"ר יהודה אף לא יום חמישי. רוצה לומר אם עבר הרגל ברביעי לא היו מעבירין בחמישי לפי שהיו טרודים בדישון המזבח ואין הלכה כרבי יהודה. ח כיצד מעבירין על טהרת עזרה מטבילין בו. זהו לפי שבני אדם היו מעורבים

מלאכת שלמה

על טהרת גרסי וכלעיל. ח כיצד מעבירין על טהרת וכו'. פי' דהלכות כלי המקדש סי' י"ט. שלא תגעו בשלחן. ירושלמי תפטר כשנטמא צסק משקין תמן חנין ספק משקין יטמא טמא ולתא טהור תמן צממיה וכאן צקדש חומר הוא צקדש ע"כ. ובגמ' פריך וחיפוק ליה דמי נגעו בשלחן לא מטמאו ליה דהא כלי עץ העשוי לנחת במקום אחד הוא ואין דומיא דשק צעין שמיטלטל מלא וריקן ומשני האי נמי מיטלטל מלא וריקן הוא שמגביהין ומראין בו לעולי רגלים לחם הפנים ואומרין להם ראו צממיה לפני המקום סילוקו כסדורו והדר פריך וחיפוק לי דמקבל טומאה ואפי' הוא עשוי לנחת משום לפיו שהוא

במקדש ברגלים כמו שנצטוונו יראה כל זכורך אבל היו נזהרין בשולחן לבורו לפי שאמר השם יתעלה לפני תמיד ואי אפשר לסקלו ולשום אחר במקומו.
ס"ק פירוש המשניות להרמב"ם ממסכת חגיגה.

ראשון לציון

פ"ג ח חיי"ט דיה הזהרו שלא תגעו בו דמידי הוא טעמא א"א בו. עין יש סדר למשנה.
חידושי מהר"ח
ח חיי"ט דיה הזהרו בו אלא תמיד בו. יש לדקדק דהא כתיב ובהעלות אהרן את הנרות בין הערבים וא"כ הוא קודם הלילה והלא צריך הערב שמש אף שיטבלו ביום א"כ איך ידלקו בין ערבים וי"ל דלא גזרו אלא טבילה אבל לא הערב שמש שכמו שמביא הרב תרי"ט במשנה ג' בפרק זה בשם הר"ף טבילה אין הערב שמש לא ע"ש וכו' היו ג"כ תנא טבילה לומר טבילה אין אבל הערב שמש לא.

ליקוטים

ח ואומרין להם. אע"ג דזה היה צרגל עלמא מ"מ שנאו לאחר מעבירין על טהרת העזרה דהו

תפארת ישראל

ב א ע ז
שאר שכספירישם לנסוף יהיה קודש מהשחא, ולהכי אף דהשחא אין שם מערובות, עכ"פ כיון ששמרו לקודש, מזה מלמא, ואפי"ה לא דמי ליחדו לקודש, דהתם לא אמר מיד. רק שחישב כן בלבו, משא"כ הלא דאמר ללכספיריש יהי קדוש מהשחא. וזהו כוונת מוס' חגיגה [דכ"ה ב' ד"ה צממיה לעיל. וא"כ צממיה לכ"ע יש צממיה, וטעם הדבר נ"ל משום דכיון דהא דלין צממיה דלאורייתא רק מטעם ספק הוא [כמ"ש לעיל צממיה פ"ד סי' נ"ט]. א"כ צריך שיהי פ"א צסק, משא"כ צממיה לא הי' על הצמית ספק מעולם, דנעזר הרביעיית צממיה, לא היה שם מערובות עדין, שהרי אמר שלא יקדש הרביעיית עד שיפירשו, וכשהפירשו לנסוף, הי' קודש למפרע כל חלק וחלק מהרביעיית ההוא בכל מקום שהי' מחלה, ולא נכנס בכלל ספק כלל מעולם. ואפשר דזהו כוונת מוס' חולין הנ"ל. (ב) ואי"ה"ק הרי אין אדם נכנס לעזרה עד שיטבול (כיומא פ"ג, מ"ג) ובהכי סגי

טהרה. דאם לא כן לא יתחיל למכור, ולא יהי' מוזן מלוי לעולי רגלים. סב דנטמא למפרע ממשמש הע"ה צרגל, ורק צרגל טהור היה. סג ר"ל מעבירין כלי המקדש ממקומן כדי לטהרן צממיה (*), מדנגעו בהן הע"ה צרגל. טו מדטרודים הכהנים צממיה לנרבי שבת. טז מדלרביס עוד קודם שצמ להוציא הדשן מהתפוח שבאמצע המזבח, שנתרצה שם דשן צרגל מקרבות של כל ישראל. טז לכהנים הע"ה שנטמאו להיכל להשתחוות שם צרגל (ב). מיהו ישראל אסור לנכנס אפי' לעזרת כהנים, רק לסמיה וכדומה. טז דא"ל לסקלו וצממיה, מדכתיב לחם הפנים לפני תמיד. טז ל"ג מנורה, כמבואר צממיה, היינו שילק כל הלילה. וצממיה פ"ג דתמיד דכתיב המנורה גם כיום עכ"פ א"ל להליקן תמיד ביום. ואע"ג שגר המערבי לכ"ע דילק כל היום מעשה נס הי' משום שהיה צו מדה שמן רק כצממיה [כספ"ג דתמיד]. ולפי שלא הי' מזה, רק שאסור לכבוטו, כדי לפרסם הנס, לפיכך הי' יכול לטול הנר מהמנורה ולהושיבו במקום אחר עד שיטביל המנורה. ואף למ"ד דנרות קצועין צממיה [נמנחות דפ"ח ב'] והכי קי"ל עכ"פ כשנטמא המנורה, מסתמא לא דלק נסן. טז אפי' שולחן, מלאפשי שיטמא.

אחר . או כמדה ראשונה . וע"ז עייתי בסוף דבאמת קאמר הכי . ולפי' הרמב"ן מיושב לשון הש"ס דקאמר כמדה ראשונה או כמו שחכמה פ"ט . ולפירש"י הול"ל כמו שנשאר ולא כמו שחכמה . ורש"י פי' בדוחק כמה שזרק לתוך ע"ט . וכן בחר הכי קאמר מנח ידעינן מאי חיסר . ולפירש"י שפיר יכול לידע כמה נשאר . רק זה י"ל דהייט דקאמר וכו' דמשער ליה ע"ט . ועכ"פ נחישנו דברי הרמב"ן בס"ד . וגם לפ"ז אין התחלה לקשייה המקו"ח על הראש"ש :

עכ"פ למדנו מדברי הרמב"ן דכבחה אין זקוק לה במטרה . ולשיטת רש"י כבחה זקוק לה . וברמב"ן שם הקשה מה ומשאר מקומות על שיטת הרמב"ם דהגרות של מטרה מדליקין גם בצוקר . וכן חממו עליו כל המפרשים וכמעט אין פתור . ולענין פשוט דהא במטרה כתיב תמיד . ואף דבחו"כ פ' אמור דריש לכולו תלחא תמיד דכתיב החס ע"ט . והתוה"מ שם לענין לא דק ולא ראה דברי הראב"ד שם שפי' באופן מלוח . אך הא כתיב צפ' האזה ג"כ תמיד גבי מטרה . והנה במנחות ז"ט ע"ב פליגי רבנן ור' יוחי גבי לחס הפנים דכתיב ציה תמיד . דר' יוחי ס"ל אפילו סילק שמריה והניח ערבית מיקרי תמיד רק שלא ילון שולחן בלחס . ורבנן ס"ל דבעי טפחו של זה בצד טפחו של זה ע"ט . והייט תמיד ממש . והרמב"ם פוסק כרבנן בצפ"ה מה' תו"מ . וא"כ גם במטרה פ"ב ז"ל שמדליק בצוקר כדי שיהא תמיד ממש . וכל הנאי דמשמע שמדליק בצערב אחיח כר' יוחי . ובפ' האזה כתיב סתמא להעלות נר תמיד . ומשמע אכולו נרות . ולפני ד' כתיב שם בחר הכי ע"ט . ובמנחה כ"ז ע"ב איכא פלוגתא אי כתיב תמיד במטרה או לא לענין חס יטלים להוציא המטרה להטבילה . והאי' שם בד"ה מנורה נדחקו הרבה דהא כתיב תמיד במטרה . והרמב"ם צפ' י"א מה' מטמאי מו"מ ה"א מבואר דס"ל כמ"ד שם דלא כתיב תמיד במטרה . והנראה בזה דנח' דכתיב תמיד שדלק תמיד . אבל אפשר להדליק לעת ערב במטרה אחרת ששומדת גלידה דהא היו שם עוד עשרה מטרות כדליתא במנחות ז"ה . ואח"כ מוציא המטרה שדלק בה מקודם ומטבילה . אבל בשולחן אין שייך זה דהא אסור לסלק הלחם מעל השולחן קודם השבת . ולהכי קאמר החס הש"ס דתנא ברא דקחי שא"ל שלא יגשו בשולחן ובמטרה ס"ל דכיון דכתיב ואת המטרה טכח השולחן כמאן דכתיב בה תמיד דמי . הכוונה דילפינן מהאי קרא שהמטרה הדולקת תעמוד דווקא טכח השולחן . וא"כ ממילא הוי כמאן דכתיב תמיד על מטרה זו דווקא . דהא ח"א להדליק באחרת קודם שיסלקו את זו . דא"כ האחרת לא תעמוד טכח השולחן . ואם יסלקו מקודם את המטרה הדולקת . ויעמידו על מקומה אחרת . שוב לא תהא המטרה דולקת תמיד . ותנא דמתניתין ס"ל דתמיד קחי אהא שתהא דולקת תמיד . אבל לא על מקום המטרה . וכזה כ"ע מודו כנ"ל . ומיושב שפיר קשייה האי' שם . וממילא מיושבים דברי הרמב"ם שהזכרנו ואכמ"ל בזה :

ונראה עפ"י לישב קשייה החוס' שהזכרנו דלכאורה נראה דהא דקאמר דאין מדליקין בפחילות האסורים בשבת גם במקדש . זה רק למ"ד כבחה זקוק לה . אבל מ"ד אין זקוק לה ע"כ לא ס"ל להאי דרשא . דאלת"ה נילף מינה . וגם נילף לנ"ח כמש"ל . והנה מ"ד כבחה זקוק לה בארנו למעלה דס"ל דפ"ט פסולים אסור במקדש וס"ל כרבה בר מתנא דרבדי כהונה של צון הס למקדש למטרה . ודנקיט בסוכה המייניהן

הוא לרבותא דכלאים כמש"ל : וא"כ איירי בכהן הדיוט . ובכהן הדיוט כשבלו כבר נעשה מלואו ואין מושלם בו כדליתא ביומא ס' ובכ"מ . וא"כ שפיר אחי כפשוטו הא דלשה טורח חמים כחירון הירושלמי שהזכרנו דמראה אין בו משום מעילה [ושוב ראינו במתנה בקדושין ג"ד שכ' ג"כ סברא זו בישוב קשייה האי' דבדבר שנעשה מלואו במראה אפילו איסורא ליכא ע"ט] והירושלמי לעמיה בסוכה שם דעוקי למתניתין שם בבב"ב כהן הדיוט . וא"כ מוכח דמ"ד כבחה זקוק ס"ל דמוחר להשתמש לאורה כיון דגם במטרה מותר להשתמש לאורה . ורבה צ"מ ומשנה בסוכה פליגי חס אבנטי של כה"ג זהו אבנטי של כהן הדיוט או לא . דהך דסוכה אחיח כרבנן דר' דוסא דהוא של כלאים . והך דרבה צ"מ אחיח כר"ד דבב"ב כה"ג מותרים לכהן הדיוט . וא"כ הוי של צון . ומסתבר דפליגי בדבר שמלטי צו פלוגתא דתנאי . ולא בסברא חדשה דמנ"ל לחדש פלוגתא . ולמ"ד כבחה אין זקוק לה וס"ל דמוחר להדליק בשאר פחילות . פ"ב הא דנקיט בסוכה מכנסים והמיינים . ז"ל למענו כהונה שפשת יפה כמ"ס הכ"מ צפ"ה מה' כה"מ . וא"כ כולה איירי בכהן הדיוט . ואף למטרה י"ל דמוחר ג"כ והאריך לדקדק מהא דמדליקין בשבת . אבל כיון דס"ל דאסור להשתמש . א"כ ס"ל דמטרה מדליקין בבב"ב כה"ג שלא בלו דכתיב והייתם שם כדליתא ביומא ס' ומושלם בזה . וזה קשה דא"כ מ"ס מכנסים ואבנטי דנקיט בסוכה . וז"ל דס"ל דילפינן בבב"ב כהן הדיוט מבב"ב כה"ג שמושלם בזה כשבלו . וכן מלאתי שכתב המקנה מקודם ע"ט . וכ"כ הפנ"י שם . רק לבסוף הוכיח הסיפך מרש"י יומא ס' ע"א . ולענין ד' יש לדחות דרש"י לא כתב שם רק סעם דלא דריש ר' דוסא קרא דוהייתם שם . אבל לרבנן דדרשי ליה ממילא אסור בטובה כיון דגלי קרא דה"ה בכה"ג שייך לא ניחנה תורה למש"ס וניתנו ליהנות בהן וכדליתא ביומא ס"ח ע"ב . ולזה אסור להשתמש לאורה . והאורכו לדידיה האי' לחירולא דבוררת לאו דווקא . ולזה פסק הרמב"ם לחלק בין כהונה למכנסים ולא בין בב"ב כה"ג לבב"ב כהן הדיוט . ולכאורה ממה שלא פסק הרמב"ם כן בזה דפחילות האסורים נראה דלא ס"ל כמ"ס . אך י"ל דלעמיה איזל דס"ל תמיד ממש כמש"ל . ושפיר כבחה זקוק לה . ומ"ס לא ילפינן כ"ח מינה . דגבי נ"ח לא שייך תמיד דיש לה שיפור קטב . אבל לשאר שסקים החולקים על הרמב"ם . ולא ס"ל סברא דתמיד ממש . שפיר י"ל דהלוי זה בזה כנ"ל :

ויותר נראה דהגה למ"ד כבחה זקוק לה וכן לרבה צ"מ דחיי סתמא בבב"ב כהונה שבלו ומשמע כל בב"ב כהונה . קשה למה נקיט בסוכה רק שני צבדים . וז"ל דנקיט רבותא דכלאים כנ"ל . ורבה צ"מ איירי בדב"ן . ולפ"ז ז"ל דס"ל כר' דוסא . דאי כרבנן א"כ מאי בלו . וא"כ קשה דהא גם דכהן הדיוט איי דב"ן . וז"ל דהמייניהן סתמא הכל בכלל ואף של כה"ג מבב"ב זהב דהוי כלאים לכ"ע ונקטה לרבותא . וא"כ ע"כ לא מחלק בין בב"ב כה"ג לכהן הדיוט רק בין כהונה לאבנטי כנ"ל . אבל מ"ד כבחה אין זקוק לה ז"ל דלהכי מתקן בין כהונה לאבנטי משום שהשתתף יפה כמש"ל . אבל לרבה בר מתנא ליכא ליימור דס"ל הכי דהא בבב"ב כהונה כולה קאמר . ומשמע אף בבב"ב כהן הדיוט שלא של כה"ג . וא"כ שפיר ס"ל כרבנן דר' דוסא מדס"ל אסור להשתמש לאורה כמש"ל . אבל איך ע"כ ס"ל מותר להשתמש כיון דס"ל כר' דוסא ולא ס"ל דרשא דוכיחם שם . והוי נעשה מלואו וכחירון הירושלמי שהזכרנו וכמש"ל :

כבוד

פסח ה"ח), דאכתי אם יטמא הלחם הרי ליכא שיריים לאכילה, עיי"ש.

ועיין בספר מגדים חדשים שהביא בשם הר"י מלוניל דאכן הך דהזהרו שלא תגעו בשלחן היינו משום דאם נטמא השלחן הכל הי' טמא, גם הלחם, ולא הי' מתקיים בו לפני תמיד. וביאר דבריו, דכיון דאין מסדרין הלחם אלא בשבת כדאיתא במנחות (ק, א), א"כ אם נטמא הלחם שוב לא נתקיים דין תמיד, עיי"ש.

תנא הזהרו שמא תגעו בשלחן וכו' שלחן כתיב ב"י תמיד. מבואר שכל האיסור הוא משום דכתיב ביה תמיד, ומש"ה במנורה ליכא איסור, ועי' בגרי"פ על הרס"ג (עשה ב עמ' סא ד"ה אבל קשה) שהקשה מזה על דעת רש"י סוף עירובין דס"ל דאסור לטמאות כלי שרת. עיי"ש שכ' ליישב דכיון בשעת הרגל ע"ה הם טהורים גמורים ליכא חשש איסור, וברש"י בסמוך כ' השלחן הטהור. שאמרתי שיהא טהור, מכלל שהוא ראוי לטומאה. ועי' בתי כהונה על הרא"ם הל' חנוכה שמפרש דברי רש"י שלחן הטהור שאמרתי שיהא טהור. שמהך קרא נלמד איסור לטמא כלי שרת.

מנורה לא כתיב ב"י תמיד. בס' אחיעזר (ח"ב מט, ג) הק' דאפי' אם מנורה לא בעי תמיד, מ"מ צריך להדליקו קודם הלילה, והרי דעת הרמב"ם (פ"א משכב ומושב) דכלי המקדש שנטמאו ברגל בעי הערב שמש, ונמצא דלא יוכל להדליקו עד הלילה, ומטעם זה הו"ל להזהר גם במנורה. ותי' דכיון דכל הכלים יש להם שניים ושלישים, א"כ יכול להחליף המנורה הטמאה במנורה טהורה, ולהדליקה קודם הלילה. ובספר מגדים חדשים הביא דכן הק' בחי' הרד"ל (על המשניות, והובא בישורון ח"ד עמ' תקצג), ותי' כנ"ל דיכול להחליפו באחרת, וכ"כ החזו"א (מנחות מב, כט). אמנם מדברי רש"י (ד"ה מנורה) משמע דבאמת א"י להחליפו, אלא דכיון דלא כתיב ב"י תמיד, כל היום יכול לסלקה ולהטבילה, אבל מ"מ צריך להחזיר אותו המנורה למקומה.

ובמקדש דוד (כא, א) הק' ג"כ כנ"ל, ותי' דעכצ"ל דלכתחילה מותר להדליק גם לאחר צאת הכוכבים, ועיי"ש מה שהאריך בזה.

ובהגהות עטרת ראש (על התוס' הרא"ש) תי' בזה, דמוכח מזה דזמן הערב שמש הוי תחילת השקיעה כמבואר ברשב"א (ברכות ב, ב), וא"כ אכתי יכול להדליק המנורה הטהורה קודם צאת הכוכבים.

מנורה לא כתיב ב"י תמיד. הק' רש"י דהרי במנורה כתיב תמיד (שמות כו ב, ויקרא כד ב, ויקרא, כד ג), אלא דתמיד דכתיב במנורה לא תמיד יומם ולילה קאמר, אלא תמיד מלילה ללילה כתמיד האמור בעולת תמיד ובחביתי כהן גדול, אבל ביום לא הי' דולק. וההכרח לזה הוא, דהרי כתיב מערב עד בוקר, וא"כ בע"כ שהמצוה הוא שידלק רק בלילה ולא ביום, וא"כ בהכרח צ"ל דתמיד דכתיב ב"י הוא כדין תמיד הנאמר בעולת תמיד, שיהא נעשה בתמידות בכל לילה ולילה, אבל לא שיהא דלוק תמיד יום ולילה בלי הפסק, וכן פרש"י (שמות כו ב).

אולם הרמב"ן (על התורה שם) הביא מהספרי דאע"פ דכתיב מערב עד בוקר, היינו רק לענין שאר הנרות, אבל נר מערבי שפיר הי' ב"י דין תמיד, והי' דינו לידלק כל היום וכל הלילה, וכמבואר בתמיד (ל, ב) דנר מערבי הי' דולק כל היום, שממנה הי' מדליק זכה הי' מסיים, וכן איתא בתו"כ (אמור יג, ז), וכן הוא דעת הרשב"א בתשובה (ח"א שט). וגם התוס' (ד"ה מנורה) הזכירו בשם הר"ר אלחנן, אלא שלא הביא הספרי והתו"כ הנ"ל דמפורש שהוא מדין תמיד, אלא כתב מסברא דנפשי' דמסתמא הוא מדין תמיד. ולפי"ז קשיא טובא על הספרי והתו"כ (לפי הבנת הרמב"ן) מסוגיין, דמבואר דבמנורה לא כתיב תמיד. וכן הק' המנ"ח (מצוה צח) וביד דוד בסוגיין. ואפי' לתנא דברייתא דסוגיין דגם במנורה הי' אסור להזיזו, אבל אי"ז מדין תמיד אלא משום דכתיב ואת המנורה נכח השלחן.

וברא"ם (שמות שם) כ' דדרשת הספרי והתו"כ אינו אלא אסמכתא בעלמא, דבאמת מן התורה ליכא דין תמיד אצל מנורה כמבואר בסוגיין, אלא דתקנו שיהא דולק תמיד, כדי שיהא מדליק ממנה את שאר הנרות. אמנם מדברי הרמב"ן הנ"ל משמע שהבין שהוא דרשה גמורה, ואכתי תק' מסוגיין.

ובמקדש דוד (כא, ב) תי' דכוונת הגמ' דחלוק דין תמיד דכתיב במנורה מדין תמיד דכתיב בשלחן, דתמיד דכתיב במנורה אינו מצוה בפנ"ע שיהי' נר מערבי דולק תמיד יום ולילה, אלא הוא דין

ולפיכך היו אומרים להם אל תגעו בשלחן בשעה שמראין אותו לעולי רגלים, עכ"ל, וכנראה מדבריו שבא לתרץ קושיית התוס', דאיך יחוש שיגעו בשלחן, והא לא היו ישראל ראויין לילך שם, וע"ז תי' דמיירי בשעה שהיו מראין את השלחן לכל ישראל. וכן כ' בשיח יצחק.

ונתבאר מפשטות דברי הרמב"ם שהיו מוציאים אותו לחוץ ממש, דאי לא תימא הכי מהו החשש שיגעו בו, וכ"כ המל"מ שם. וכן מפורש בירושלמי (חגיגה) שהחשש שמא תגעו הי' בשעה שהיו מוציאים השלחן לחוץ, כדברי הרמב"ם. אמנם מדברי רש"י ותוס' הללו מבואר, שלא היו מוציאים אותו לחוץ ממש, ולהכי הוצרכו לומר דהחשש הוא משום כהנים עמי הארץ שנכנסו להיכל.

אולם מדברי רש"י (יומא כא, ב ד"ה שמגביהין אותו) מבואר שהיו מוציאים אותו לחוץ ממש, שכ' וז"ל, ומוציאים אותו לחוץ. אך יש גורסים בדברי רש"י ומראין אותו לחוץ. ולכאורה מסוגיין מוכח כגירסא זו דלכן הוצרך לאוקמי בכהנים עמי הארץ כדברי התוס', ודלא כאוקימתת הרמב"ם הנ"ל. אך בשיח יצחק כ' לדחות, דס"ל לרש"י דאע"פ שהיו מוציאים אותו לחוץ, מ"מ לזמן מועט כזה אין לחוש לנגיעה, (ועוד דמסתמא היו מגביהין אותו למעלה מכדי נגיעתם). ועוד כ' דאפי' אי גרסינן בדברי רש"י שהיו מוציאים אותו לחוץ, אין הכוונה לחוץ ממש, אלא כנגד פתחו של היכל, כנגד החוץ, עיי"ש.

וע"ע במל"מ שכ' דבהכרח צ"ל שהוציאו השלחן לחוץ, דאל"כ איך ראו ישראל את הנס שהי' הלחם סילוקו כסידורו, שעדיין הי' חם או רך, והרי היו רחוקים מההיכל, ובע"כ שהוציאו אותו לחוץ. אכן בחי' הריטב"א (יומא שם) כ' שהי' חם כ"כ עד שהי' מעלה הבל, והיו רואין את ההבל מרחוק.

ובמשנה למלך הוכיח עוד, דבע"כ שהיו מראין אותו לחוץ, דביומא (שם) מבואר דהנס שהי' הלחם חם הי' בכלל נסי בראי, דהיינו הנסים שאירעו בחוץ, ואי לא הוציאו אותו לחוץ לכאורה אי"ז בכלל נסי בראי. ושוב דחה דאע"פ שלא הוציאו לחוץ ממש, מ"מ חשיב נסי בראי שהי' ידוע לכל, וכמו שפרש"י (שם ע"א ד"ה דבראי) שכ' וז"ל, מבחוץ בעזרה נסים הידועים לכל, עכ"ל. וא"כ גם לחם הפנים הי' ידוע לכל עי"ז שהיו מראין אותו לכל. אך בסוף דבריו

במנורה, שיהי' על המנורה נר מערבי תמיד, וכל זה הוא רק בדאיכא מנורה, אבל בדליכא מנורה, או שנטמאה המנורה, ליכא דין תמיד של נר מערבי כלל, (והוי כמו דין אש תמיד תוקד, דחל חיוב זה רק בדאיכא מזבח, עיי"ש), ובזה קאמר הגמ' דמנורה לא כתיב ביי' תמיד, דבדליכא מנורה לא מבטל דין תמיד כלל, משא"כ בשלחן, הרי הוא דין בפנ"ע שיהי' שם כל שעה ושעה ושיהי' עליו לחם הפנים, וא"כ אם נטמא הרי נתבטל דין זה. וע"ע בגור ארי' (שמות שם) מש"כ ליישב דעת הראשונים הנ"ל, וצ"ע כוונתו. וע"ע מש"כ בזה הכלי חמדה (פ' תצוה אות ב), ומש"כ שם בדברי הגור אריה.

אך צ"ע דעת הרמב"ם (פ"ג תמידין ומוספין הי"י) דס"ל דחיוב הדלקת המנורה הוא בבקר וגם בבין הערבים, וסובר דדין הטבת המנורה דכתיב בבוקר קאי על הדלקתן, דהטבתן זו היא הדלקתן, עיי"ש. ולפי"ד הרי גם בכל הנרות איכא דין שיהיו דולקין בין ביום ובין בלילה, ואיך קאמר בסוגיין דבמנורה לא כתיב ביי' תמיד. ואפשר וגם לדעת הרמב"ם דמצותו גם ביום, מ"מ אין בו דין תמיד, ואכתי יכול לסלקן ולא מבטל דין תמיד, ועיין בתפארת ישראל (יכין סח) שמבואר עד"ז. אכן עיין במנחת חינוך (שם) שכ' דדעת הרמב"ם ע"כ מדין תמיד, וצריך שיהא נדלק כל היום ג"כ, והק' כנ"ל מסוגיין דא"כ גם במנורה כתיב תמיד. וע"ע בחי' הגרי"ז (על הרמב"ם שם), ובמקדש דוד (שם) שהאריכו בשיטת הרמב"ם בזה.

ובשו"ת דברי מלכיא^ל (ח"ג סי' לד) כ' ליישב, דאע"פ וגם במנורה כתיב תמיד, ולדעת הרמב"ם זה קאי גם על כל הנרות, מ"מ הרי אפשר להדליק במנורה אחרת העומדת בצדה (דכל הכלים הי' להם שניים ושלישים), ואח"כ מוציא את המנורה הראשונה וטובלו, אבל בשלחן א"א לסלק הלחם מעל השלחן, דכתיב ביי' תמיד. ולתנא דברייתא דכתיב ואת המנורה נכח השלחן, הרי נמצא דאסור לסלק המנורה גופא, דצריך שיהא המנורה תמיד נכח השלחן, עיי"ש. וע"ע בכלי חמדה קונטרס המילואים פ' פקודי שג"כ האריך ליישב קושיא זו.

תוס' ד"ה שלא תגעו בשלחן, בכהנים עמי הארץ ההולכין להיכל להשתחות קאמר, דאילו ישראל לא היו ראויין לילך אף בין אולם למזבח, וכן פרש"י, ע"כ. וז"ל הרמב"ם (פי"א משכב ומושב הי"א),

פרשת במדבר

חגיגה דף כ"ז

דף כז.

אלא שאני שלחן דרחמנא קרייה עץ דכתיב המזבח עץ...

תוכן עינים

- א. בענין שלחן של עץ שאינו מצופה זהב.
 ב. בענין שלחנו של אדם מכפר עליו כמזבח.
 ג. בענין ת"ח אין אור של גהינם שולט בהם.

א] הנה השלחן נעשה מעץ ומצופה זהב, וכאן היא נקראת עץ, ויל"ע האם עיקר השלחן העץ או לא.

א. הנה בפי תרומה כתיב שיעשו שלחן מעצי שטים ולצפותו בזהב טהור. ונמצא דנעשה מעץ ומזהב יחד. וכאן אמרו דנלמד מקרא האמור ביחזקאל דרחמנא קרייה 'עץ'. ועפ"י יל"ע מה נצרך להכשר השלחן לעיכובא, האם דוקא עצים וזהב ככתוב, או מאחר דעיקרו עץ סגי בזה. וברמב"ם משמע צד שלישי דסגי רק בשל זהב.

ב. דהנה הרמב"ם כתב (הלי' בית הבחירה פי"א הי"ח) וז"ל המנורה וכליה, והשלחן וכליו, ומזבח הקטורת, וכל כלי השרת, אין עושין אותן אלא מן המתכת בלבד, ואם עשו אותם של עץ או עצם או אבן או של זכוכית פסולין, עכ"ל. ומפורש ברמב"ם לגבי השלחן דאין עושין אותה אלא מן המתכת בלבד, ומשמע דעיקרו חלק הזהב [שהיא המתכת שבו].

ג. וקשה בתרתי א' דבתורה כתיב להדיא שיעשו אותה מעצי שטים ורק הציפוי יהיה ממתכת של זהב. וכן נתקשה במנחת חינוך (מצוה צ"ז). ב' ועוד קשה מסוגיין דלא מיבעיא דצריך גם עץ אלא דעיקרו היה העץ. ונאמר כמה צדדים וכולן צ"ע.

ד. במנחת חינוך (שם) כתב דדעת הרמב"ם דלהכשר השלחן במתכת לבד כשר, ורק דלכתחילה ודאי עשו כמו שנה' בתורה.

ה. וקשה דהרמב"ם לא הזכיר דשלחן של מתכת הוי בדיעבד. ולכן באבן האזל (שם) כתב דבר מחודש דגם לכתחילה מותר בשל מתכת כיון דהיה דינו ככלי שרת דצריך של מתכת [וכתב דלכתחילה צריך של זהב ובדיעבד של מתכת ושל עץ פסול דילפינן מכלל פרט וכלל ממנורה, עיין מנחות דף כח:], והא דכתיב בתורה עץ מצופה זהב הוא 'קולא' דלא הוצרך להיות דוקא כולו זהב אלא 'שיכולין' לעשותו גם בעץ המצופה זהב, והוסיף דגם בכל כלי שרת מותר לעשותן עץ מצופין מתכת. אולם גם זה קשה מאד דנימא דציווי התורה הוא באופן קולא. [ועיין במדרש דעצי שטים בא לכפר על מעשה שטים שנשלו בני ישראל בבנות מואב].

ו. ובמנחה חדשה (מנכד המניח, מצוה צ"ז) כתב דודאי הרמב"ם מסכים דצריך לעיכובא בין עץ ובין זהב, ורק דעיקרו של שלחן היה חלק של הציפוי זהב. אולם ק"ק מסוגיין דרחמנא קרייה עץ. וגם לאחר כל הנ"ל הדברים סתומים.

ז. אמנם בחבצלת השרון (פי' תרומה כ"ז כ"ג) תי' באופן נפלא שהכל מתישב היטב, עפ"י היסוד המובא בחידושי מרן רי"ז הלוי (פי' בהעלתך) דע"ש שכתב דיש ב' דינים בהמנורה א' שהוא מכלי המקדש [וכמבואר ברמב"ם דיש מצות עשית המקדש וכליה, והכלים הם חלק של ועשו לי מקדש]. ב' ועוד הוצרכו למנורה בשביל מצות הדלקת הנרות.

ח. ולפי"ז י"ל כן גם בהשלחן, דמצד כלי המקדש היה מעץ ומזהב וכמשמעות הכתוב דבפרשת ועשו לי מקדש נאמר אופן עשיית השלחן, אולם בדין השני שהוא להעמדת לחם הפנים הרי עיקרו היה הכלי שרת של השלחן, וכדמצינו דהשלחן מקדש הלחם והיה בו דין כלי שרת. ומצד דין כלי שרת הרי דינו שיהא מן המתכת בלבד, ונמצא דרק חלק הזהב היה בה דין שלחן לקדשם הלחם. ונמצא דהכל יציב ונכון, דצריך שלחן דוקא של עץ מצופה זהב וזהו לעיכובא. והרמב"ם שכתב בהלי' י"ח דיני כלי שרת לא הזכיר העץ כלל דגם לכתחילה מצד הכלי שרת של השלחן מספיק של מתכת לבד.

ב] מבואר דבזמנה"ז שלחנו של אדם מכפר עליו כמו המזבח בזמן המקדש. צ"ב הדמיון. והיוצא מזה.

א. רש"י פי' בהכנסת אורחים. ובאבות פי"ג תנן דע"י שמדבר דברי תורה הוי כשלחן לפני ה'. [ועיין מהרש"א מנחות דף צז:].

ב. באבני המקום ציין מה שמצינו לדינא עפ"י הך מאמר. א] הרמ"א (או"ח סי' קס"ז ה') כתב דמצוה להניח מלח על השלחן קודם שיבצע כי השלחן דומה למזבח והאכילה כקרוב, ונאמר על כל קרבנד תקריב מלח. ובמ"ב ביאר עפ"י סוגין דעכשיו שלחנו שנותן מלחמו לדל מכפר עליו. ב] בב"י באו"ח (סי' ק"פ) הביא בשם הרוקח דמכסין הסכין בשעת בהמ"ז כי השלחן דומה למזבח וכתיב לא תניף עליהם ברזל. ויש עוד דברים ע"ש באבני המקום.

ג] מבואר דבין ת"ח אין אור של גהינם שולט בהם, ובין פושעי ישראל אין אור של גהינם שולט. וצ"ב מהו שני הדברים.

א. בתוס' (עירובין דף יט.) הקשו דאיך אמרו כן גם במושעי ישראל, הא נאמר במיוחד בת"ח ק"ו מסלמנדרא. ותירצו דמושעי ישראל פניהם משחירים ואילו ת"ח כלל וכלל לא. ויל"ע מהו החילוק בגדר ההצלה מאור של גהינם.

ב. באור החיים (בחקתי כ"ו ט"ז) כתב דהתורה נמשלה לאש, ובאמצעות עסק בה יהא התורה אש מצרפת הנפש ומטהרת אותה לבל תצטרך לרדת שאול לצרפה, ולזה נתכוונו דאין אור של גהינם שולט בהם (חגיגה כ"ז). כי אשה גדול מכח אש גיהנם ואדרבה הם מתישים כחה ומכבים אשה. ובה מתבאר מעלת הת"ח כפי שיבארו תוס' דאינו משחיר פניו כלל.

ג. בגבורת יצחק כתב בביאור התוס' דת"ח מצד עצמותן אין שולט בהן האש, משא"כ פושעי ישראל רק בנס כהמזבח.

הדרן עלך מסכת חגיגה!!

בענין השלחן דרחמנא קרייה עץ

אלא שאני שלחן דרחמנא קרייה עץ.
דכתיב המזבח עץ שלש אמות גבוה
וארכו שתים אמות ומקצעותיו לו וארכו
וקירותיו עץ וידבר אלי זה השלחן אשר
לפני ה' פתח במזבח וסיים בשלחן.

רבי יוחנן וריש לקיש דאמרי תרוייהו
בזמן שבית המקדש קיים מזבח מכפר על
אדם עכשיו שלחנו של אדם מכפר עליו
[חגיגה דף כו.].

הנה הגמ' דין לגבי הל' טומאה וטהרה איך לדון השלחן שבמקדש, דמצד אחד היה נעשה מעץ ואז כשעשוי
לנחת [להיות מונח במקומו] אינו מקבל טומאה, אולם היה מצופה זהב וכלי מתכת לעולם מקבל טומאה,
ותחילה אמרו דאזלינן בתר הציפוי, ואח"כ אמרו דכאן יש גזה"כ דרחמנא קרייה עץ כדמצינו בפסוקי
יחזקאל, ולכן יש בו דיני כלי עץ בהל' טומאה.

וסוגיא זו מעורר לנו לשאלה נפלאה ממה היה עיקר עשיית השלחן, דבפרשת תרומה כתיב מעצי שטים
ומזהב טהור, וכאן אמרו דנלמד מקרא דנקרא עץ, וא"כ יל"ע מה נצרך להכשר השלחן לעיכובא, האם דוקא
עצים וזהב ככתוב, או מאחר דעיקרו עץ סגי בעץ לבד, ועוד מצינו שיטה מחודשת בהרמב"ם שכתב עשיית
השלחן שיהא ממתכת ולא הזכיר שיהא גם משל עץ, ונחלקו האחרונים בביאור דברים כמו שיתבאר.

דלכתחילה צריך של זהב ובדיעבד של מתכת ושל עץ פסול
דילפינן מכלל פרט וכלל ממנורה, עיין מנחות דף כח.],
והא דכתיב בתורה עץ מצופה זהב הוא 'קולא' דלא
הוצרך להיות דוקא כולו זהב אלא 'שיכולין' לעשותו
גם בעץ המצופה זהב, והוסיף דגם בכל כלי שרת
מותר לעשותן עץ מצופין מתכת. אולם גם זה קשה
מאד דנימא דציווי התורה הוא באופן קולא.

ד. **מדרש רבה**, ויקהל פרשה נ'.

מבואר דעצי שטים של הארון בא לכפר על מעשה
שטים שנכשלו בני ישראל בבנות מואב. ומסתבר
דהיה כעין שורש הזה לגבי השלחן ושאר דברים
שנעשו מעצי שטים, וקשה לומר דלא היה בדוקא.

ה. **מנחה חדשה** מנכד המני"ח, מצוה צ"ז.

כתב דודאי הרמב"ם מסכים דצריך לעיכובא בין עץ
ובין זהב, ורק דעיקרו של שלחן היה חלק של הציפוי

א. **רמב"ם** הל' בית הבחירה פ"א הי"ח.

כתב לגבי השלחן וכליו וכל כלי השרת שאין עושין
אותן אלא מן המתכת בלבד, ואם עשו אותם של עץ
או עצם או אבן או של זכוכית פסולין.
ונמצא מפורש ברמב"ם לגבי השלחן דאין עושין
אותה אלא מן המתכת בלבד, ומשמע דעיקרו חלק
הזהב [שהיא המתכת שבו].

ב. **מנחת חינוך** מצוה צ"ז.

הקשה כנ"ל, וכתב דדעת הרמב"ם דלהכשר השלחן
במתכת לבד כשר, ורק דלכתחילה ודאי עשו כמו
שנא' בתורה.

ג. **אבן האזל** הל' בית הבחירה פ"א הי"ח.

הוסיף להקשות מסוגיין דחזינן דעיקרו היה של עץ.
וכתב לחדש דגם לכתחילה מותר בשל מתכת כיון
דהיה דינו ככלי שרת דצריך של מתכת [וכתב

זהב. אולם ק"ק מסוגיין דרחמנא קרייה עץ. וגם
לאחר כל הנ"ל הדברים סתומים.

ו. **חבצלת השרון** פ' תרומה כ"ז כ"ג.

ת"י באופן נפלא שהכל מתישב היטב, עפ"י היסוד
המובא בחידושי מרן רי"ז הלוי (פ' בהעלתך) דע"ש
שכתב דיש ב' דינים בהמנורה א' שהוא אחד מכלי
המקדש [וכמבואר ברמב"ם דיש מצות עשית
המקדש וכליה, והכלים הם חלק של ועשו לי מקדש].
ב' ועוד הוצרכו למנורה בשביל מצות הדלקת הנרות.

ולפ"ז י"ל כן גם בהשלחן, דמצד כלי המקדש היה
מעץ ומזהב וכמשמעות הכתוב דבפרשת ועשו לי

מקדש נאמר אופן עשיית השלחן, אולם בדין השני
שהוא להעמדת לחם הפנים הרי עיקרו היה הכלי
שרת של השלחן, וכדמצינו דהשלחן מקדש הלחם
והיה בו דין כלי שרת. ומצד דין כלי שרת הרי דינו
שיהא מן המתכת בלבד, ונמצא דרק חלק הזהב היה
בה דין שלחן לקדשם הלחם. ונמצא דהכל יציב ונכון,
דצריך שלחן דוקא של עץ מצופה זהב וזהו לעיכובא.
והרמב"ם שכתב בהל' י"ח דיני כלי שרת לא הזכיר
העץ כלל דגם לכתחילה מצד הכלי שרת של השלחן
מספיק של מתכת לבד.

ג) אלא דאכתי לא יחא דכיון דרשינן מקרא דכל אשר יעשה
 צבס דכלים מלפני טכורים דבעינן דוקא שיעשה מלאכה
 בלא אמלעות הכיסוי, וא"כ מה מהני לענין כען מה שכיסוי
 מלד עלמו מקבל טומאה משום שהוא עומד מחמתו, ואפשר לומר
 דגם לענין זה י"מ בין עומד מחמתו לאינו עומד מחמתו, דאם
 הלפוי עומד מחמתו ואמרינן דהלפוי הוא בעלמו כלי, וכיון
 דהשולחן הוא כלי עץ שיש בו בית קבול אי"כ כשהוא מקבל את
 הלפוי וכיון דאמרינן דהלפוי נחשב לכלי צפ"ע אי"כ גם השולחן
 של עץ מטמא דאף דלא נעשה בו מלאכה לקבל הלחם, אבל הא
 יש בו בית קבול לקבל הלפוי אלא דיש לעיין דהא כו"י בית קבול
 בעשוי למלאות, ובדין בית קבול בעשוי למלאות יש סתירה
 דר' הרמב"ם דצפ"ע מהי סוכה פסק דשמי בית קבול וצפ"ע
 מהי כלים כתב דלוינו בית קבול, ועיין במפרשי הרמב"ם וצמ"ט
 צ"כ צ"ס סדרי טכרה למ"י כלים פ"ד מ"ז.

אבן נראה דכאן לא היו בית קבול בעשוי למלאות דשם מיירי
 באופן שאחר שימלא את הבית קבול של עץ כהמחכת
 נעשה כלי אחד, וכמו כהא דהל"ס נקבות צפ"ע מהי סוכה וכהא
 דצקעה שחוקטין צ"כ הסדן של ברזל צפ"ע מהי כלים, וכן כתב
 שם צ"ס סדרי טכרה דבית קבול בעשוי למלאות הוא קודם
 שימלא דאח"כ הא היו כלי עץ בעשוי לשמש את הברזל, וכך
 דינא אינו אלא בכלי אחד כמו שכתב הרמב"ם צפ"ע מהי כלים,
 כ"י כי העושה כלי מקלחו מן העץ ומקלחו מן המחכת אם
 כי העץ משמש את המחכת מקבל טומאה, ולכן שפיר דשם היו
 בית קבול בעשוי למלאות דאחר שימלא נעשה כלי אחד עם זה
 שמלאו בו, ולא אינו בית קבול כלל, אבל כהא בשולחן כיון דלריך
 לזה שמגביהין אותו לעולי רגלים שלא יכה כלי עץ בעשוי לנחת
 צבדי שהשולחן של עץ ג"כ יקבל טומאה ופ"כ דהשולחן של עץ לא
 נחצטל לגבי הלפוי שנאמר שהוא משמש את המחכת, והיינו משום
 שמלד הלפוי בעלמו הא אמרינן להיפוך דהלפוי לריך להיות בטל
 לגבי השולחן כמו דאמרינן במזבח, ורק דכאן כיון שהלפוי עומד
 מחמתו נחשב לכלי צפ"ע אבל לא נימא בשביל זה שהשולחן של עץ
 נחצטל לגבי הלפוי, ונמלא שהם שני כלים וכיון שהשולחן של עץ
 בעלמו הוא כלי ומקבל את הלפוי שפיר היו בית קבול

אלא דאי"כ קשה דגם נחפן בשיש דאף דהחפוי אינו מקבל
 טומאה אבל השולחן מלד עלמו הא היו בית קבול ולמה
 אינו מקבל טומאה דהא משמע שאפי' נגע שרץ בשולחן שלא
 במקום השיש ג"כ אינו מקבל טומאה, ונראה דיש לומר דהשולחן
 וכדולקטי שחפן בשיש לא היו לעיין זה בשולחן דמקדש אלא במזבח
 דאמר צירוש' דלמלאכתו אינו עומד מחמתו דדוקא שולחן דמקדש
 שלא היו משתמשין בו רק להיות עליו הלחם כתבנו דלא דמי
 למזבח וכהי הלפוי עומד מחמתו, אבל צמ"ס שולחן משתמשין
 בו בלא זכירות ונסמכין עליו כי נשבר הלפוי הדק בלא העץ
 שמתחטיו, וכיון דהלפוי אינו עומד מחמתו בטל לגבי השולחן
 וכדאמר בגמ' גבי מזבח ואינו חשיב כלי צפ"ע וממילא השולחן
 אינו חשוב בית קבול בשביל שמקבל הלפוי ולא דמי לבית קבול
 בעשוי למלאות גבי חלים נקבות וצקעה הנקובה לקבל סדן דאפי'
 אם שם היו בית קבול משום דדבר שמניחים בבית קבול הוא
 כלי ויש לו חשיבות צפ"ע, לכן אפשר דהשוב קודם שנתמלא לבית
 קבול, אבל כהא אינו מקבל שום דבר חשוב צפ"ע דהמשלפים
 מתצטל לגבי השולחן ולכן לא היו בית קבול.

והנה בתוס' צ"ב דף ס"ז כתבו דמה דדריש צמ"כ בשולחן
 של עץ שהוא משמש אדם ומשמי אדם טמא היא
 אסמכתא דהא אמר ר' יוחנן במנחות דף ל"ז דלדברי האומר
 מסגרתי למעלה היחב טבלא המתכפכת תיבטי, ומוכס השולחן
 שאין עליו מסגרת אינו טמא, וברמב"ן וברש"י צמ"ט כתבו
 שם דיש סוכרים דהוא דאורייתא וכן משמע מדברי הרמב"ם
 דצפ"ע מהי כלים כ"י כשהכתב פשוטי כלי עץ דמקבלים טומאה
 מדרבנן כתב, להורות והכחא ובעור שאוכלין עליו וצפ"ע כ"י א'

כתב דכל כלי עץ בעשוי לתשמיש הכלים וכאדם כגון השולחן
 וכטבלא וכמטה וכיוצא בזה מקבלין טומאה, ובאר שהם משמשי
 אדם ומשמשי אדם ומוכח דאלו מקבלין טומאה מדאורייתא ואלו
 שבזכיר צ"י א' אינם כן ולכן אינם מקבלין אלא מדרבנן, וכן
 מוכח מלשון הרמב"ם צפ"ע מהי פ' ט"ז דכלים, וקשה ע"ז מהא
 דר' יוחנן במנחות, ולפימשי"כ יש לומר דיש חילוק דאם השולחן
 טמא משום שהוא מקבל לכן אף שיש עליו ליפוי אם הלפוי עומד
 מחמתו הוא ג"כ טמא בשביל שהוא מקבל הלפוי, אבל אם אינו
 מקבל אלא שהוא טמא בשביל שהוא משמש אדם ומשמי אדם,
 אי"כ כשיש עליו לפוי הא אינו משמש אדם דדוקא השולחן בעלמו
 שאוכלין ושותין עליו נקרא משמש אדם, ולכן שפיר הוכיח
 ר' יוחנן דצ"כ טמא הוא בשביל מסגרתי כיון דטמא גם
 כשהוא מלופכ.

ולפי"מ שנבאר דעיקר טעמא מה דהשולחן מקבל טומאה הוא
 משום שהלפוי כי עומד מחמתו ולמסקנא לא ס"ל הא
 דשולחן קריי רחמנא עץ דכ"ז הוא לתי קמא דלפוי אינו מגרע
 וכמו דאמר בתי קמא דחכמים מטמאים מפני שהם מלופים,
 אבל לתי בתרא לא היו מהני כלל דשולחן קריי רחמנא עץ
 דע"כ לא נעשה מלאכה בהשולחן אלא באמלעות הכיבוי,
 וע"כ דמדאמר צמ"ח"י על המנחות מפני שכן מלופין מוכח
 דשולחן אין לו דין מלופכ בשביל שהלפוי עומד מחמתו, והוא כלי
 צפ"ע וממילא גם כעץ שהתח הלפוי מקבל טומאה וכמשי"כ,

ד) עתה נבאר לדברי הרמב"ם שכלכה שלפנינו שכתב דהשולחן
 והמזבח הם של מחכת שהוא היפוך המפורש בכתוב
 וכיפוך הסוגיא דהגיגה, והנה לפי"מ שצארנו דהשולחן כי מקבל
 טומאה בשביל לפוי שהוא של מחכת כי אפשר לומר דכונת
 הרמב"ם על לפוי שהוא עיקר השולחן כיון שהוא עומד מחמתו,
 אבל זה לא יועיל דאכתי קשה ממזבח דתנן שלא היה מקבל טומאה
 משום דהלפוי נחצטל לגבי עיקר המזבח שהוא של עץ.

לכן נראה דהרמב"ם סומך על המפורש בכתוב דהשולחן
 והמזבח היו של עלי שטים מלופים זכב, ולא בא כאן לומר
 אלא דכל כיכי דכתיב זכב הוא לעכובא של מחכת, כדדריש בגמ'
 במנחות דף כ"ח בכלל ופרט ממה דכתיב זכב גבי מנורה וילפינן
 שם ממנורה כל הכלי שרת, וסובר דאפי' גבי מזבח דלענין קבלת
 טומאה אמרינן דהלפוי בטל לגבי הכלי, מ"מ כיון דחזינן דכלים
 המלופים טכורים דילפינן מקרא דכל אשר יעשה מלאכה צבס,
 ובאר הרמב"ם צפ"ע מהי דדוקא מה שנעשה מלאכה בכלים
 בעלמם ולא באמלעות הלפוי, וחזינן דלא נחצטל הלפוי לגמרי
 להכלי עץ דנימא דנעשה המלאכה בכלי עץ אלא אמרינן
 דהמלאכה נעשית בהלפוי ומ"מ הלפוי ג"כ אינו מקבל טומאה
 דלענין זה נחצטל להכלי עץ דאינו כלי צפ"ע, וכיון דילפינן מקרא
 דמנורה דכל כלי שרת לריבין להיות דוקא של מחכות, וזה ודאי
 דהשולחן והמזבח הם כלי שרת, גבי שולחן איתא במנחות דף
 פ"ז ודף ל"ז שהוא מקדש לכלחם, וכן מבואר שם דף ז' דמוכח
 דקומץ מכלי שטל גבי קרקע ומקדשים בכלי שטל גבי קרקע
 מסלוק ציבין וסדור ציבין ומוכח דהשולחן יש לו דין כלי שרת,
 ובמזבח פשוט דהוא כלי שרת וכן מבואר להדיא בצבחים כ"ז
 פ"ב דמזבח כחזינן אינו מקדש פסולין אלא בראוי לו, והפנימי
 בין ראוי לו בין אינו ראוי לו, מ"ט האי רלפכ וכהי כלי שרת,
 וכיון דילפינן ממנורה דכל כלי שרת לריבין להיות דוקא של
 מחכת ע"כ גם שולחן ומזבח כן.

וע"כ דחלוק דין תשמיש הכלי שרת מדין קבלת טומאה
 דלענין דין קבלת טומאה אמרינן דהלפוי בטל
 לגבי עיקר הכלי, אבל לענין דין לורך הכלי שרת ותשמישם היו
 בעיקר הלפוי כיון דגם לענין קבלת טומאה נתמעט הכלי עץ
 בשביל שלא נעשית המלאכה צבס, לכן לענין דין כלי שרת ללורך
 עצודתם סגי גם בכלי עץ מלופים זכב כיון שהמלאכה נעשית
 בהלפוי, וכתב הרמב"ם דין השולחן והמזבח ציחד עם המנורה
 וכל

וכל ככלי שרת שמוזה נשמע דגם בכל ככלי שרת כשר ככלי עץ וצומן מלוה יש צבן קדושה של כבוד ומש"ה יש לו פדיון וע"פ מלופים מחכת כמו בשולחן ומזבח.

אלא דלריך לכוסין דסוכר הרמז"ם דמה דכשולחן וכמזבח שנמשכן ובמקדש היו של עני שטים אינו לעבודה אפי' לכתחלה דכיון דילפינן ממנורה ככלל ופרט וכלל דכל ככלי שרת לריכוס לכוון של מחכת לכן גם שולחן ומזבח עיקר דייס הם של מחכת, ומה שחיו במשכן ובמקדש של עץ ומלופים זכב אין זה בדוקא ואין לנו למוד ע"ז שרריך שיעשה כן לדורות, ועיקר דינא שהשירות יעשה בשל זכב לכתחלה, ובשל מחכת לעבודה כדילפינן ממנורה, והחלוק בין מה שכחוצ לעשותם של עני שטים מלופים זכב ובין מה דילפינן ממנורה, הוא זכב דגבי מנורה כתיב כלל ופרט וכלל, ומוכח דזה ככתוב לומר גדר הכשר של המנורה ומזה ילפינן לדון כל כלי שרת, אבל מה דכתיב בשולחן ומזבח שיעשו אותם של עני שטים ושיטפו אותם זכב אין לנו למוד שיהיה זה בדוקא, ואדרבה ילפינן ממנורה דכולו של זכב ודאי כשר אפילו לכתחילה, אלא שלא הלריכס החורה בשולחן ומנורה שיהיו כולו של זכב ולא הלריכס אלא שעיקר מקום השירות והיינו בלפיו יהי של זכב, וממילא לענין עיקר דינא כחצם הרמז"ם צדן כל כלי שרת דילפינן ממנורה, וזכב דסגי גם אם רק בלפיו הוא של זכב וגופם של עץ זכב לא הולרך לכחוצ וסמך על המפורש בחורה שיעשו אותם של עני שטים וללפותם זכב, וכבר כתב הרמז"ם בהקדמתו דלכן קרא ספרו משנה תורה שיהא אדם קורא בחורה שכתב תהלה ואח"כ קורא זכב ויודע ממנו תורה שצ"ע כולה, וצ"ע בלי י"צ וכלי י"ז כחצתי"ג"כ דמוכח יסוד זה דהרמז"ם סומך דכריו על המפורש במקרא ע"ש:

הלכה כ. אין עושין כל הכלים מתחלתן אלא לשם חקודש ואם נעשו מתחלתן להדיוט אין עושין אותן לגבוה, וכלי גבוה עד שלא נשתמש בהן גבוה רשאי להשתמש בהן הדיוט ומשנשתמש בהן גבוה אסורין להדיוט, אבנים וקורות שהצבן מתחלה לבית הכנסת אין בוגין אותן להר הבית.

הכ"מ כתב דבתוספתא הניח אבנים וקורות שהלצו מתחלה להדיוט ומשמע לרבינו להדיוט היינו בית הכנסת ולגבי כל הבית הדיוט קרו לוי, ומ"מ תמה דלמה כתב לבית הכנסת כיון דבתוספתא הניח להדיוט, ויש להעיר יותר דכך תוספתא הניח בא דכל הכלים דאם נעשו מתחלתן להדיוט אין עושין אותן לגבוה וכתב הרמז"ם ג"כ להדיוט, ויש לומר זכב דכלים אין לורך לזכב"י דאפי' הניס שזכב"י לריך להם כמו כלי לרחילת ידים מ"מ אין לורך שיהי עליהם קדושה זכב"י, ומ"מ מה שתמה הכ"מ לריך יש"ב.

ונראה דמקור הרמז"ם הוא מדברי הירושלמי דיומא פ"ג בלי ו' דאיתא בהם ז' שיהו חדשים אם אומר את שלא ילצם שחקים והא חני וילצם אפי' שחקים ר' חנינא צסס ר' יסא כמתחוקת, עור שטיצדו לשם קמיט מותר לכחוצ עליו מזוזה, רש"י אומר, א"ר יוסה הוינן סברין מימר מה פליגינן להדיוט הא לגבוה לא, מן מה דחני אבני קודש לריך שתהא חליבתן בקודש ובקודש יחלצו, בגדי קודש לריך שתהא חריגתו בקודש ובקודש יארגו, וא"ר חנינא צסס ר' יסא במחלוקת, דהא אמרה אף לגבוה פליגינן, ופי' הק"ע דמכ דאמר הוינן סברין מה פליגינן להדיוט היינו דאפי' מזוזה שיש עלי' קדושה מ"מ כיון דהוא לורך הדיוט נקרא להדיוט, אבל לגבוה היינו לורך גבוה כמו גנין זיכומיק ובגדי כהונה כו"ע לי"פ ופשיט מהא דרי חנינא דגם באבני קודש פליגינן, ומזה הירוש' הוליא הרמז"ם דינו דאבני קודש דלריך שתהא חליבתן בקודש אף אם הלצו לזכב"י אין בוגין אותן זכב הבית דלא אליס קדושה זיכב"י מקדושה מזוזה, ומשום דעכ"פ הוא לורך הדיוט, וכבר כתב הר"י בהלכות זמגולה פי' בני העיר דזכב"י אינו קדוש בקדושת מקדש ועשו אחו כחשמישי מלוה

וצומן מלוה יש צבן קדושה של כבוד ומש"ה יש לו פדיון וע"פ טובו העיר אפשר למוכרו אפי' למישיחי זכדמים שיכרה, ולכן ודאי קדושה זיכב"י לא אליס מקדושה מזוזה, ולגבי כל הבית כיו כמו שהלצו להדיוט, וכתב הרמז"ם הך דינא באבנים ולא זככלים כמש"כ דזככלים לא שייך קדושה זיכב"י.

(3) והנה צמה שכתב הרמז"ם גבי כלים דאם נעשו מתחלתן להדיוט אין עושין אותן לגבוה איתא שם בירוש' אחר זה שהצאחי ח"ל, דחני העושה כלי לגבוה עד שלא נשתמש בו גבוה מותר להשתמש בו הדיוט, משנשתמש בו גבוה אסור להשתמש בו הדיוט, והא חני העושה כלי לגבוה אל ישחמש בו הדיוט, א"ר חנינא צסס ר' יסא כמתחוקת דחני העושה כלי להדיוט עד שלא נשתמש בו הדיוט מותר להשתמש בו גבוה, משנשתמש בו הדיוט אסור להשתמש בו גבוה, והא חני העושה כלי להדיוט אל ישחמש בו גבוה, ר' חונה צסס רבנן דחמן תיפתר שצא מתרומת הלשכה וליט שמע מינה כלום, ותירוטו של ר' חונה אין לו ציאור והק"ע מפרש דקאי זה על העושה כלי לגבוה לא ישחמש בו הדיוט דעל זה מתרץ שצא מתרומת הלשכה אצל אינו מוצן אם המעות צאו מתרומת הלשכה וקנו זכדמים גלמים לעשות כללים, וכבר נתפס על הגלמים קדושה ז"י"כ מאי קמ"ל דאם עשה מכן כלים לגבוה אסור להשתמש צבן הדיוט, ואם לומר דלא מהני פדיון א"כ זהו ודאי חדוש דמהני התפסה שנתקדשו קדושה בגוף, וזה ודאי תלוי במחלוקת דלעיל, ובאמת גם למ"ד הזמנה מילתא היא מ"מ לא נתפסו הכלים בקדושת בגוף עד שיעשו בהם עבודה המקדש וצמאלכתן נתקדשו כדאיתא שצעות דף ט"ו וצמאל"ם זכב"י כלי המקדש פ"א בלי י"צ, וכפ"מ כתב לפרש דקאי על העושה כלי להדיוט, ומפרש דמכ דחניא העושה כלי להדיוט אל ישחמש בו גבוה דמיירי שצא בממון מתרומת הלשכה לכן לא ישחמש בו גבוה, וגם זה אינו מוצן כלל דלמה גרע צמה שצאו הדמים מתרומת הלשכה שיפסלו יותר אם עשו הכלים להדיוט משעשו להדיוט זדמים של הדיוט. **ונראה** צבאר ד' בירוש' דזכ ודאי כדאיתא דרי חונה צא לתרץ בצרייתות האחרונות צדן העושה כלי להדיוט ורק דמכ דמתרץ תפתר שצא מתרומת הלשכה לא נפרש כפירושם של בק"ע והפ"מ דאם צא מתרומת הלשכה חמיר אלא להיפוך, דכנה קי"ל צריס זצחיס דחטאת ששחטה לשם עולה פסולה, לשם חולין כשרה וממילא כשצאו הדמים מתרומת הלשכה שעומדים גם ללרכי כלי שרת וכדאיתא בצתובות דף ק"ו וצמאל"ם פ"ד מהלי שקלים בלי צ' חה ודאי דא"ל לחשוב כשעושין כלי שרת דוקא לשם כלי זה כמו בקרבנות לשם עולה או שלמים, דהא א"ל לעשות אלא לשם הקודש וכמש"כ הרמז"ם כאן, וממילא כשקנו הגלמים מתרומת הלשכה וכשעושים מהם כלים הרי סתמא לשמן קיימי, וכשחושב לשם חולין הרי אינו פוסל, ולכן שפיר דאם צא מתרומת הלשכה אין כאן חסרון לשמה, אבל כשנעשה משל הדיוט אם אין כאן מחשבה צעטה עשי חסר כאן דין לשמה ולא מהני מה שיקדישם אח"כ לשם כלי שרת דחסר העשיה לשמה:

אכן הרמז"ם השמיט הא דרי חונה לומר דאם עשאן מתרומת הלשכה אף שנעשו להדיוט מותר להשתמש לגבוה, ונראה דהרמז"ם לא פסק כרי חונה אלא כרי חנינא צסס ר' יסא דהוא במחלוקת ופסק ככך צרייתא דלא ישחמש בו גבוה, וטעם פלוגתתם נראה דכנה יש לחלק צין דין דהעושה כלי להדיוט מדמים שצאן מתרומת הלשכה לזצחיס ששחטן לשם חולין דהתם שפיר אמרינן סתמא לשמן קיימי דכיון שהקדיש כזכב"י לשם עולה צודאי סתמא לשמה קיימא דא"ל שתהי חסרת לאחר שהיטה אלא עולה דאף דמחיים ה"י אפשר מליאות שיפול צב מוס ויפדו אותה, אבל לאחר שהיטה הא אי אפשר וא"כ ודאי היא עומדת להשחט עולה, אבל כשקנו גלמים מתרומת הלשכה הא כל זמן שלא נתקדש ככלי צעבודתו בקדושה כלי שרת הא יש לו פדיון, וא"כ אפי' אם קנו הגלמים מתרומת הלשכה שכבר נתנו מתרומת

למה כי מרים הם. כלו למה איצטרך למימר כי מרים הם הא מדקאמר ולא יכלו לשתות מים ממרה ושע"כ קרא שמה מרה ידענין כי מרים הם. ומשני ר' לוי דמרים הם קאי אישראל שהיו חוטאין ובעבור זה הוא שלא יכלו לשתות מים משם. שמתוקים היו ובשעה ההיא נעשו מרים בחטאם. מר במעשיו. דכתיב וימרו על ים בי"ם. ועוד שפירשו מד"ת דכתיב וילכו שלשת ימים במדבר ולא מצאו מים שפירשו מד"ת שלשת ימים לפיכך מדרו. הרדופני. בל"י ורומי מין אילן אשר פרח שלו כמו ורד הנקרא בל"י יון רוזיין ועלים שלו כמו עלי דפני והוא סם המות לכהמות. ויש מהרופאים שכתבו שמזיק גם לאדם. ואחרים כתבו שיועיל למי שנשכו נחש (מוסף הערוך). עקרי תאנה כו'. מרים הם. וממכותיך ארפאך. סיפא דקרא כי אעלה היא. ומה כתיב וירפאו המים. כלו' דמדלא קאמר וימתקו אלא וירפאו משמע שהוכו תחלה בחטא יושבי הארץ. בלכ"ן הוכיחו. דלכ"ן ל' שבועה הוא (כדלעיל פ"ו) היותו מרחיקם כזונה בשבועה. ושוב החזיר בשבועה לאהבה אותם כבתולה שלא נמצא בה פגם הפך הזונה השנואה. וישב ישראל בשמים ונתרפאו בשמים שנאמר כו'. ר"ל שחטא הזנות שבשמים מתרפא בתורה שמרחקת מיצר הרע כמו ש"ל אם פגע בך מנוול זה מושכהו לבית המדרש. ואע"ג דמעשה הארון היה קודם מעשה זנות השמים הקדים ה' רפואה למכה. והכי איתא בתנחומא לפי שגלו היה לפני מי שאמר והיה העולם שישראל חוטאים בשמים. לכך תקן הקב"ה ארון שמים לכפר על מעשה זנות שבשמים. וישב ישראל בשמים ונתרפאו בשמים. שלולי זכות הארון על כל העדה היה קצף לפי שלא מיחו. אבל החוטאים לא ניצולו בזכות הארון לולי פנתם. וזכות

כי מרים הם. כמ"ש במ"כ שהיל"ל ולא יכלו לשתות מימיה המרים. ושימו שם מל"ח. לשון המכילתא בשלח והלא המים היפים אם תשים בהם מלח מיד הם נסרחים ושם מבואר עוד ראיות. וכן אתה מוצא בישראל. לענין הלשון שבלשון שמכה אותם מרפא אותם וכן בענין המכה ריפא כמה שהכה שקרא אותה זונה וריפא שקורא אותה בתולה הרי לא זנתה מעולם. ע"פ מדה י"ז וממעל. אף כך ישראל. כשחזרו לענינו אומר אף. וישב ישראל בשמים. ויחל העם לזנות אל בנות מואב. את הארון עצי שטים. כמ"ש בתנחומא כאן ריש ס"ח לפי שגלוי היה לפני מי שאמר והיה העולם שישראל חוטאים בשיטים לפיכך תיקן להם הקב"ה שיטים לכפר על מעשה שיטים לרמוז שכשיתכונן בקדושת הארון שהוא מעצי שיטים ידעו איך לשוב בתשובה ולתקן חטא שיטים ויתכן שדעת המדרש שהעצים היו גדלים במקום ששמו שיטים לא על שם שכתוב ארו שיטה ויתכן שצדקו יחדו. ד ויעש את פרוכת. שסמך מעשה ארון לפרוכת שמכסה עליו. ושנו רבותינו. שקלים (פרק ח') במ"ר פ"ד ס' י"ג ובפרוכת של בהמ"ק מדבר שם בפרוכת של שער אולם שהיה אורך מ' אמה על כ' אמה רוחב. אך של היכל היה ארכו כ' אמה ורחבו עשר. ושל משכן ארכו עשר ורחבו עשר. והובא כאן בדרך אגב שהזכיר הפרוכת ללמדנו שגם מעשה פרוכת של משכן היה

מסורת המדרש
יש שקלים פרק ח'. מולי' נ'. ממד כ"ט. נמד"ר פ"ד. מנחמא כלן ק"ו. אגדת נרשית פרק ע"ט.

אמרי יושב
ג ונתפאו בשמים. שהקדים רפואה למכה לעון שהיו עתידים לעשות והרשו במדרש התולים עשה שמים שנאתי על מעשה עון שמים.

באר מהרי"פ
ג ובכ"ן עתיד להחזיר. אע"ג דנבואת הושע קדם לנבואת יחזקאל. אולי הוא ע"ד קדימת הרפואה למכה גם קיום נבואתו לא היה אלא אחר תוכחת יחזקאל. ואין מפתין כו'. להורות שלא זנתה ובתוליה קיימות עדיין. ונתפאו בשמים. אף על גב דעשיית הארון היה ארבעים שנה קודם מעשה שמים זהו דרוש של הקב"ה להקדים רפואה למכה וכמ"ש לעיל גבי טמאו את מקדשי ע"ש.

ליקוטים
ג בלכ"ן הוכיחו. מלת לכן הוא מלת הפכה והטעם, וכאומר לכן אחר שאת זונה כ"כ כמו שאמר לעיל ותיי כך הפך מן הנשים גו כי הגיעו להמדריגה הרעה עד שאין רעה לאחריה, ולכן בשרם הנביא שיטפוטו אותם עוד להשחית ולכלותם כגליון גמור, ועין כי זימתם היתה הסיבה הגדולה שנתחקו מפניו יתברך, והעדר הזימה היא ההתקרבות לפניו ית', והיא היא הסבה לקרבתם, וזהו ולכן אנכי מפתיה ואין מפתין אלא לכתולה כלומר שלא נדבקה ולא הוטמאה בגלולי עבודת כוכבים, ולכן אקחם אלי וא"כ באותו לשון שהוכיחם בו בלשון זה נתרפאו (אשד הנולדים). ונתפאו בשיטים. דאע"ג דאכתי לא הוה מעשה שמים הקדים ה' רפואה למכה והכי איתא בתנחומא. לפי שגלו היה לפני מי שאמר והיה העולם שישראל חוטאים בשמים לכך תקן הקב"ה ארון שמים לכפר על מעשה שמים. ונתפאו בשמים. וא"ת מאי רפואה הלא מתו כ"ד אלף והנשארם פנתם כפר עליהם וי"ל דהא והא נרמו. אי"נ שלולי זכות הארון על כל העדה היה קצף לפי שלא מיחו אבל החוטאים לא היו ניצולים בזכות הארון לולי פנתם וזכות הארון הוצרך מתחלה מקמי עובדא דפנתם. ויתכן שהרפואה היא מה שלא נמשכו עוד אחרי יצר הרע המעורר מטבע מעין שמים שהתורה הישירתם והשבותם מעון כדלעיל (יפה תואר).

שהוא מפה הוא מרפא שנאמר
(שמות טו כג) **ויבאו מרתה ולא יכלו לשתת מים ממרה. למה, פי מרים הם. אומר ר' לוי הדור היה מר במעשיו. ויצעק אל ה' ויורהו ה' עין, ומה היה, יש אומרים זית ויש אומרים ערבה ויש אומרים הרודופני היה, ויש אומרים עקרי תאנים ועקרי רמונים היה, ונטלו והשליכו למים. מיד וימתקו המים, הוי (ירמיה ל יז) וממכותיך ארפאך. וכן אתה מוצא במימי אלישע מה פתיב (מ"ב ב יט) והמים רעים והארץ משפלת, אומר להם קחו לי צלחית חדשה ושימו שם מלח ויקחו אליו, ומה פתיב, (שם פסוק כב) ויכרו המים עד היום הזה כדבר אלישע אשר דבר. וכן אתה מוצא בישראל בלכ"ן הוכיחו שנאמר (יחזקאל טו לה) לכן זונה שמעי דבר ה', ובלכ"ן עתיד להחזירן שנאמר (הושע ב טז) לכן הנה אנכי מפתיה, ואין מפתין אלא לכתולה שנאמר (שמות כב טו)**

כי יפתה איש בתולה. אף כן שנאמר (במדבר כה א) **וישב ישראל בשמים ונתפאו בשמים שנאמר ויעש בצלאל את הארון עצי שטים.**

ד מה פתיב למעלה ויעש את הפרכת תכלת וארגמן, ושנו רבותינו "פרכת היה עביו טפח ועל ע"ב נירים נארגת ולא היה בה קשר, ושתים עושים בכל שנה ושנה, וזכות הארון הוצרך מתחלה מקמי עובדא דפנתם. ד נירים. במשנה אין נימן. ופי' הרב ליציי"ש בלע"ז. [ולא היה בה קשר.

מתנות כהונה

ג הדור היה מר. כלומר רעים נמעיהם והאי כי מרים הם אל הדור ההוא. הרדופני. פירש הערוך עשז מר וסס המות הוא לנזמה. עקרי תאנה כו'. מרים הם. וממכותיך ארפאך. סיפא דקרא כי אעלה הוא. אלא לכתולה. הרי שמור זו מה

חידושי הרד"ל

ד ולא היה בו קשר. זה אינו בלשון המשנה כמ"ש המ"כ וע' בשבת (ע"ד ב).

חידושי הרש"ש

ג חטאו בשמים כו' ונתפאו בשמים שנאמר כו'. אף דהחטא דשיטים היה מאוחר הרבה מעשיית המשכן דמעשה דשיטים הוא בסוף הארבעים מתפרש ע"פ

תורה שבעל פה

ואת השלחנות ועליהם לחם הפנים (הב), הא כיצד מלמד שהיו מקריבין על כל אחד ואחד שבת אחת. והלא כתוב בתורה א) לא תסף עליו ולא תגרע ממנו, אלא כך היתה בידם מסורת מפי משה, שכשיבנו בית אבנים יהו בו עשר שלחנות עשר מגורות עשרה כיוורים, וכן הוא אומר ב) הכל בכתב מיד ה'. (מדרש הגדול)

[קסה] עצי שטים, למה עצי שטים, לכפר על מה שעשו ישראל בשטים, והן שלשה עבירות ע"ז וגלוי עריות ושפיכת דמים. (ילקוט מעין גנים כתי')

וכן הבטיחנו לעתיד לבי שירחיק היצר הרע מכל וכל, כמו שהבטיחנו ע"י הנביא ע"ה ואת הצפוני ארחיק מעליכם ק). והוא יצר הרע שהוא בצפון של אדם. (מדרש אגדה)

[קסד] ועשית שלחן, משה עשה שלחן אחד, שלמה עשה עשר שלחנות, דכתיב ו) ויעש שלחנות עשרה, שלחן שעשה משה באמצע, חמש מימינו וחמש משמאלו. יכול יהו מקריבין על כולם, ת"ל ש) והשלחן אשר עליו לחם הפנים זהב, יכול לא היו מקריבין על כלם, ת"ל ת) אוצר החכמה

ק) יואל ב, כ. ר) דה"ב ז, ח. ש) מ"א ז, מה. ת) דה"ב ז, יט. א) דברים יג, א. ב) דה"א כח, יט.

היצורים, כן אתם עשו שלחן ומזון לכהנים משיחי, הוגי תורת, ולא תמוש התורה מכם, שנאמר (מלאכי ב, ז) כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו וגו'. [קסד] מקור הדרש בברייתא דמלאכת המשכן פ"ח: אע"פ שעשה שלמה עשרה שלחנות וכולן היו כשרין לעבודה, שנאמר ויעש שלחנות עשרה וינה בהיכל חמשה מימין וחמשה משמאל, אם תאמר חמשה מן הדרום וחמשה מן הצפון הלא שלחן מן הדרום פסול, אלא מה ת"ל חמשה מימין וחמשה משמאל, חמשה מימין שלחן של משה וחמשה משמאל שלחן של משה, אע"פ כ לא היה מסדר אלא בשל משה בלבד, שנאמר ואת השלחן אשר עליו לחם הפנים, רבי יוסי ברבי יהודה אומר על כולן היה מסדר שנאמר ואת השלחנות ועליהם לחם הפנים. וכע"ז בירושלמי שקלים פ"ו ה"ג. וראה תוספתא מנחות פ"א ה"י ובבלי שם צח: צט. בכמה שינויים. ובגמ' שם רבי אלעזר בן שמוע אומר על כולם היה מסדרין שנא' ואת השלחנות ועליהן לחם הפנים, ומפרש רש"י: על כולם פעמים בזה פעמים בזה. ולפינו מפורש כן במדע"ג שהיו מקריבין על כל אחד ואחד שבת אחת. וראיתי בשלטי הגבורים (וינציא שעב) פ"א (כ"ח ע"ב) דעתו שהיו עורכים לחה"פ על כל י"א שלחנות ומדליקים הי"א מגורות בזמן אחד ומביא ראה מלשון המדרש תדשא (פ"ב): ואע"פ שעשה שלמה י' שלחנות לא היה מסדר לחם הפנים (בתחלה) (תחלה) אלא על שלחן של משה שנאמר ואת השלחן אשר עליו לחם הפנים ואחרי כן היה מסדר (מסדרים) כולם, שנאמר ואת השלחנות ועליהם לחם הפנים ע"כ. ובס' חק נתן במנחות על לשון רש"י הנ"ל הביאו ולא העיר כלום. ולפי שנתבאר במדרש הגדול שפיר יש לפרש גם לשון המדרש תדשא מ"ש בתחלה וכו' ואחר כן, היינו בשבת הראשונה בשל משה ואחרי כן בכל שבת ושבת בשלחן אחר ומגורה אחרת. ואין הכרח ממדרש תדשא יותר מלשון הגמ' על כולן היה מסדר. ובקרבן אורה מנחות שם כ': ראיתי בביתאורים החדשים בפ' בהעלותך שכתב דה"י עורך בכל המגורות, ואין זה נראה ולא העיר מהג"ל. וראיתי עוד שם בשלטי הגבורים: כי הפסוק שבא בדה"י ב' יג, יא. ומגורת הזהב ונרותיה, אין בכך כלום כי זה אינו ספור הכתוב, אבל היו דברי אביה בן רחבעם לירבעם דפקר טפי, שלא רצה אביה להזכיר עשרה מגורות שלא נצטוו בתורה כדי שלא ליתן פתחון פה לירבעם לומר כי גם בני יהודה היו עוברים את פי ה' להוסיף על הדבר אשר צוה וכבר כתוב בתורה כו' לא תוסיף עליו ולא תגרע ממנו ע"כ. והנה לא ביאר מהו הטעם שעשו עשר מגורות ולא חששו לכל תוסיף ולפינו במדרש הגדול מבואר כנ"ל. ובקרבן אורה שם כתב לפרש דברי רש"י הנ"ל: פעמים בזה ופעמים בזה, ולסדר בבת אחת על כולם יש איסור כל תוסיף

לחם הפנים אחד אמר רחמנא, והנה לא העיר הק"א למה אין כל תוסיף על העשייה עצמה. ועכ"ל כמבואר במדרש הגדול שהכל במסורה מפי משה, א"כ י"ל למ"ד שהיו מסדרין בבת אחת על עשר שלחנות ומדליקין בבת אחת על כולם, שכך היתה מסורה מפי משה גם על ההדלקה. וע"י בתוס' רי"ד יומא נא: אם גם בבית שני היו עשר שלחנות ע"י"ש. ויש להוכיח מהקושיא דבל תוסיף כשיטת הרמב"ם שיש להכניס במנין המצות עשיית שלחן ומגורה, והרמב"ן מ"ע לג חולק עליו וסובר שהשלחן הוא בכלל מכשירי מצות לחם הפנים וכן המגורה מכשירה למצות הדלקת גרות ואינם כמצות בפני עצמם ומהקושיא שיש כל תוסיף על העשייה מוכח שהעשייה היא כמצוה בפני עצמה. וע"י בשיטת הרמב"ם בהל' לולב פ"ז ה"ז ע"י"ש בהשגות ונו"כ. כן יש להעיר מלשון הברייתא במלאכת המשכן: וכולן היו כשרין לעבודה, שאפילו למ"ד שלא הדליקו אלא בשל משה לבד אבל כולן היו כשרין לעבודה. וראיתי בקרבן אורה שם כתב כן בשם התוס' ישנים ליומא דאע"פ שאין מסדרין עליהן ראויין לסדר בעינן. וכזו בברייתא הנ"ל והעיר שם מלשון הירושלמי שקלים פ"ו ה"ג: למ"ד מזרח ומערב כולן ראויין לשירות וי"ג כולן היו ראויין ע"י"ש. ובעיקר דברי המדע"ג שהקשה מכל תוסיף מבואר ברב"ח כאן: וכן מצינו מספר עשרה רמוז בשלחן ג"כ כי גם בו הזכיר הכתוב ואמה וחצי קומתו והיה תשעה טפחים ומסגרת טפח היה משלימו לעשרה וכן במגורה כתיב תיעשה המגורה ביו"ד (ראה להלן אות קצה) ולכך עשה שלמה עשרה מגורות, שאין הכונה שתצוה התורה מגורה אחת ושיבא שלמה ויעשה מהם עשר וכן עשר שלחנות ועשרה כיוורים, ונמצא עובר על כל תוסיף, אבל הקב"ה מודיע למשה בהר כי כשיבנה בית המקדש יעשה עשרה והיה הדברים קבלה בידם עד שהגיע בנין בית המקדש ועשה שלמה כאשר היתה קבלה בידם, ע"כ. מסתברא שגם דברי רב"ח כאן מקורם מפי הר"ח עה"ת וכן לעיל אות פח, קלא. ואולי משם מקור לשון המדע"ג: והלא כתוב בתורה וכו'. ובתורת העולה להרמ"א פכ"ב כתב הרבה רמזים בשלחן כנגד תורה שבע"פ ע"ש כל הפרטים באריכות. [קסה] ראה לעיל אות ס ובביאור שם ואות ק. וצ"ח לכאן. — במניח מצוה צו מסתפק אם השלחן כשר גם בלי עצי שטים ונשאר בצ"ע, ע"י"ש. ובאברבנאל: והנה היה השלחן ג"כ מעצי שטים כדי שיהיה נקל לשאת אותו וכ"כ לעיל אות נט אצל ארון. ובגמ' תגיגה כו: לענין שלחן שבמקדש מבואר: שאני עצי שטים דחשיבי ולא בטלי, ומבואר להדיא שעצי שטים היו להם חשיבות מיוחדת. וברב"ח: וע"ד המדרש ועשית שלחן עצי שטים, שילום, טיובה, ישועה, מחילה. וכן מצינו בארון ובמזבח כי כל הטובות האלה נכללות בהבאות בסכתם גם בסכת השלחן כו'

אוחז על הכתף הימנית לאו זה אבל לא כשעומד במקומו במקדש ומשכן, וכשכיסו את הארון בפרוכת ובגד תכלת ה' שומטים בתחילה את הבדים מן הארון דע"ז ה' נוח לכסות יותר את הארון עם הפרוכת והבגד תכלת, ואח"כ ושמו בדיו, אבל מכל המפורשים והפוסקים אין נראה כן, והסמ"ג יחיד הוא בד"ז, וממנה על נושאי כלי הסמ"ג שלא הרגישו בזה, וע"ז:

גם ברמזים כתב שלא להוציא בדי הארון כשנושאים אותו בכתף שנאמר לא יסורו ממנו. מבוואר דהסמ"ג מפרש דהלאו הוא רק במסיר הבדים בשעה שנושאים אותו בכתף, אבל כשעומד במקדש המסיר הבדים אין לוקה, ואולי הסמ"ג למד זה דה"י ק"ל קושיית התוס' שהבאתי לעיל דהא כתיב ושמו בדיו משמע דבנסוע המסעות היו משימים הבדים, לכך מפרש הסמ"ג דרק בשעה שנושאים

מצוה צ"ז

שצונו הקב"ה להשיים בביהמ"ק לפני ד' רחם תמיד, שנאמר ונתת על השלחן

רחם פנים לפני תמיד (שמות כ"ה, ז') :

אבל השלמות היו של עץ, ורא"י לזה מפרש"י ע"כ שפי חרומה וכן תעשו לדורות אם יאבד אחד מן הכלים או כשחטשו לי כלי בית עולמים כגון שלמות ומנורות וכו' כהצניית אלו תעשו אותם, מבוואר דהעשרה שלמות שטעה שלמה היו כהצניית שלחן של משה, וע"כ דהיו ג"כ של עצי שטים מנזפים זהב כמו שלחן של משה, וא"כ הוא דעשרה שלמות שטעה שלמה ה' מנזפה שלא לשנות משלחן שטעה משה מדכתיב וכן תעשו לדורות אע"ג דשלחן של משה ה' קיים, מכ"ש היבא דהיו לריבים לעשות שלחן להניח עליו לחם הפנים דהיו מנזפים לעשותו מעצי שטים מנזפה זהב דכתיב וכן תעשו לדורות, ולפיכך לא זכיתי להבין דברי אה"ל מה דכ"ל דאם לא ה' השלחן של עץ כלל רק מהכות נמי כשר הרי כתיב וכן תעשו לדורות, ואמנם הרמב"ן כתב על פירש"י הנ"ל, ולא ידעתי שיהי' זה אמת שיתחייב שלמה לעשות כלי בית עולמים כהצניית אלו ומזבח הנחשת עשה שלמה עשירים אמה אורך ועשרים רוחב, כבר כתב הרא"ם ליישב ע"ש, וזקני בס' גור ארי' כתב, ובדוא"י קושי' של הרמב"ן ממזבח הנחשת לק"מ, דלא קאמר רק לענין הכלים אשר הם מטלטלים במשכן ובאזהל מועד, אבל המזבח דהוא מחובר בארץ כמו המקדש עצמו, ואין חילוק בין המזבח של בית עולמים ובין העזרה וק"ק שלא ה' שזה למשכן כו', אבל כלים המטלטלים כגון הארון והשלחן והמנורה היו שוים בבית עולמים עכ"ל, גם באה"מ כתב ליישב ע"ש, וא"כ לענין דבנין מעץ שפיר יש ללמוד מוכן תעשו לדורות ואם לא עשה משל עץ רק של זהב אפילו בדיעבד מעכב, ועיינתי עוד הפעם בדברי אה"ל ונראה מדבריו דלא תקשה מוכן תעשו לדורות דס"ל דאפילו בארון של משה אם היו עושים אותו מזהב לבד נמי ה' כשר, דרק לכתחילה בעינן עצי שטים, ולפע"ד אי לאו דבריו הייתי אומר דרק לענין לפיו של זהב הוא דאמרינן דבדיעבד בשאר מתכות נמי כשר, אבל בענין כיון דעיקר השלחן עץ הוא דרחמנא קריי' עץ, ודאי י"ל דאם לא עשאו של עץ יהי' פסול. ולכאורה רא"י לזה מהא דאמרינן במנחות (ד"ט ע"א), א"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן מואי דכתיב על המנורה הטהורה שירדו מעשי' ממקום טהרה, אלא מעתה על השלחן הטהור שירדו מעשי' ממקום טהור אלא עהור מכלל שהוא עמא הי"כ טהורה מכלל שהיא עמאה, בשלמא התם כדרי"ל דארי"ל מאי דכתיב על השלחן הטהור מכלל שהוא טהור כלי עץ העשוי לנחת הוא וכל כלי עץ העשוי לנחת אינו מקבל טומאה, אלא מלמד שמגביהין אותו לעולי רגלים ומראים להם לחם הפנים ואומר להם ראו חיבהכס לפני המקום, מאי חיבהכס כדריב"ל דא"ר יוחנן בן גוילי נמי נס גדול נעשה בלח"פ סילוקו כסודו שנאמר לשום לחם חס ביום הלקחו, אלא הכא טהורה מכלל שהיא עמאה פשיטא כלי מתכות נינהו וכלי מתכות מקבלין טומאה אלא שירדו מעשי'

הרמב"ם כתב בפ"א מה' בית הבחירה ה"ח, המנורה וכלי' והשלחן וכליו ומזבח הקטורת וכל כ"ש אין עושים אותן אלא מן המתכות בלבד ואם עשאו של עץ או שלם או אבן או של זכוכית פסולין, ודברי הרמב"ם לריבים אלפי תלמוד דשלחן ומזבח הקטורת לא היו מן המתכות רק מעצי שטים, רק הלפוי ה' של זהב, וא"כ יש לפרש דברי הרמב"ם ואם עשאו של עץ או שלם או אבן או של זכוכית על שלחן ומזבח דעיקרם ה' של עץ, ונראה לומר דכוונת הרמב"ם אין עושים אותן אלא מן המתכות בלבד, רק על הלפוי של שלחן ומזבח קאי, דאע"ג דכתיב ולפית אותו זהב מ"מ כל המתכות כשרים כמו במנורה ושאר כלי שרת, ואם עשאו של עץ כו' במנורה וכלי השלחן וכל כלי השרת הפירוש דעשו אותן של עץ כו', ובשלחן ומזבח הפירוש על הלפוי דאם לפיה השלחן והמזבח בעץ או שלם או אבן או זכוכית פסולין:

והנה אה"ל כתב, ואם דוקא כשר השלחן מעצי שטים ומנזפה מתכות או אפשר כשר אפילו בלא עצי שטים כו', אבל לדינא לענין דיעבד אפשר דכשר בלא עץ כלל אם הוא מתכות ולכתחילה ודאי נעשו כמ"ש בצורה ובדיעבד נראה דאין מעכב ושל מהכות לבד כשר, ויע' עכ"ל, ויש לראות בעשרה שלמות שטעה שלמה אם היו ג"כ של עצי שטים מנזפים זהב כמו שלחן של משה, או היו של זהב לבד, ומקום הספק הוא דבמלכים א' ז' כתיב, ויעש שלמה את כל הכלים וגו' את מזבח הזהב ואת השלחן אשר עליו לחם הפנים זהב, ובמנודות פירש קבולת השלמות כי עשר שלמות עשה כמ"ש בד"ה, ונראה לכאורה דעשה השלמות זהב לבד, אולם בד"ה ב' ד' כתיב ויעש שלמות עשרה וינח בהיכל וגו' ולא הזכיר זהב כמו בפסוק הקודם במנורה דכתיב ויעש את מנורות הזהב, ובפסוק י"ט שם כתיב, ויעש שלמה את כל הכלים וגו' ואת השלמות ועליהם לחם הפנים ואת המנורות וגו' זהב סגור, משמע לכאורה דזהב סגור קאי גם על השלמות, ונראה דהיו כולם של עצי שטים מנזפים זהב לכך כתיב בד"ה ויעש שלמות עשרה וינח ולא הזכיר זהב לנלות שלא היו של זהב רק של עץ, והא דכתיב במלכים זהב רק על הלפוי קאמר, ורא"י לזה ממה דגרסינן במנחות (ד"ט ע"א), ת"ר עשרה שלמות עשה שלמה ולא היו מסדרין אלא על של משה שנאמר ואת השלחן אשר עליו לחם הפנים זהב וכו', רבי אלעזר בן שמוע אומר על כולם היו מסדרין שנאמר את השלמות ועליהם לחם הפנים כו', רבי יוסי בר' יהודה אומר לא היו מסדרין אלא על של משה כו', אלמא דת"ק מפרש ואת השלחן אשר עליו לחם הפנים זהב קאי על של משה, וע"כ דזהב על הלפוי קאי, דשל משה מעצי שטים ה' מנזפה זהב, א"כ גם מה דכתיב בד"ה שם, ואת השלמות ועליהם לחם הפנים וגו' זהב סגור קאי רק על הלפוי

אוצר החכמה

של מקום לא היו סוככים בכנפיהם על הכפורת, ולפי"ז ניחא מאד מה שלא היה דין עשיה בדין זה שיהו סוככים על הכפורת.

ונפ"מ בזה לדינא, דהנה איתא בר"ה כד: שאסור מה"ת לעשות כתבנית כל כלי המקדש, דכתיב לא תעשון איתי ודרשינן לא תעשו כדמות שמשי המשמשים לפני במקדש, וכתבו בתוס' [ד"ה לא] דאין איסור לעשות דמות אדם לבד, דכרוכים לאו שמשי איקרו, אכן בתוס' רא"ש שם כתב דאסור לעשות דמות הכרוכים, אלא שכתב שהכרוכים עם הארון נידונים ככלי אחד, והאיסור הוא לעשות כלי שלם היינו ארון עם כפורת וכרוכים.

ומעתה יש לחקור בעשה כפורת וכרוכים ממעל לו באופן שאין פניהם זה לזה, האם עבר בלאו דלא תעשון איתי, כי לכאורה נראה דמאחר שאין זה כתבנית כרוכים שבמקדש לא עבר בלאו זה, אכן למש"נ הרי דאף בכה"ג שאין פניהם זה לזה מתקיימת תבניתם, כי באופן עמידתם של הכרוכים על הכפורת ליכא דין תבנית, ואך שבבית המקדש היה הקב"ה הופכו כפי דרגתם של ישראל, וא"כ איסור עשיית תבנית ישנו בכל גוונא.

אך הארון אינו מכלי המקדש, וא"כ לא נאמר בו דין הכל בכתב בצורת תבניתו, ובאמת בכתובים בדברי הימים א' (פכ"ח) הוזכרו כל כלי המקדש שהיו כתובים במגילת בית המקדש, ואילו דין עשיית הארון לא הוזכר שם, ואף שאפשר לדחות ראייה זו, מ"מ יש מקום לדון בזה].

ואשר מוכרח בזה דבאמת לא היה דין עשיה היאך תהא תבנית פני הכרוכים, וכן משמעות לשון הרשב"ם בב"ב שם [ד"ה כאן] דמה שעשה משה את הכרוכים פניהם איש אל אחיו, הוא כדי שתשרה שכינה בישראל וישראל יעשו רצונו של מקום עכ"ל, הרי מבואר דבהלכות עשיית הכרוכים אין דין תבנית היאך יהו נעשין, ודבר זה מסור ביד בורא העולם להעמידן, אם בתבנית פניהם איש אל אחיו, אם בתבנית פניהן לבית.

ומעתה פשוט דלכן לא נאמר דין עשיה לעשות פני הכרוכים איש אל אחיו, ומשום דבאמת אין בזה שום דין עשיה, ואך שהיו הכרוכים פורשי כנפים למעלה ופניהם איש אל אחיו, ברם עדיין צ"ב מה שלא הוזכר דין עשיה על מה שהיו סוככים בכנפיהם על הכפורת, ושמעתי דאיתא בזוהר דבשעה שאין עושין רצונו

א. שלחן עצי שיטים מצופה זהב ב. שלחן זהב

ובגדר השלחן א. כלי המקדש ב. כלי שרת לקרבן לחה"פ

אבן באבן האזל כפ"א ביה"ב הי"ח בסופו כתב, דהנה בר"מ שם מבואר דשולחן משאר מתכת כשר, וע"כ משום דילפינן ממנורה דכל מתכות כשר אף שאינה של זהב [מנחות כח.], ולפי"ז מן הדין דאף לכתחילה אי"צ שיהא שולחן עצי שיטים מצופה מתכת, דנילף ממנורה שכולה מתכת כשרה, ומה דהשולחן והמזבח שבמשכן ושבמקדש היו עצי שיטים מצופין זהב, אין זה בדוקא, ואין ילפותא שכך צריך לדורות, וצ"ע.

ועשיית שלחן עצי שיטים. [פכ"ה פכ"ג]

במנח"ח מצוה צ"ז סק"א הביא דברי הר"מ כפ"א ביה"ב הי"ח דעושין שולחן של זהב, ואם אין להם זהב עושין אותו משאר מתכות, אלא שיצא לחקור האם השולחן כשר אף אם כולו עשוי זהב או מתכת, או דוקא אם עשאו מעצי שיטים מחופה במתכות, וסיים דודאי לכתחילה עושין כמו שמפורש בתורה עצי שיטים מצופה, אבל בדיעבד אינו מעכב, ואם עשאו כולו מזהב או משאר מתכות כשר, עכ"ד.

הלא מעתה ברור שכן הוא הדין אף לענין השולחן, דתרתו איתנייהו ביה, חדא בתורת כלי המקדש, ואף אם אין להם לחם לערוך על השולחן, מ"מ דין הוא שיהא במקדש כלי זה בתואר השולחן, ושנית דין כלי שרת לענין עריכת הלחם וקידושו, ולענין קרבן מנחה שיש בו בלחם הפנים.

ונפקותא בזה לענין שולחן שאינה מצופה בזהב, דנראה דתורת כלי המקדש אין בו, דהרי עיקר מה ששולחן משאר מתכות כשר כתב באבהא"ז שהוא נלמד ממנורה וכנ"ל, וא"כ בודאי דינו כדין המנורה, דאם הוא מצופה זהב חייל בו חלות שם שולחן דכלי המקדש, אך אם הוא משאר מתכות לא חייל ביה אלא חלות שם שולחן מחמת לתא דכלי שרת, וסגי בכך לקידוש הלחם ולבונה, כדין כל מנחה המתקדשת בכלי שרת.

הלא מעתה נראה, דאף שהשולחן צריך לעשותו של עץ מצופה זהב, וכפי שהעיר במנח"ח מן הכתובים, היינו רק בתורת כלי המקדש, אכן כלפי תורת כלי שרת הרי שבזה אף לכתחילה כשר אם כולו מן הזהב [או משאר מתכות], ומעתה מה דמשמע מדברי הר"מ בפ"א ביה"ב הי"ח דאף אם כולו מתכת כשר לכתחילה, היינו רק מדינא דכלי שרת לקרבן לחם הפנים, אך מדין כלי המקדש צריך שיהא מעצי שיטים ומצופה זהב.

הלא מעתה מיושב היטב מה שהוקשה לי לעיל היאך נאמרו ב' שיעורים ומידות בשולחן, חדא לשולחן של עץ מצופה, ושנית לשולחן של מתכות, אכן למש"נ ניחא כיון דבאמת חלוקים המה בעיקר מהותם, דשולחן של עצי שיטים מצופה זהב תורת כלי המקדש עליו, והמידות בזה נאמרו בהשולחן של עץ בלא הציפוי, וכמבואר במנח"ח, אכן אם עשאו כולו ממתכת בזה עיקר השיעור נתפס על כל השולחן, ותורת שולחן דאית ביה הוא רק לענין קרבן לחם הפנים.

והנה יש להעיר בזה, דהנה במנח"ח שם סק"ב כתב בענין מידות השולחן הכתובים בתורה, אמתים ארכו ואמה רחבו, דשיעור זה נאמר כלפי השולחן עצי שיטים, ואח"כ ציפיהו זהב מכל צדדיו ונמצא שהיה עוד כעובי חצי אצבע מכל צד, והוסיף דכ"ז דוקא בשולחן עצי שיטים מצופה [שכן הדין לעשות לכתחילה לשיטתו וכנ"ל], אבל אם עשו שולחן שכולו מתכת, אזי שיעור ומידות הללו אמורים כלפי השולחן דמתכות, [ויעוין בפנים יפות עה"כ ועשו ארון עצי שיטים וגו' דהמידות לא קאי על הארון עצי שיטים אלא על הזהב שבחוץ].

ואף שדבריו מוכרחים לכאורה, מ"מ מסברא צ"ע, איזה קיום דין נוסף יש בשולחן של עץ מצופה, שיהא שיעורו חלוק משולחן של מתכות, [וביותר לפי דעת האבן האזל שהבין בדעת הר"מ דאף לכתחילה אין צריך לעשותו מעצי שיטים מצופין, ואפשר לכתחילה לעשותו כולו זהב, א"כ היאך יתכן ששיעור שולחן של עץ מצופה שיעורו חלוק מאילו עשאו ממתכות], וצ"ע טובא בזה.

והנראה בזה, דהנה בחי' מרן רי"ז הלוי פרשת בהעלותך כתב דבעשית המנורה איכא תרתו, חדא דהיא חלק מחלקי המקדש, כמבואר בר"מ עשה כ' שנצטוינו לבנות מקדש עם כליו, ואף אם אין להם שמן להדליק המנורה, מ"מ צריך שיהא במקדש כלי זה בתואר המנורה, ודין נוסף הוא מהלכות מצות ההדלקה, שמצות ההדלקה היא להדליק המנורה, וממילא צריך לעשות כלי שרת זה בתואר מנורה לקיום דין מצות הדלקתה.

ולקמן הבאתי דחלוקים המה ביסודם, דהנה איתא במנחות כח. דאם אין לו מנורה של זהב יכול לעשות מנורה משאר מתכות, אכן באמת חלוקים המה בעיקרם, דדין מנורה של כלי המקדש אינו מתקיים אלא במנורה שכולה זהב, ואם אינה של זהב שוב אין זו מכלי המקדש, אך מ"מ חלות שם מנורה עליה להכשר הדלקת הנרות, ומה שצריך שתהא ממתכות הוא ככל כלי שרת שצריך שיהו ממתכת לעיכובא.

K'hal Sterling Forest / בהמ"ד זכרון משה יוסף	Lakewood	R' Shalse Weiss, R' Pinchas Hertz	Mirrer Yeshiva	Brooklyn	R' Zechariah Schwartz
K'hal Chesterfield	Lakewood	R' Shimmy Sussman	<i>new</i> Torat Chaim	Brooklyn	R' Yitzchak Mezrachi
Khal Ohr Shimon	Lakewood	R' Dovid Feinroth	<i>new</i> Magen Abraham	Brooklyn	R' Eliezer Elbaz
Prospect Vines Shul	Lakewood	R' Yisrael Meir Levitan	Kehillas Ahavas Yisrael	Cedarhurst	R' Daniel Glatstein, Asi Klein
Williams Street Shul	Lakewood	R' Menachem Indich	Yeshiva Chofetz Chaim of Queens	Flushing	R' Rafi Adler
<i>new</i> Woods Bais Medrash	Lakewood	R' Chaim Yehoshua Schorr	Young Israel of Great Neck	Great Neck	R' Shmuel Ismach
<i>new</i> Young Israel of Margate	Margate	R' Yaakov Orimland	Yeshiva Ohr Hachaim	Kew Gardens Hills	R' Chaim David
Ahavas Israel	Passaic	R' Binyamin Brager	Shaaray Tefila	Lawrence	R' Simcha David
Bais Medrash L'Torah	Passaic	R' Yitzchak Davis	Agudath Yisroel of Long Island	Long Island	R' Asher Shtierman
Bais Torah U'Tfilah (BTU)	Passaic	R' Yehoshua Hager, R' Dovid Gutlove	West Side Kollel	Manhattan	R' Shlomo Gottesman
Beis Midrash Alumni	Passaic	R' Pinny Goldsmith, R' Eli Aron, R' Shmuel M. Berger	Bais Medrash Btchuch	Monsey	R' Warfman
Kahal Zichron Shlomo	Passaic		Bais Medrash Ohr Chaim	Monsey	R' Nachum Scheiner
Kehilas Eitz Chaim Passaic Clifton	Passaic	R' Yonah Lazar	Bais Medrash Shaarei Tefillah "The Night Seder Bais Medrash"	Monsey	R' Tzvi Shertzer
Kehillas Bais Yosef	Passaic	R' Mark Holtzman	Blueberry Hill Shul	Monsey	R' Nisson Rothenberg
Khal Adas Yereim	Passaic	R' Zacharia Adler	Congregation Derech Emes	Monsey	R' Yaakov Golding
Khal Tiferes Boruch	Passaic	R' Yechiel Rhine, R' Schachne Weinberger	Knesses Israel	Monsey	Dr. Dovid Schneeweiss
Kol Yeshurun	Passaic	R' Judah Gross, R' Avrohom Shmuel Bobrowsky, R' Shimi Globman	Toras Dovid Community Kollel at Ohr Somayach Monsey	Monsey	Rabbi Yosef Simon
Tifereth Israel	Passaic	R' Joshua Samber, R' Binyomin Halberstam	Khal Birchas Yitzchok	Monsey	R' Yossi Sova, R' Shlomo Zager
Yeshiva Ner Boruch - PTI	Passaic	R' Tzvi Mayerfeld, R' Gary Schild, R' Baruch Bodenheim	Kollel Zichron Shneur	Monsey	R' Aharon Jacoby
Young Israel of Passaic-Clifton	Passaic	R' Erez Naftali	Tefillah LeMoshe	Monsey	R' Barry Adler
Congregation Adas Israel	Passaic	R' Moshe Niehaus	Congregation Khal New City	Monsey	R' Elie Genack
<i>new</i> Congregation Adas Israel/Sfard	Passaic	R' Dovid Schwartzberg	Khal Nachlas Avos	Richmond Hill	R' Leibel Rockove
Kehilas Beis Shalom	Clifton	R' Shimmy Rothenberg	<i>new</i> Kehillas Bnai Hayeshivos	North Woodmere	R' Shmuel Witkin
Arzei Darom	Teaneck	R' Benjy Rosenbluth R' Aharon Ciment	<i>new</i> Stony Brook Hebrew Congregation	Stony Brook	R' Shlomo Agishtein
Beth Aaron	Teaneck	R' Yair Hindin, R' Daniel Hager	Kehillas Yagdil Torah	Woodmere	R' Marc Braunstein
Congregation Shaarei Orah/Sephardic Cong of Teaneck	Teaneck	R' Haim Jachter	OHIO		
Heichal HaTorah	Teaneck		Cincinnati Kollel	Cincinnati	R' Chaim Heinemann
Keter Torah	Teaneck	R' Shalom Baum	<i>new</i> Congregation Zichron Eliezer	Cincinnati	R' Avrohom Weinrib
Shaare Tefillah	Teaneck	R' Kenny Schiowitz	Khal Bnai Torah- Bais Shia Mendel	Cleveland	R' Shmuel Spitz, R' Zelasko, R' Moshe Marcovich, R' Chaim Greesak
Teaneck Congregation	Teaneck	R' Avi Heller	OREGON		
Young Israel	Teaneck	R' Beni Krohn	Portland Kollel	Portland	R' Joaquin Espinoza
<i>new</i> Meridian Capital Group	Woodbridge	R' Wahl	PENNSYLVANIA		
NEW YORK			Congregation Ahavas Torah	Philadelphia	R' Dovid Wachs
Congregation Beth Abraham-Jacob	Albany	R' Roy Feldman	First Seder (Lower Merion Synagogue)	Philadelphia	R' Uri Greenspan
Agudath Israel of Bayswater	Bayswater	R' Nachum Shapiro	SOUTH AFRICA		
Bais Medrash Chaburas Derech Yisroel	Boro Park	R' Chaim Langer	Ohr Savoy	South Africa	R' Goldstein
Centers Health Care	Bronx	R' Pinchas Novosellar	South Africa	South Africa	R' Bentzion Teller
Agudath Israel Bais Binyomin (Young Israel Avenue J)	Brooklyn	R' Simcha Kalish	TEXAS		
Ahi Ezer Torah Center	Brooklyn	R' Yochai Oren	Dallas	Dallas	R' Hillel Muller
Beis Medrash D'Marine Park	Brooklyn	R' Alexander Grinberg	<i>new</i> DATA of Plano	Plano	R' Nasanya Zakon
Bobov	Brooklyn	R' Yitzchok Berkowitz	Kollel of Houston	Houston	R' Moshe Friedman
Chevre Linath Hatzedek	Brooklyn	R' Zvi Ortner	THAILAND		
Khal Bais Hillel	Brooklyn	R' Avrohom Reit	<i>new</i> Bet Elisheva	Bangkok, Thailand	R' N. Boisen
Kahal Lev Avrohom	Brooklyn	R' Yaakov Notinger	WASHINGTON		
			Bikur Cholim – Machzikay Hadath (BCMh)	Seattle	R' Yaakov Tanenbaum

DAF HASHOVVA LOCATIONS AROUND THE WORLD

SHUL	CITY	CONTACT			
AUSTRALIA			<i>new</i> Matan Nachliel (<i>Rav: Rabbi Kaniel</i>)	Karmiel	R' Shlomo Strugano
Shaarei Tefillah	Caulfield North, Melbourne	R' David Sacks	Ramat Bet Shemesh Gimmel	Ramat Beis Shemesh Gimmel	R' Netanel Gemara
ARIZONA			Kehilas Beis Tefillah Yonah Avraham	Ramat Beit Shemesh	R' David Kallus, R' David Leichter
<i>new</i> Ohr Hatorah	Phoenix	R' Aleksey Chernobelskiy R' Ari Bleeman	Shaarei Tefillah	Ramat Beit Shemesh	R' Aryeh Feldstein
CALIFORNIA			KANSAS		
Khal Eitz Chaim Bais Moshe Yitzchok	Los Angeles	R' Yona Schneck	Congregation BIAV	Overland Park	R' Dani Rockoff
The Shtieble	Los Angeles	R' Shaya Kestenbaum	MARYLAND		
YPLA	Los Angeles	R' Carl Becker	Bnai Jacob Shaarei Zion	Baltimore	R' Yehuda Leib Birnbaum
Torah Ohr	Los Angeles	R' Azaria Kermanshahi	Kehillas Derech Chaim	Baltimore	R' Rafael Neuberger
<i>new</i> Khal Zichron Moshe	Los Angeles	R' Yaakov Gruen	Mercaz Torah U'Tefilah	Baltimore	R' Yosef Ifrah
Young Israel of Northridge	Los Angeles	R' Nachi Klein	<i>new</i> Suburban Orthodox Congregation	Baltimore	R' David Reidy, R' Aryeh Leib Richter, R' Shaya Swiatycki
Beth Jacob Congregation	San Deigo	R' Yona Danzger	Congregation Ohel Moshe	Baltimore	R' David Barer
CANADA			<i>new</i> Agudath Israel of Baltimore	Baltimore	R' Yitzchok Goodman
<i>new</i> Ottawa	Ottawa	R' Dov Nimchinsky	Ohr HaTorah	Silver Spring	R' Yehoshua Scheininger
Kollel Ohr Yosef-Thornhill Community Kollel	Thornhill	R' Eli Goldwasser	MASSACHUSETTS		
Agudah North	Toronto	R' Yankel Rubanowitz	Khal Tiferes Yosef	Boston	R' Shloimy Halpern
Kollel Oholei Yom Tov	Toronto	R' Baruch Belsky	MICHIGAN		
Magen David Sephardic Congregation	Toronto	R' Messod Azoulay	Orthodox Minyan at the University of Michigan	Ann Arbor	R' Jared Anstandig
Chevra Mishnayos	Toronto	R' Tsvi Heber, Yaakov Gottlieb	Ahavas Olam Weingarden Torah Center	Detroit	R' Simcha Klein
<i>new</i> Beth Chabad Cote Saint Luc	Montreal	R' John Toutou	MINNESOTA		
Schara Tzedek Congregation	Vancouver	R' Ari Federgrun	<i>new</i> Minneapolis Kollel	Minneapolis	R' Avigdor Goldberger
<i>new</i> Kollel Keser Torah	Montreal	R' Yanky Drazin R' Nuti Mayer	NEVADA		
CONNECTICUT			Ahavas Torah Center	Henderson	R' Yehoshua Fromowitz
Bueridge Shul	Waterbury	R' Yossi Klein	NEW JERSEY		
ENGLAND			Kollel Nachlas Dov/ Ohr HaTorah	Bergenfield	R' Zecharya Parmett and R' Michael Frohlich
Gerrer Shtiebel	London	R' Chaim Bowden	Beth Abraham	Bergenfield	R' Elly Gamss
Kehilas Toras Chaim	London	R' Chaim Bowden	Ahavas Yisrael Edison	Edison	R' Gedaliah Jaffe
Hagar's	London	R' Chaim Bowden	JEC	Elizabeth	R' Moshe Frankel
Reb Dovid Halpren's	London	R' Chaim Bowden	Congregation Darchei Noam	Fairlawn	R' Jeremy Donath
FLORIDA			Bais Medrash D'Westgate	Lakewood	R' Dovid Sommers R' Mordechai Brand
Aventura Lakes Synagogue	Aventura	R' Brian Papir	Bais Medrash Bais Shabsi	Lakewood	R' Naftali Prager
East Boca Kehilla	East Boca	R' Avi Wasser	Bais Medrash Govoha	Lakewood	R' Menachem Dov Grund
The Hollywood Shtiebel	Hollywood	R' Moshe Schreck	Bais Medrash Nachlas Yaakov	Lakewood	R' Menachem Dov Grund
Young Israel of Hollywood - Ft. Lauderdale	Hollywood/Ft. Lauderdale	R' Yosef Weinstock	Bais Medrash of New Central	Lakewood	R' Chaim Karp
<i>new</i> Beth Israel Congregation	Miami Beach	R' Yechiel Ciment	Bais Medrash Ohr Mattisyahu	Lakewood	R' Aaron Margulies
Kollel Zichron Michel of North Miami Beach	North Miami Beach	R' Mayer Porter, R' Zelig Privalsky	<i>new</i> Bais Yehuda Sholom (Jackson)	Lakewood	R' Chaim Browstein
GEORGIA			Khal Bais Ephraim Tzvi	Lakewood	R' Shea Friedman
<i>new</i> Atlanta Scholars Kollel	Atlanta	R' Yonasan Gavant	Khal Tiferes Shmuel	Lakewood	R' Yehuda Tauber
ILLINOIS			Khal Zichron Yaakov/ Rabbi Gissingar	Lakewood	R' Yaakov B. Cohen
Adas Yeshurun	Chicago	R' Zev Cohen	Ohel Shulamis	Lakewood	R' Yosef Tzemach
<i>new</i> Khal Ohr Yisocheer Chodorov	Chicago	R' Shmuel Zimmerman	Pine River / Kollel Zichron Yaakov Eliezer	Lakewood	R' Yehoshua Bressler
Khal Chesed L'Avrohom - Chicago Chassidishe Kollel	Chicago	R' Aryeh Leib Lehrfield	Prospect Park Shul	Lakewood	R' Shimi Nussbaum
ISRAEL			Somerset Walk Shul	Lakewood	R' Moshe Dovid Rothstein, R' Eliezer Serebrowski
Beis Moshe	Beitar Illit	R' Casriel Silver			

continued on inside cover